

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
p/a Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Team Vergunningen Natuur
Postbus 20401

2500 EK DEN HAAG

CLASSIFICATIE C1: Public Information
DATUM 1 april 2019
ONZE REFERENTIE
BEHANDELD DOOR
TELEFOON DIRECT
E-MAIL

BETREFT Aanvraag verlenging ontheffing Soortbescherming Zuid-West 380kV West

Geachte

In het kader van de realisatie van de hoogspanningsverbinding Zuid-West 380kV west tussen Borssele en Rilland ontvangt u hierbij een aanvraag om ontheffing krachtens de Wet natuurbescherming ten behoeve van de realisatie en instandhouding van de 380kV verbinding Borssele-Rilland.

Achtergrond

Voor de realisatie van de nieuwe 380kV hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland is in december 2016 een inpassingplan vastgesteld door de ministers van Economische Zaken en Koninkrijksrelaties (EZK) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W). Daarbij zijn tevens door verschillende overheden vergunningen verleend voor de bouw en uitvoerende activiteiten. Deze besluiten zijn inmiddels sinds augustus 2018 onherroepelijk. Gedurende de voorbereidingen heeft de realisatie van de verbinding inmiddels circa een jaar vertraging opgelopen door de ontbinding van het contract met de uitvoerende aannemerscombinatie. Dat betekent dat de werkzaamheden in een latere periode zullen plaatsvinden dan voorzien. Het gevolg is dan ook dat de termijn van de tijdelijke werkzaamheden in de eerder verleende vergunning (krachtens de Flora- en faunawet) niet volstaat. Daarnaast is op andere locaties plaatsen andere beschermde diersoorten aangetroffen (buiszandnest), waarvoor een nieuwe ontheffing wordt gevraagd.

Onderdelen aanvraag

Deze aanvraag betreft:

- Verzoek om verlenging van de geldigheidstermijn van de verleende ontheffing (kenmerk **5190015415522**) van 5 december 2016. Het betreft een ontheffing voor de versterking van de rugstreeppad (art. 3.5 lid 2 Wnb) en het beschadigen of vernietigen van de rustplaats en voortplantingsplaats van de rugstreeppad (art. 3.5 lid 4) ter plaatse van het 't Sloe bij Borssele. Gevraagd wordt om verlenging van de termijn voor de aanlegwerkzaamheden tot 1 juli 2022;
- Verzoek om ontheffing voor het verstoren van de buiszerd (art. 3.1 lid 4 en lid 5 Wnb) en het wegnemen van nesten van de buiszerd (art. 3.1 lid 2) op twee andere locaties dan voorzien in de verleende ontheffing.

Rijkscoördinatie procedure

Ten aanzien van uw besluit op deze aanvraag ingevolge artikel 2.1 eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is op grond van artikel 20c Elektriciteitswet j° artikel 2 lid 1 onder a Uitvoeringsbesluit rijkscoördinatieregeling energie-infrastructuurprojecten de rijkscoördinatieregeling uit de Wet op de ruimtelijke ordening van toepassing (artikel 3.35).

De rijkscoördinatieregeling voorziet in een gecoördineerde en parallelle besluitvorming voor de besluiten die nodig zijn voor de uitvoering van hoogspanningsverbinding. Dit betekent dat de (ontwerp) uitvoeringsbesluiten (vergunningen) gezamenlijk worden behandeld en ter inzage worden gelegd. Hierbij is de Minister van EZK de aangewezen minister voor de coördinatie.

Inhoud aanvraag

De volgende documenten maken onderdeel uit van deze aanvraag:

1. Overzichtskaart tracé Zuid-West 380kV;
2. Memo verlenging ontheffing Wnb ontheffing Zuid-West 380kV
3. Rapportage Inventarisatie beschermde soorten Zuid-West 380kV West
4. Ontheffing Flora- en faunawet Zuid-West 380kV West d.d. 5 december 2016
5. Activiteitenplan Zuid-West 380kV West, behorend bij ontheffingsaanvraag 2015

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen of opmerkingen verzoeken wij u om contact op te nemen.

Hoogachtend,
TenneT TSO B.V.

	Bijlagenlijst				
	Aanvraag Zuid-West 380kV West				
	Wet natuurbescherming soorten				
	Titel	Datum	Versie	Tekening / documentnummer	Vergunning
B0	Aanvraagformulier ontheffing soorten wet natuurbescherming	3-4-2019		B0 Aanvraagformulier_ontheffing_soorten_wet_natuurbescherming_5190022127891	A07 Wnb soorten
B1	ZW380 Overzichtskaart	feb-15		B1_ZW380_overzichtskaart	A07 Wnb soorten
B2	Memo verlenging ontheffing Wnb flora en fauna	20-2-2019		B2_Memo verlenging ontheffing Wnb flora en fauna	A07 Wnb soorten
B3	Inventarisatie beschermden soorten TenneT ZW380	12-12-2017		B3_Inventarisatie beschermden soorten TenneT ZW380	A07 Wnb soorten
B4	FFw ontheffing aanlegfase ZW380 5 dec 2016	5-12-2016		B4 FFw ontheffing aanlegfase Zw380 5dec2016	A07 Wnb soorten
B5	Activiteitenplan Borssele-Rilland 23 okt 2014	23-10-2014	rev. 1	B5 Activiteitenplan Borssele-Rilland 23okt2014	A07 Wnb soorten

Bijlage B0

Aanvraagformulier ontheffing soorten Wet
natuurbescherming

Ontvangstbevestiging

Aanvraag ontheffing soorten Wet natuurbescherming

.....
Formuliernummer 5190022127891
Ontvangstdatum 3-4-2019
Ontvangsttijd 16:18
.....

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

088 042 42 42 (lokaal tarief)

Formuliergegevens

Relatiegegevens

Relatienummer 203575071
KVK-nummer 09155985
Naam TenneT TSO B.V.
Adres Postbus 718
6800AS ARNHEM

IBAN
BIC

Contactgegevens

Naam contactpersoon
E-mailadres
Telefoonnummer(s)

Ontheffing

Ik vraag aan namens Tennet
Naam project Zuid-West 380kV West
Startdatum 01-09-2019
Einddatum 01-07-2022
Gemeente waar u uw werkzaamheden uitvoert 1 Borsele
Provincie waar u uw werkzaamheden uitvoert Zeeland
Coördinaten plangebied Lengte (X): ; breedte (Y):

Gemeente waar u uw werkzaamheden uitvoert 2
Provincie waar u uw werkzaamheden uitvoert
Coördinaten plangebied
Gemeente waar u uw werkzaamheden uitvoert 3
Provincie waar u uw werkzaamheden uitvoert
Coördinaten plangebied
Voor welke soorten vraagt u ontheffing aan?

Kapelle
Zeeland
Lengte (X): ; breedte (Y):
Reimerswaal
Zeeland
Lengte (X): ; breedte (Y):
Vogels (Artikel 3.1 Wet natuurbescherming)
Dieren en planten die Europees beschermd worden (Artikel 3.5 Wet natuurbescherming)

Vogels (Artikel 3.1. Wet natuurbescherming)

1. Soort	Buizerd
1. Latijnse naam	Buteo buteo
1. Verbodsbepaling	Opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen, beschadigen of nesten van vogels wegnemen, Opzettelijk verstoren
Wettelijk belang	1. In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid

Dieren en planten (Artikel 3.5. Wet natuurbescherming)

1. Soort	Rugstreeppad
1. Latijnse naam	Epidalea calamita
1. Verbodsbepaling	Opzettelijk verstoren, Voortplantings- of rustplaatsen beschadigen of vernielen
Wettelijk belang	3. In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

Leeswijzer

Werkzaamheden	Bladzijde bijlage 2 - p1
Planning	Bladzijde bijlage 2 - p1
Ecologische inventarisatie en de resultaten hiervan	Bladzijde bijlage 3
Effecten werkzaamheden op de aangevraagde soorten	Bladzijde bijlage 2 - p7
Mitigerende maatregelen om schade aan de soorten te voorkomen	Bladzijde bijlage 4
Compenserende maatregelen om onvermijdelijke schade te herstellen	Bladzijde bijlage 4
Effect van de werkzaamheden op de gunstige staat van instandhouding van de aangevraagde soorten	Bladzijde bijlage 4
Alternatieven die u voor de werkzaamheden heeft overwogen	Bladzijde bijlage 4

Bijlagen

Geselecteerde bijlage(n)	Aanvraagbrief ZW380 Wnb ontheffing soortbescherming.pdf, B1_ZW380_overzichtskaart.pdf, B2_Memo Verlenging ontheffing Wnb flora en fauna.pdf, B3_Inventarisatie beschermde soorten Tennet ZW380.pdf, B4 FFw ontheffing aanlegfase ZW380 5dec2016.pdf, B5 Activiteitenplan Borssele-Rilland 23okt2014.pdf
--------------------------	---

Instemmingsverklaring

E-mailadres

Ik ga ermee akkoord dat RVO.nl alleen:

- berichten over mijn aanvraag plaatst in Mijn dossier
- mij een e-mail stuurt over een statuswijziging van mijn aanvraag

Ook verklaar ik dat ik voldoende bereikbaar ben via e-mail en via Mijn dossier.

Betaalgegevens

U ontvangt van ons een aparte factuur voor de leges. U heeft vervolgens 14 dagen de tijd om dat bedrag aan ons over te maken.

Naam	TenneT TSO B.V.
Adres	Postbus 718 6800AS ARNHEM

Bijlage B1
ZW380 Overzichtskaart

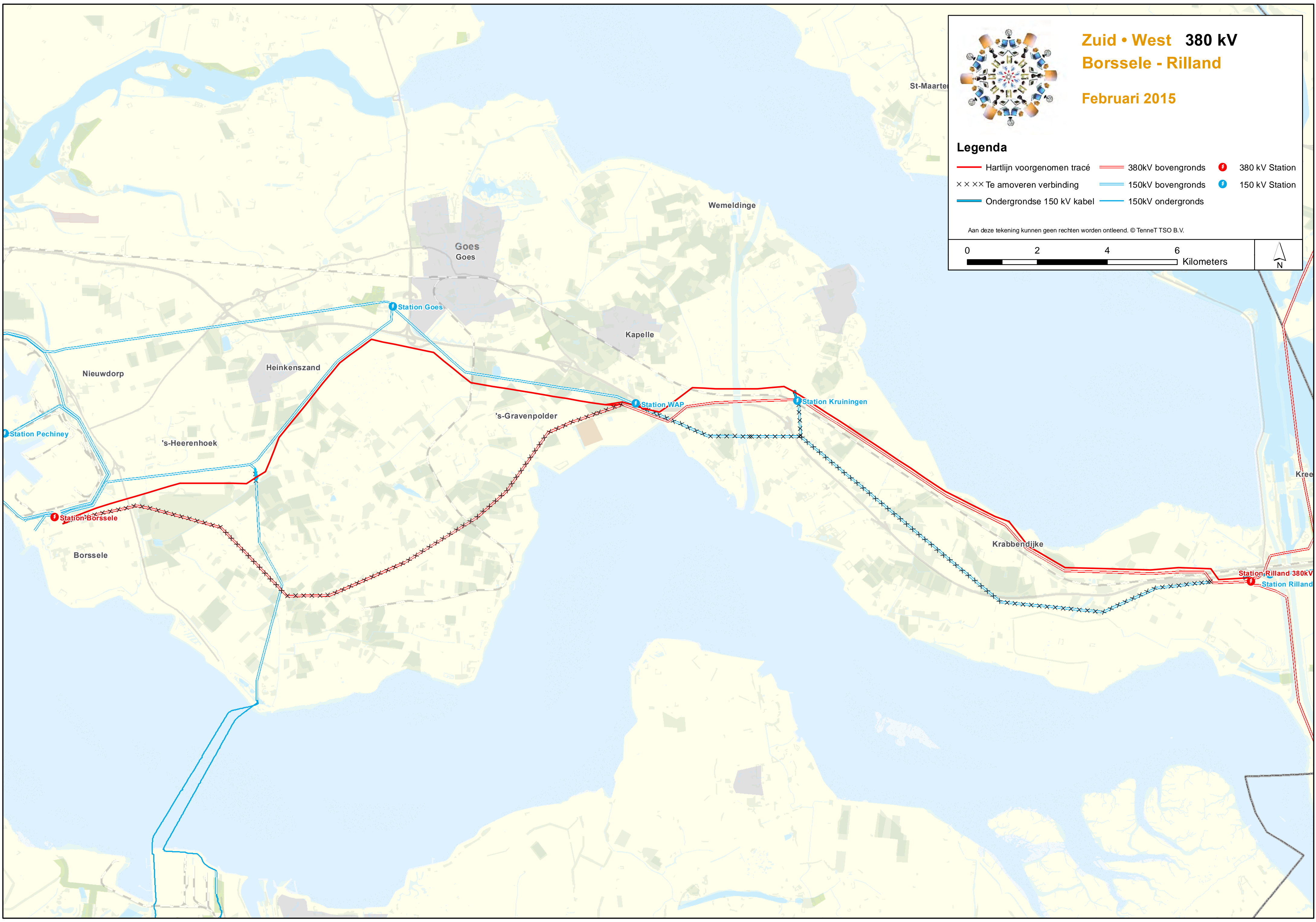
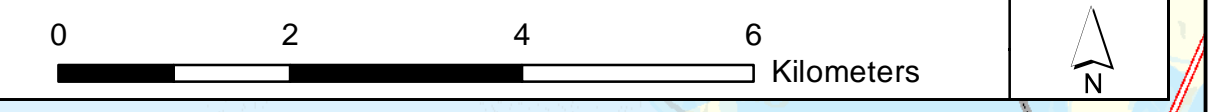
Zuid • West 380 kV Borssele - Rilland

Februari 2015

Legenda

- Hartlijn voorgenumen tracé
- 380kV bovengronds
- 380 kV Station
- Te amoveren verbinding
- 150kV bovengronds
- 150 kV Station
- Ondergrondse 150 kV kabel
- 150kV ondergronds

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Bijlage B2

Memo Verlenging ontheffing Wnb flora en
fauna

ONDERWERP

Verlenging ontheffing Wet natuurbescherming
Zuidwest 380kV West

PROJECTNUMMER

C05051.2000006

DATUM

20 februari 2019

ONZE REFERENTIE

083785451 0.3

Achtergrond

Project en verlenging

Voor het zekerstellen van de stroomlevering in de toekomst en het kunnen verwerken van opgewekte stroom op windparken op de Noordzee wordt tussen Borssele en Rilland een nieuwe hoogspanningsverbinding gerealiseerd, Zuid-West 380kV West. In 2018 is gestart met de eerste aanlegwerkzaamheden. Door een contractbreuk met de uitvoerend aannemer is eind 2018 de aanleg onverwachts gestopt, waarmee de oorspronkelijke planning om eind 2019 de aanlegwerkzaamheden gereed te hebben niet gehaald kan worden.

Op 5 december 2016 is door het Ministerie van Economische zaken een ontheffing ruimtelijke ingrepen afgegeven voor de realisatie van het project Hoogspanningsverbinding 380 kV Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV West) (FF/75C/2015/0178.toek.js). In het besluit is opgenomen dat de ontheffing geldig is “voor de periode van 3 oktober 2016 tot en met 1 oktober 2019”. Door de opgelopen vertraging bij de aanleg, is de ontheffingstermijn niet meer toereikend en is een verlenging van de afgegeven ontheffing noodzakelijk. De afronding is nu gepland voor begin 2022. Om zeker te zijn van voldoende doorlooptijd en flexibiliteit wordt een verlenging aangevraagd tot en met 1 juli 2022.

Voor de werkzaamheden geldt dat deze zijn voorzien tot eind 2021, met een uitloop naar medio 2022. De exacte planning en volgorde van de werkzaamheden is nog niet bekend, omdat er nog geen nieuwe aannemer gecontracteerd is. Wel is voorzien dat in twee deelgebieden (Borssele – Willem Anna Polder en Willem Anna Polder – Rilland) gelijktijdig gewerkt zal worden. De werkzaamheden worden uitgevoerd per lijndeel tussen twee hoekmasten.

De werkzaamheden die plaatsvinden zijn:

- a. Aanleg toegangsweg en werkterrein (ca 3 weken per mast);
- b. Aanleg fundament (ca 3 weken per mast);
- c. Plaatsen mastlichaam (ca 1 week per mast);
- d. Trekken geleiders (stroomdraden) tussen masten (enkele maanden, afhankelijk van lengte vak).
- e. Opruimen werkterrein en toegangsweg

Omdat de werkzaamheden in volgorde worden uitgevoerd voor een geheel lijndeel (meerdere masten) zit tussen elke stap een bepaalde tijd. Met name tussen de stappen b, c en d zitten enkele maanden tijd.

In onderstaand memo wordt ingegaan op het uitgevoerde Ecologisch onderzoek (Anteagroup, 2015a¹), het Activiteitenplan (Anteagroup, 2014²) en de afgegeven ontheffing. Daarnaast is een actualisatie van de inventarisatie van beschermde soorten uitgevoerd (Arcadis, 2017³). Onderzoeken naar de aan- en afwezigheid van beschermde soorten hebben namelijk een beperkte reikwijdte en houdbaarheid. Afhankelijk van de beschermingsstatus van de soort en de ontwikkelingen in een

¹ Anteagroup, 2015a. Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV – West Tracé Borssele – Rilland. Rapportage Flora- en faunaonderzoek. D.d. 15 april 2015.

² Anteagroup, 2014. Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV – West Tracé Borssele – Rilland. Activiteitenplan behorende bij ontheffingsaanvraag Rugstreepad, Steenuil en Buizerd. D.d. 23 oktober 2014.

³ Arcadis, 2017. Inventarisatie beschermde soorten ZW380kV West. Wet natuurbescherming. D.d. 12 december 2017.

plangebied, zijn gegevens drie tot vijf jaar bruikbaar, waarna de aan- of afwezigheid van beschermde soorten opnieuw moet worden onderzocht. De houdbaarheid van de verzamelde gegevens van het eerder uitgevoerde onderzoek loopt voor enkele soorten inmiddels af (> drie jaar ten opzichte van de ontheffingsaanvraag of uitvoering van de werkzaamheden).

Er wordt bekeken of de aanwezigheid van beschermde soorten in 2017 is veranderd ten opzichte van de resultaten op basis waarvan ontheffing is aangevraagd. Daarnaast hebben enkele kleine wijzigingen plaatsgevonden in de ligging van de werkterreinen en werkwegen en worden tijdelijke masten geplaatst in 't Sloe. In dit memo is beoordeeld of dit gevolgen heeft voor de bestaande beoordelingen in het kader van negatieve effecten op beschermde soorten.

Het memo sluit af met de eventuele wijzigingen die naast de verlenging mogelijk noodzakelijk zijn.

Wijziging wetgeving

De ontheffing is in 2016 afgegeven onder de Flora- en faunawet. Per 1 januari 2017 is deze vervangen door de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Voor een verlenging leidt dit niet tot aanpassingen in de beoordeling. In het overgangsrecht, benoemd in Artikel 9.6 van de Wet natuurbeschermingswet staat dat reeds verleende ontheffingen, als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet, van kracht blijven.

Beschermde soorten en negatieve effecten

Afbakening effecten

Als gevolg van de aanleg van de 380 kV verbinding kunnen diverse effecten optreden op beschermde natuurwaarden. Hoewel de werkzaamheden uit een groot aantal verschillende ingrepen bestaat, hebben deze veelal dezelfde effecten tot gevolg. Door de masten en benodigde werkterreinen verdwijnt oppervlak van potentieel geschikt leefgebied en daarnaast hebben de verschillende werkzaamheden een verstrend effect. Er worden dan ook twee effecten onderscheiden die mogelijk leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten:

- Ruimtebeslag (tijdelijk en permanent);
- Verstoring door geluid, licht en fysieke verstoring door mens en materieel.

Gewijzigde werkterreinen

Er hebben wijzigingen plaatsgevonden in de ligging van de werkterreinen en werkwegen. Het betreffen kleine wijzigingen, zowel inkrimpingen als uitbreidingen, die direct grenzen aan de eerdere werkterreinen en werkwegen. Vaak betreft het een ruimere bocht in een werkweg of een kleine verschuiving van het werkterrein en dergelijke (kaarten opgenomen in Bijlage A). Enige uitzondering zijn de werkgebieden rondom masten 1102 tot en met 1104. Hier is het werkgebied aanzienlijk groter. In de inventarisatie in 2017 zijn deze gebieden beoordeeld als niet relevant voor beschermde soorten omdat het intensief agrarisch land is. Dit geldt ook voor de gewijzigde werkterreinen, waardoor ook deze gebieden niet relevant zijn voor beschermde soorten.

Beoordeling met recente gegevens

Uit de inventarisatie van 2017 blijkt dat sprake is van veranderingen in aanwezigheid van beschermde soorten, onder andere voor soorten waarvoor ontheffing is aangevraagd.

In Tabel 1 is weergegeven bij welke masten sprake is van aanwezigheid van (leefgebied van) beschermde soorten, in 2015 en/of 2017. Dit is gedaan voor de soorten waarvoor sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen. Voor een uitgebreide beoordeling wordt verwezen naar de eerdergenoemde rapportages. De laatste kolom betreft de conclusie met betrekking tot verlenging van de huidige ontheffing. Hierin is opgenomen of de situatie is gewijzigd ten opzichte van het onderzoek in 2015 voor de huidige ontheffing. De conclusie per soort wordt in de tekst toegelicht.

Tabel 1: Aanwezige beschermde soorten per mastnummer waarvoor sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen op basis van het onderzoek in 2015 en 2017. In de laatste kolom is een conclusie opgenomen relevant voor de verlenging. Groen = geen ontheffing nodig, oranje = geen ontheffing, wel mitigerende maatregelen en rood = verlenging huidige ontheffing en mitigerende maatregelen aan de orde.

Mast	Soort	Onderzoek 2015	Onderzoek 2017	Conclusie verlenging ontheffing
1001 1002 1003 Tijdelijke masten 't Sloe	Rugstreepad	Bouwwlak en weg in land- en waterbiotop van rugstreepad binnen natuurgebied 't Sloe. Aantasting van leefgebied.	Geen nieuw onderzoek naar rugstreepad uitgevoerd.	Situatie gewijzigd (werkgebied): verlenging huidige ontheffing met maatregelen.
	Kleine zilverreiger	-	't Sloe biedt geschikt foerageergebied voor kleine zilverreiger. Nesten zijn niet waargenomen op of nabij de locaties waar de masten worden geplaatst.	Situatie gewijzigd: mitigerende maatregelen.
1008/ 1009	Steenuil	-	Steenuilenkast met broedpaar in 2016 en 2017 vastgesteld door SLZ ⁴ op minder dan 200 meter afstand. Geen aantasting, wel verstoring.	Situatie gewijzigd: mitigerende maatregelen.
1010/ 1011	Steenuil	Bouwwlak en weg geheel in akker, buiten leefgebied van de steenuil, maar nabij steenuilterritoria, op minder dan 200 meter afstand. Geen aantasting, wel verstoring.	Steenuilenkast met broedpaar in 2016 vastgesteld door SLZ op minder dan 200 meter afstand. Geen aantasting, wel verstoring.	Situatie ongewijzigd: mitigerende maatregelen.
22N	Buizerd	Buizerdnest aanwezig in te verwijderen mast. Aantasting van nestlocatie.	Geen horst waargenomen.	Situatie gewijzigd: ontheffing niet meer nodig.
1040	Buizerd, havik, sperwer en ransuil	-	In het landgoedbos nabij mast 1040 is mogelijk een havik, sperwer of buizerdhorst aanwezig. Mogelijk ook ransuil. Mogelijk aantasting van nestlocatie en verstoring.	Situatie gewijzigd: verlenging huidige ontheffing met maatregelen (buizerd).
1050A/B	Buizerd	Buizerdhorst nabij mast 1050A. Geen aantasting, wel verstoring.	Geen horst waargenomen.	Situatie gewijzigd: ontheffing niet meer nodig.
	Torenavalk	-	Torenavalkkast met torenvalkpaar nabij mast 1050A aangetroffen. Geen aantasting, wel verstoring.	Situatie gewijzigd: mitigerende maatregelen.
1050P1/P2	Steenuil	-	Steenuilenkast met broedpaar in 2016 en 2017 vastgesteld door SLZ op minder dan 200m afstand. Geen aantasting, wel verstoring.	Situatie gewijzigd: mitigerende maatregelen.
1056	Buizerd	-	Buizerdhorst nabij mast 1056. Geen aantasting van het nest, wel van het functionele leefgebied. Daarnaast is sprake van verstoring.	Situatie gewijzigd: verlenging huidige ontheffing met maatregelen.

Rugstreepad

Binnen het projectgebied komen rugstreepadden voor. Voor verstoren van leefgebied is ontheffing verleend, onder voorwaarden van mitigerende maatregelen zoals beschreven in het Activiteitenplan (Anteagroup, 2014) en de aanvullende notitie die bij de ontheffing is gevoegd (Anteagroup, 2015b⁵).

Binnen 't Sloe, waar rugstreepad voorkomt, worden tijdelijke lijnen aangelegd. Hiervoor zijn ten opzichte van de huidige ontheffing aanvullende werkterreinen voorzien binnen dit deel van het projectgebied. Zie Bijlage B voor een kaart met daarop de betreffende werkgebieden weergegeven.

⁴ Stichting Landschapsbeheer Zeeland

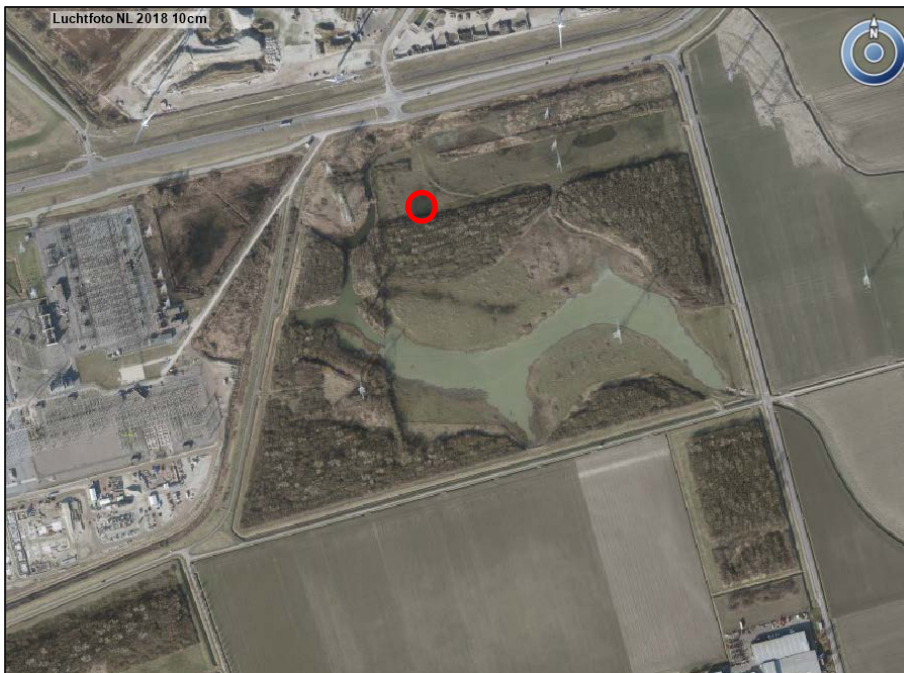
⁵ Anteagroup, 2015b. Memo reactie op vragen RVO. D.d. 9 september 2015.

De huidige ontheffing voorziet in het uitvoeren van werkzaamheden binnen het leefgebied van de rugstreepd.

Zoals is beschreven in het activiteitenplan (Anteagroup, 2014), is de poel in het noordelijk deel geschikt als voortplantingswater (Figuur 1). In de hoofdkreek vindt naar alle waarschijnlijkheid geen voortplanting plaats omdat dit water te visrijk is. De rugstreepd kan wel voorkomen in de ondiepe delen van de kreek die (tijdelijk) overstromen. Het overwinteringshabitat is vermoedelijk in de nabijgelegen dijk ten westen van het gebied. Zoals toegelicht betreft het in 't Sloe naar verwachting een kleine populatie die zich rondom de kerncentrale bevinden. Dit komt overeen met gegevens uit de NDFF, waar geen waarnemingen van de soort bekend zijn in of in de omgeving van het projectgebied in de afgelopen vijf jaar.

Hoewel de werkzaamheden in het gebied gewijzigd zijn, hebben deze wijzigen geen extra invloed op de populatie zoals deze beschreven is in de oorspronkelijke aanvraag. Voor de voorgenoemde werkzaamheden worden de mitigerende maatregelen in acht genomen zoals in het activiteitenplan en de ontheffing zijn opgenomen. Daarmee worden effecten tijdens de uitvoering voorkomen.

Lange termijn effecten op de staat van instandhouding van de rugstreepd zijn niet aan de orde. De poel wordt niet aangetast en er is geen sprake van verlies van leefgebied. Na de tijdelijke werkzaamheden wordt het gebied kaal opgeleverd, waardoor het zelfs een nieuwe functie kan vervullen als leefgebied voor rugstreepd. De vermoedelijke overwinteringslocatie van de soort zal eveneens onaantast blijven.

Figuur 1: Luchtfoto met daarop de poel met het voortplantingswater van de rugstreepd in 't Sloe met rode contour weergegeven (bron luchtfoto: Cyclomedia).

Onderdeel van de mitigerende maatregelen is een monitoring voorafgaand aan de uitvoering (voorschrift 9 uit de ontheffing). Indien hieruit blijkt dat de rugstreepd op een andere wijze gebruik maakt van zijn leefgebied in 't Sloe, worden de maatregelen hierop aangepast. Dit wordt uitgewerkt in een nog op te stellen ecologisch werkprotocol.

Kleine zilverreiger

Zoals in Arcadis (2017) is toegelicht, moet ondanks dat geen nesten van kleine zilverreiger binnen het projectgebied aanwezig zijn, in de context van de Wet natuurbescherming onder het nest ook de

functionele omgeving daarvan worden begrepen, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is. Omdat kleine zilverreiger een schaarse broedvogel in Nederland is en de omgeving van Borssele een substantieel deel van het aantal Nederlandse kleine zilverreiger broedparen bevat, is het belangrijk dat de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van kleine zilverreiger gewaarborgd blijft. Hieronder valt ook het waarborgen van het foerageergebied.

Na afronding van de werkzaamheden kan de kleine zilverreiger het gebied blijven gebruiken als broed- en foerageergebied. Voor de nieuwe verbinding worden niet alleen masten geplaatst, de huidige verbinding wordt verwijderd, het totaal (gesaldeerde) aangetaste oppervlak is dusdanig klein dat dit geen meetbaar effect kan hebben. Dit leidt met zekerheid niet tot significante negatieve effecten op kleine zilverreiger.

De werkzaamheden voor de plaatsing van de masten kunnen leiden tot verstoring van het foerageergebied van kleine zilverreiger. Mitigerende maatregelen zijn daarom aan de orde, zie hiervoor Arcadis (2017).

Steenuil

Nabij de locatie van masten 1008/1009, 1010/1011 en 1050P1/P2 is mogelijk sprake van verstoring van steenuilen omdat werkzaamheden in de nabijheid van een territorium plaats vinden (binnen circa 200 meter van een nestlocatie, zie Arcadis 2017). De nesten blijven behouden en het projectgebied – daar waar de masten komen - vormt geen geschikt foerageergebied voor steenuilen.

Een ontheffing is niet aan de orde op deze locaties, omdat buiten het broedseizoen (februari – mei) van steenuil wordt gewerkt (zie voorschriften ontheffingen en memo Anteagroup, 2015b). Zoals is toegelicht in de memo van Anteagroup (2015b) over mast 1011, is steenuil is een standvogel met een klein territorium. Het activiteitengebied van de vogel beslaat slechts enkele honderden meters rondom de nestlocatie. Door de werkzaamheden nabij de betreffende masten buiten de kwetsbare periode uit te voeren, wordt verstoring voldoende voorkomen. Dezelfde maatregel wordt toegepast voor werkzaamheden nabij mast naastgelegen mastlocaties 1008/1009 en 1050P1/P2.

Buizerd

De horsten in mast 22N en nabij mast 1050A zijn in 2017 (Arcadis, 2017) niet meer aangetroffen, er is dan ook geen sprake van aantasting van een buizerdhorst en een ontheffing is niet meer aan de orde. Daarentegen is nabij mast 1056 een nieuw buizerdhorst aangetroffen en is mogelijk een buizerdhorst aanwezig op het landgoed nabij mast 1040⁶. Bij een recente schouw in januari 2019 is het landgoedbos vanaf de weg bekeken en is buiten de te kappen zone, aan de noordzijde, een roofvogelhorst waargenomen. Waarschijnlijk is dit horst van buizerd, het ligt binnen het leefgebied van de oude nestlocaties, maar havik is vanaf afstand niet uit te sluiten. Zie Figuur 2 voor de locaties van de voormalige en huidige nestlocaties.

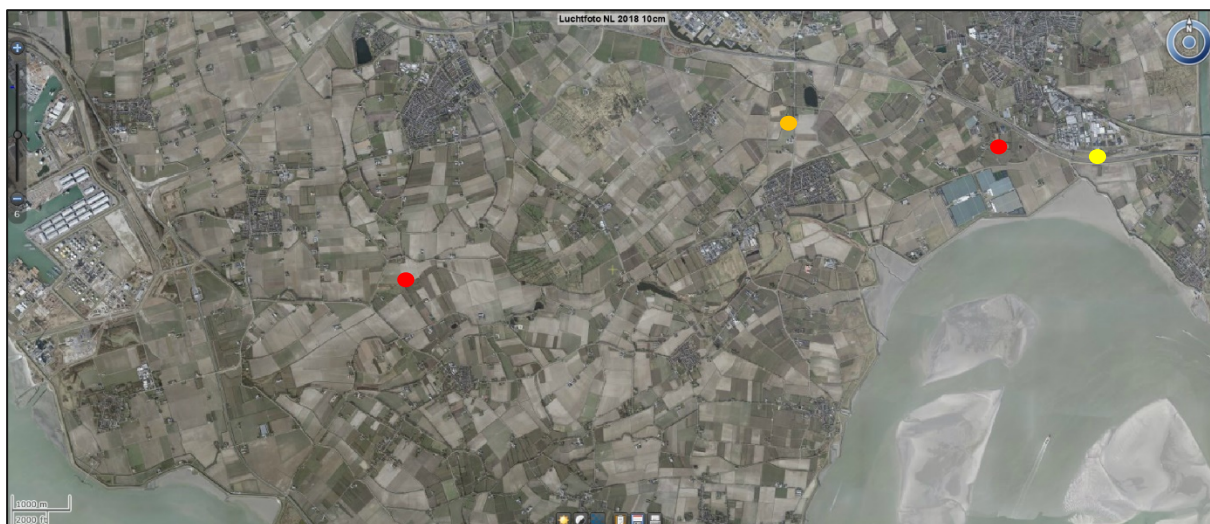
De buizerd is een soort die de nestlocaties binnen zijn territorium kan verplaatsen. Zoals ook is toegelicht in het Kennisdocument (BIJ12, 2017⁷) zijn in een territorium meestal twee of drie horsten aanwezig, die in de loop der jaren rouleren qua gebruik. Deze situatie lijkt zich binnen het projectgebied voor te doen. Twee nesten waar eerder een buizerd is vastgesteld, bleken in 2017 niet in gebruik, terwijl een nieuwe locatie met zekerheid is vastgesteld en op een andere locatie mogelijk is vastgesteld. Op basis hiervan en aangezien het territorium van buizerds zich tot enkele kilometers uitstrekt, lijkt het aannemelijk dat de soort zich verplaatst binnen het projectgebied en binnen zijn territorium.

Hoewel op basis van de recente inventarisatie in 2017 geen sprake lijkt van effecten op de eerder vastgestelde nesten, is dit wel het geval op de nieuw vastgestelde nestlocaties. De maatregelen zoals deze zijn voorgesteld voor de huidige ontheffingsaanvraag zijn daarom nog relevant, maar dan voor een andere locatie. Aangezien de soort zich op basis van de huidige gegevens lijkt te verplaatsen

⁶ Dit landgoed kon niet betreden worden voor onderzoek, waardoor hierover geen uitsluitend gegeven kan worden. Ten aanzien van buizerd geldt de redenering die beschreven is. Onder het kopje ransuil en havik wordt een korte toelichting gegeven.

⁷ BIJ12, 2017. Kennisdocument Buizerd, Buteo buteo. D.d. versie 1.0, juli 2017.

binnen het projectgebied, sluit de maatregel om twee alternatieve nesten aan te bieden, goed aan op het versterken van het leefgebied. Hiermee wordt voldoende alternatief gerealiseerd dat overeenkomt met de huidige functionaliteit van het leefgebied van de buizerd binnen en in de omgeving van het projectgebied.

Figuur 2: Luchtfoto met daarop de locaties van de buizerdhorsten uit 2015 met rode stip, het buizerdhorst uit 2017 met gele stip en het mogelijke buizerd- of havikhorst met oranje stip weergegeven.

Torenvalk

Nabij mast 1050A is een in gebruik zijnde torenvalkkast waargenomen. Doordat de vegetatie behouden blijft, blijft ook de torenvalkkast behouden. Zoals wordt beoordeeld in Arcadis (2017) leiden de werkzaamheden niet tot verstoring van de betreffende nestlocatie, mits op afstand van minimaal 70 meter wordt gewerkt. Indien dit niet het geval is, zijn mitigerende maatregelen aan de orde, zie hiervoor Arcadis (2017).

Ransuil, havik en sperwer

Op het landgoed nabij mast 1040 is bij de actualisatie (2017) havik waargenomen. Omdat het landgoed niet betreden mocht worden, is geen uitsluitel of hier ook nesten aanwezig zijn. In een mededeling van de eigenaar zelf wordt melding gemaakt van ransuil en sperwer. Waar deze zich bevinden wordt uit die mededeling niet duidelijk. Van ransuil is, op basis van de voorkeur van deze soort, het meest waarschijnlijk dat deze in de coniferen verblijft ten westen van de woning. Of hier ook gebroed wordt is niet bekend. Van aantasting van de verblijfplaats is in dat geval overigens ook geen sprake.

Voor sperwer en havik geldt dat het niet aannemelijk is dat beide soorten gelijktijdig in hetzelfde bos broeden als gevolg van concurrentie en predatie (havik zal sperwer prederen en overigens ook ransuil en buizerd). Indien één van de soorten daadwerkelijk in het bos broedt en het nest zich bevindt in de te kappen zro-strook, is voor sperwer of havik ontheffing nodig. Omdat een groot deel van het bos op het landgoed gehandhaafd blijft, zijn voldoende alternatieven beschikbaar, er is geen sprake van aantasting van de functionaliteit van het leefgebied. Indien het nest zich in het bos bevindt dat niet gekapt wordt, maar zich wel binnen een afstand van 75 meter bevindt vanaf de werklocatie, kan verstoring optreden. Door in dat geval alleen buiten het broedseizoen te werken (bos te kappen), is van verstoring van een broedlocatie geen sprake. Omdat wel leefgebied wordt verstoord, is ook in dat geval een ontheffing nodig voor havik of sperwer (buizerd is hierboven al beschreven).

Samenvatting

Geconcludeerd wordt dat sprake is van negatieve effecten op beschermde soorten in het kader van de Wnb. Ten opzichte van de huidige ontheffing is er daarnaast sprake van gewijzigde situaties. Zie onderstaande tabel met de conclusie

Tabel 2: Samenvatting per soort waarvoor mitigerende maatregelen en/of verlenging van de ontheffing aan de orde zijn.

Soort	Huidige ontheffing	Mitigerende maatregelen en/of ontheffing
Rugstreepad	Ja	Mitigerende maatregelen conform Activiteitenplan (Anteagroup, 2014) en de aanvullende notitie (Anteagroup, 2015b) en de huidige ontheffing.
Kleine zilverreiger	Nee	Mitigerende maatregelen zoals opgenomen in Arcadis (2017), Geen ontheffing nodig
Steenuil	Ja, ontheffing niet nodig	Mitigerende maatregelen zoals opgenomen in Arcadis (2017) en conform Activiteitenplan (Anteagroup, 2014) en de aanvullende notitie (Anteagroup, 2015b), Geen ontheffing nodig
Buizerd	Ja	Mitigerende maatregelen zoals opgenomen in Arcadis (2017) en conform Activiteitenplan (Anteagroup, 2014) en de aanvullende notitie (Anteagroup, 2015b) en de huidige ontheffing.
Havik of sperwer	Nee	Voor beide soorten kunnen dezelfde maatregelen getroffen worden als voor buizerd. Zie hiervoor Arcadis (2017), Activiteitenplan (Anteagroup, 2014), de aanvullende notitie (Anteagroup, 2015b) en de huidige ontheffing.
Ransuil	Nee	Naar verwachting niet aan de orde omdat geen verblijfplaats aangetast wordt. Wel algemene voorwaarden van broedvogels als in Arcadis (2017), Activiteitenplan (Anteagroup, 2014), de aanvullende notitie (Anteagroup, 2015b) en de huidige ontheffing.
Torenvalk	Nee	Mitigerende maatregelen zoals opgenomen in Arcadis (2017), Geen ontheffing nodig.

Conclusie

Op basis van de recente inventarisatie van 2017 blijkt de situatie omtrent aanwezigheid van beschermde soorten in het kader van de soortbescherming van de Wnb niet substantieel gewijzigd is. De mitigerende maatregelen zoals voorgesteld in het activiteitenplan (Anteagroup, 2014), de aanvullende notitie (Anteagroup, 2015b) en de huidige ontheffing met kenmerk FF/75C/2015/0178.toek.js bieden voldoende borging voor het voorkomen en beperken van effecten op de genoemde beschermde soorten. Voor enkele aanvullende soorten, namelijk kleine zilverreiger, torenvalk en enkele nieuwe territoria van steenuil, is een ontheffing niet noodzakelijk. Hier kan worden volstaan met mitigerende maatregelen zoals genoemd in de vorige paragraaf 'Beschermde soorten en negatieve effecten' en de samenvatting in Tabel 2.

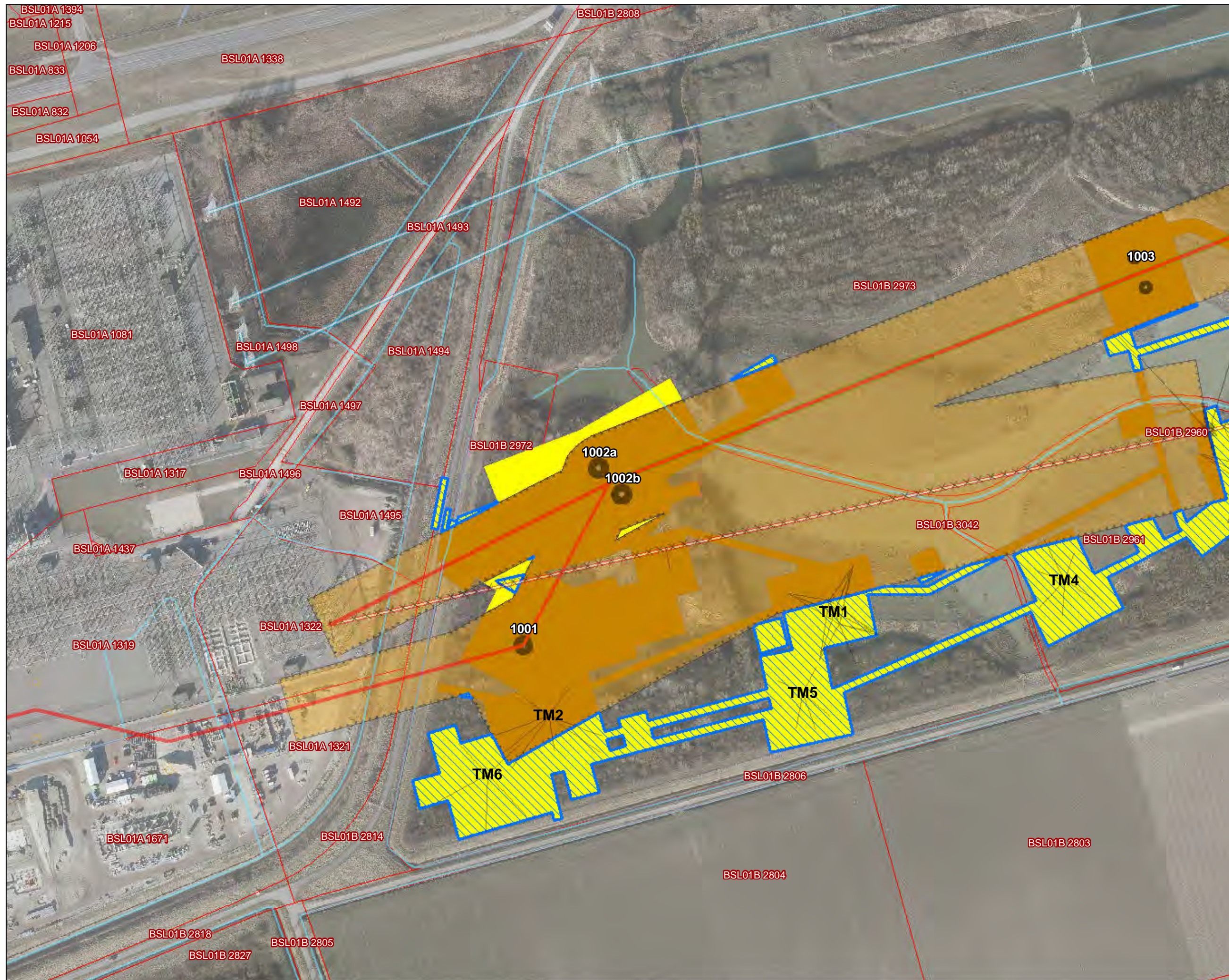
Op basis van onderliggend memo vraagt Tennet verlenging aan van de verleende ontheffing. Het verzoek daarbij is om de ontheffing voor buizerd te wijzigen van twee specifiek nestlocaties naar twee generieke nestlocaties langs het tracé. De mitigerende maatregelen uit de verschillende documenten waarnaar wordt verwezen, worden uitgewerkt in een nog op te stellen ecologisch werkprotocol.

Bijlage A – Gewijzigde werkwegen

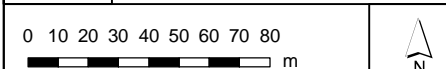
Legenda

- Pole
- Fundaties
- Portaal
- 2 x 380kV
- 4 x 380kV
- 380kV bovengronds
- Amoveren
- Gemeentegrenzen
- Waterlopen
- IP en voorlopig IP
- Wijziging buiten IP
- Werkterrein binnen IP
- Werkterrein buiten IP

Versie	1	Datum	29-3-2019
Schaal	1:2.500	Formaat	A3

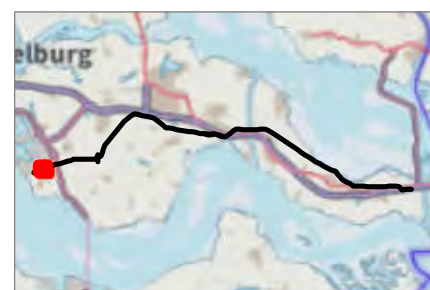
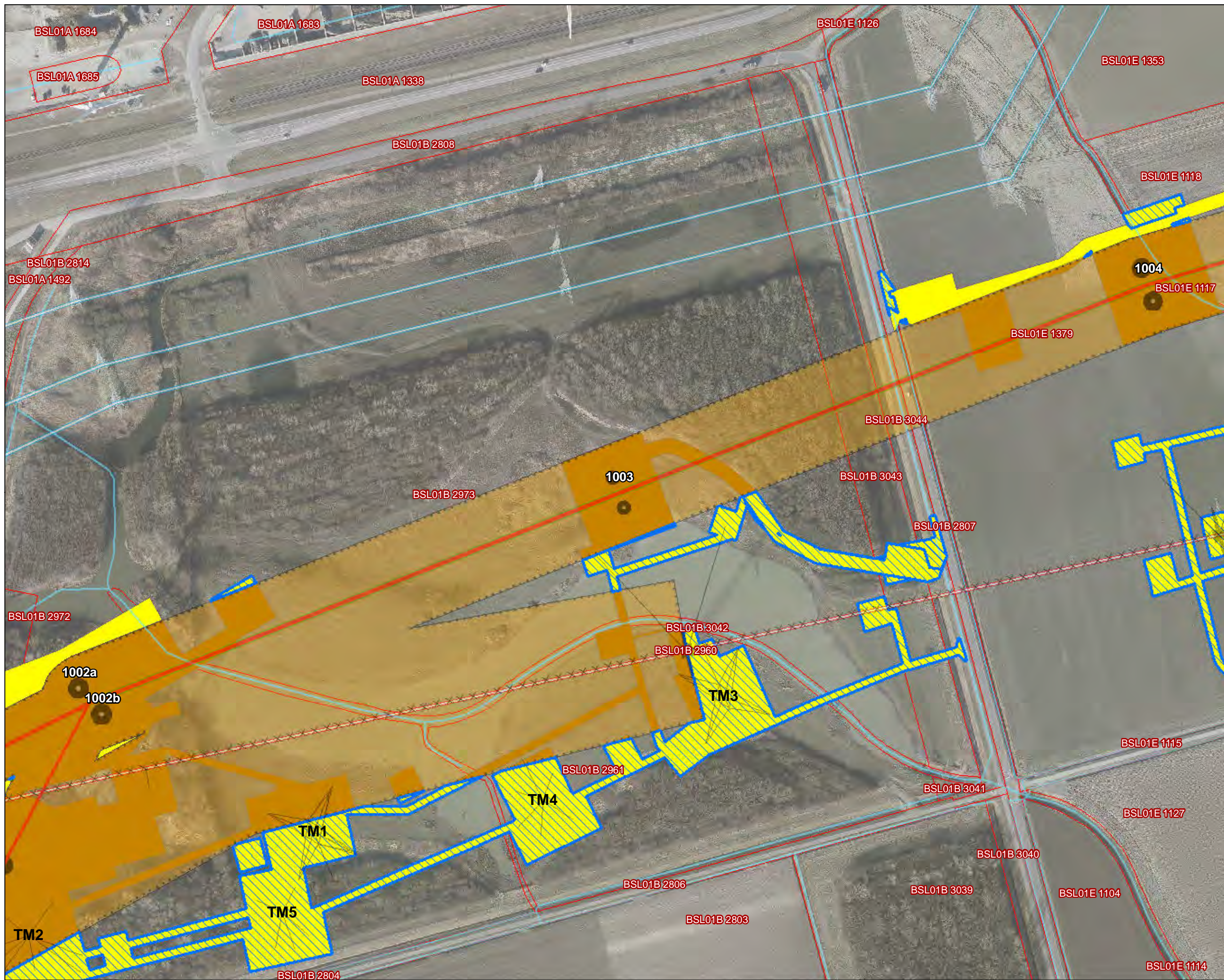
Kenmerk: A:\p_zw380\producten\trace\190117_Trace_Vergelijking_Werkterreinen\190329_ip_werkgrenzen_A3_mastlocaties_DDP.mxd

Legenda

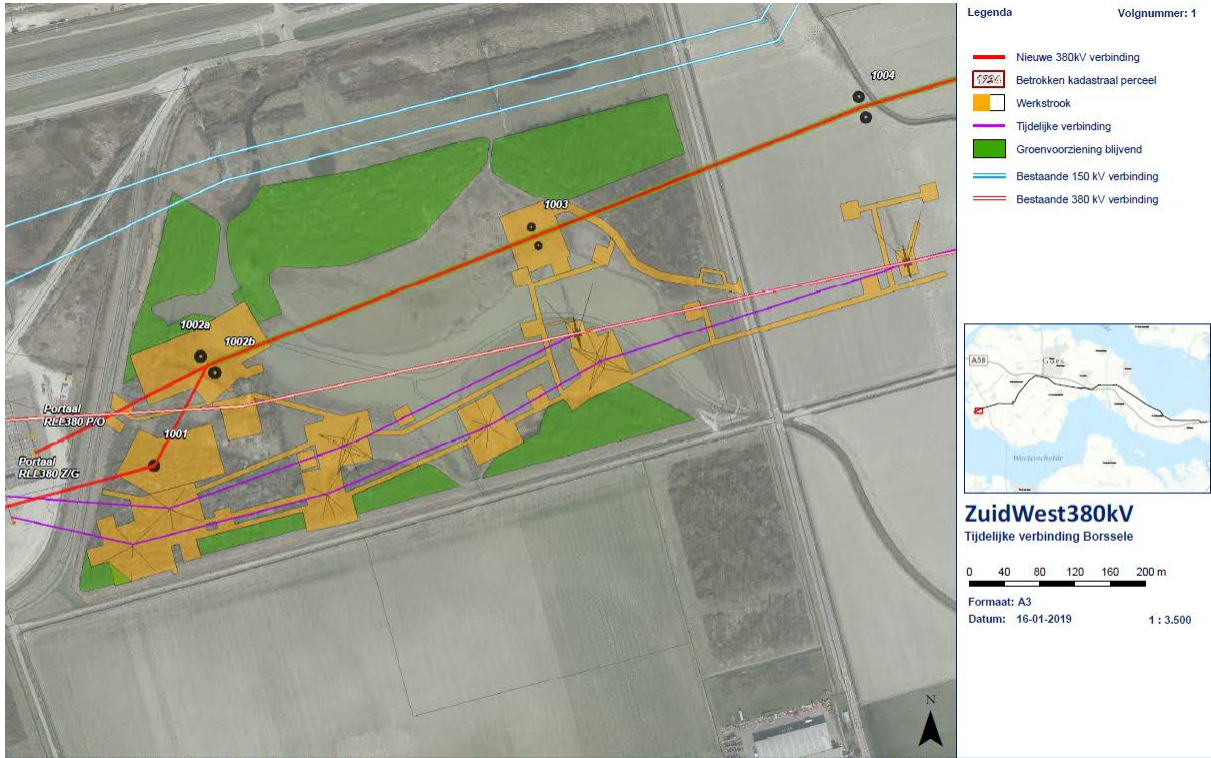
- Pole
- Fundaties
- 2 x 380kV
- 4 x 380kV
- 380kV bovengronds
- Amoveren
- Gemeentegrenzen
- Waterlopen
- IP en voorlopig IP
- Wijziging buiten IP
- Werkterrein binnen IP
- Werkterrein buiten IP

Versie	1	Datum	29-3-2019
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	A:\p_zw380\producten\trace\190117_Trace_Vergelijking_Werkterreinen\190329_ip_werkgrenzen_A3_mastlocaties_DDP.mxd		
0 10 20 30 40 50 60 70 80			
Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.			

Bijlage B – Gewijzigde situatie 't Sloe

Kaart met daarop het werkterrein voor de nieuwe en tijdelijke masten weergegeven.

© De auteursrechten en databankrechten zijn voorbehouden aan de Topografische Dienst Kadaster, 2019
Overzicht SPIE variant 1A

A:\p_zw380\producten\ZW380-WestZm180816_variant1A_Sloebos

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Bijlage B3
Inventarisatie beschermde soorten
TenneT ZW380

INVENTARISATIE BESCHERMDE SOORTEN ZW380KV WEST

Wet natuurbescherming

12 DECEMBER 2017

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 264

6800 AG Arnhem

Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Afbakening onderzoek	5
1.3	Wet natuurbescherming	5
1.4	Leeswijzer	6
2	PLANGEBIED EN INGREEP	7
2.1	Ligging plangebied	7
2.2	Typering landschap	8
2.3	Voorgenomen ingreep	9
2.3.1	Aanleiding	9
2.3.2	Wijze van uitvoering	9
2.4	Reikwijdte effecten	13
2.4.1	Planeffect	13
2.4.2	Ruimtebeslag	13
2.4.3	Verstoring	14
2.4.4	Verdroging	14
3	BESCHERMDE SOORTEN	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Methodes	15
3.2.1	Bureauonderzoek	15
3.2.2	Oriënterend veldonderzoek	15
3.2.3	Soort specifieke onderzoeken	17
3.3	Resultaat	20
3.3.1	Vleermuizen	20
3.3.2	Overige zoogdieren	21
3.3.3	Vogels	21
3.3.4	Amfibieën	27
3.3.5	Reptielen	28
3.3.6	Vlinders, libellen en andere ongewervelden	28
3.3.7	Vissen	28

3.3.8	Planten	29
3.3.9	Samenvatting	29
4	EFFECTBESCHRIJVING EN TOETSING	30
4.1	Effectbeschrijving	30
4.1.1	Vleermuizen	30
4.1.2	Vogels	30
4.2	Toetsing	32
5	MITIGERENDE MAATREGELEN EN ZORGPLICHT	34
5.1	Toelichting	34
5.2	Algemene zorgplicht	34
5.3	Vleermuizen	35
5.4	Vogels	35
5.4.1	Algemene broedvogels en weidevogels	35
5.4.2	Steenuil	35
5.4.3	Buizerd	36
5.4.4	Havik	36
5.4.5	Torenvalk	36
5.4.6	Kleine zilverreiger	37
5.5	Amfibieën	37
5.5.1	Rugstreeppad	37
6	CONCLUSIES EN VERVOLG	39
	LITERATUUR	40
	BIJLAGE I WETTELIJK KADER SOORTBESCHERMING	41
	Beschermde soorten	43
	Strikt beschermde soorten (artikel 3.5)	43
	Andere soorten (artikel 3.10)	45
	BIJLAGE II: PLANGEBIED MET VERBINDINGSTRACÉ	47
	BIJLAGE III: LANDSCHAPSTYPERING PER MAST	49
	BIJLAGE IV: RESULTAAT ORIËNTEREND VELDONDERZOEK	51
	BIJLAGE V: FOTO'S VELDBEZOEK	58

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

TenneT heeft het voornemen om een nieuwe 380 kV-verbinding aan te leggen langs het traject Borssele-Rilland. De planvorming en procedure hebben al enige geschiedenis en voor het plan is al eerder onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten uitgevoerd.

Onderzoeken naar de aan- en afwezigheid van beschermde soorten hebben een beperkte reikwijdte en houdbaarheid. Afhankelijk van de beschermingsstatus van de soort en de ontwikkelingen in een plangebied, zijn gegevens drie tot vijf jaar bruikbaar, waarna de aan- of afwezigheid van beschermde soorten opnieuw moet worden onderzocht. In 2015 is in het kader van de Flora- en faunawet onderzoek uitgevoerd naar de aan- en afwezigheid van beschermde soorten (Smitskamp & Braad, 2015). De houdbaarheid van de verzamelde gegevens van dit onderzoek loopt voor enkele soorten inmiddels af (> drie jaar ten opzichte van de ontheffingsaanvraag of uitvoering van de werkzaamheden).

Daarnaast is per 1 januari 2017 de wet ten aanzien van de natuurbescherming veranderd. De soortbescherming was in Nederland tot 1 januari 2017 vastgelegd in de Flora- en faunawet. Vanaf 1 januari 2017 is dit gewijzigd in de Wet natuurbescherming. Op hoofdlijnen zijn er geen grote verschillen tussen beide wetten. Het uitgangspunt was en is dat soorten te allen tijde beschermd zijn, onafhankelijk van waar ze zich bevinden. Tevens was en is er een mogelijkheid voor het verkrijgen van een ontheffing op overtreden van de verbodsbepalingen wanneer geen andere mogelijkheden beschikbaar zijn om de soort of het leefgebied te behouden. Voor diverse soorten dienen dan wel maatregelen getroffen te worden in tijd of ruimte om het voortbestaan van individuen of populaties te garanderen. Er zijn echter ook enkele verschillen, waarbij de wijzigingen in de lijst met beschermde soorten en wijzigingen in de verbodsbepalingen de meest opvallende zijn.

De beperkte houdbaarheid van gegevens en de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming maken dat het wenselijk en noodzakelijk is om een update te doen van de gegevens van beschermde soorten voor realisatie van de hoogspanningsverbinding.

1.2 Afbakening onderzoek

Het onderzoek in dit rapport richt zich op de mogelijke negatieve effecten op beschermde soorten als gevolg van de aanleg van de nieuwe hoogspanningsverbinding. Het gaat hierbij specifiek om de benodigde werkzaamheden en ingrepen die nodig zijn voor de realisatie, zoals bouwterreinen en -wegen die aangelegd moeten worden, het bouwvlak van de masten (het potentieel leefgebied dat hierdoor verdwijnt) en andere eenmalige ingrepen die nodig zijn voor het oprichten van de nieuwe verbinding. Dit is inclusief de werkzaamheden of ingrepen die nodig zijn voor de nieuwe lijnen (de draden die tussen de masten hangen), zoals kap of snoei van bomen.

De effecten van de aanwezigheid van de nieuwe verbinding, zoals aanvaringssslachtoffers met de draden wanneer deze eenmaal aangebracht zijn, vallen niet onder dit onderzoek. Dit is in een eerder fase apart onderzocht (Arcadis, 2015).

1.3 Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van de Wet natuurbescherming regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. De Wet natuurbescherming kent drie verschillende beschermingsregimes:

- Vogelrichtlijnsoorten
- Habitatrichtlijnsoorten
- Andere soorten.

De verbodsbepalingen zijn een belangrijk onderdeel van de soortbescherming. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1 Vogelrichtlijnsoorten, 3.5 Habitatrichtlijnsoorten en 3.10 Andere soorten). Bovendien dient iedereen

voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11).

De provincies en het Rijk hebben in verordeningen uit de lijst van 'Andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten is geen ontheffing van verbodsbepalingen meer nodig. Deze lijst met vrijgestelde soorten kan per bevoegd gezag (per provincie of Ministerie van EZ) verschillen. De zorgplicht is in alle gevallen van toepassing.

Voor soorten waarvoor geen vrijstelling geldt, moet -wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt- een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden. Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per beschermingscategorie. Het beleidskader is uitgebreid beschreven in Bijlage I.

Gezien het project de aanleg van een hoogspanningsverbinding van ten minste 220 kV is, is het bevoegd gezag van dit project het Ministerie van Economische Zaken (EZ). Dit wijkt af van de normale gang van zaken, wanneer Provinciale Staten optreedt als bevoegd gezag. Een ontheffingsaanvraag moeten worden ingediend bij de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).¹ De provincies en het ministerie zijn bevoegd om van de categorie Andere soorten een algemene vrijstelling af te geven ten behoeve van ruimtelijke ingrepen. Voor het Ministerie van EZ betreft het volgende soorten:

Zoogdieren

Aardmuis
Dwergspitsmuis
Hermelijn
Ree
Tweekleurige bosspitsmuis
Woelrat

Bosmuis
Egel
Huisspitsmuis
Veldmuis
Molmuis
Ondergrondse woelmuis
Haas

Bunzing
Gewone bosspitsmuis
Konijn
Rosse woelmuis
Vos
Wezel
Dwergmuis

Amfibieën

Gewone pad
Bruine kikker
Kleine watersalamander
Bastaardkikker
Meerkikker

1.4 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 wordt een beschrijving van het plangebied en de voorgenomen ingreep gegevens. In hoofdstuk 3 zijn de methode van het uitgevoerde onderzoek en de resultaten hiervan opgenomen. Hoofdstuk 4 bevat de effectbeschrijving en toetsing van effecten aan de Wet natuurbescherming (Wnb) en in hoofdstuk 6 is de conclusie opgenomen.

¹ <http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/wet-natuurbescherming/taken-en-rolverdeling-bevoegdheden>

2 PLANGEBIED EN INGREEP

2.1 Ligging plangebied

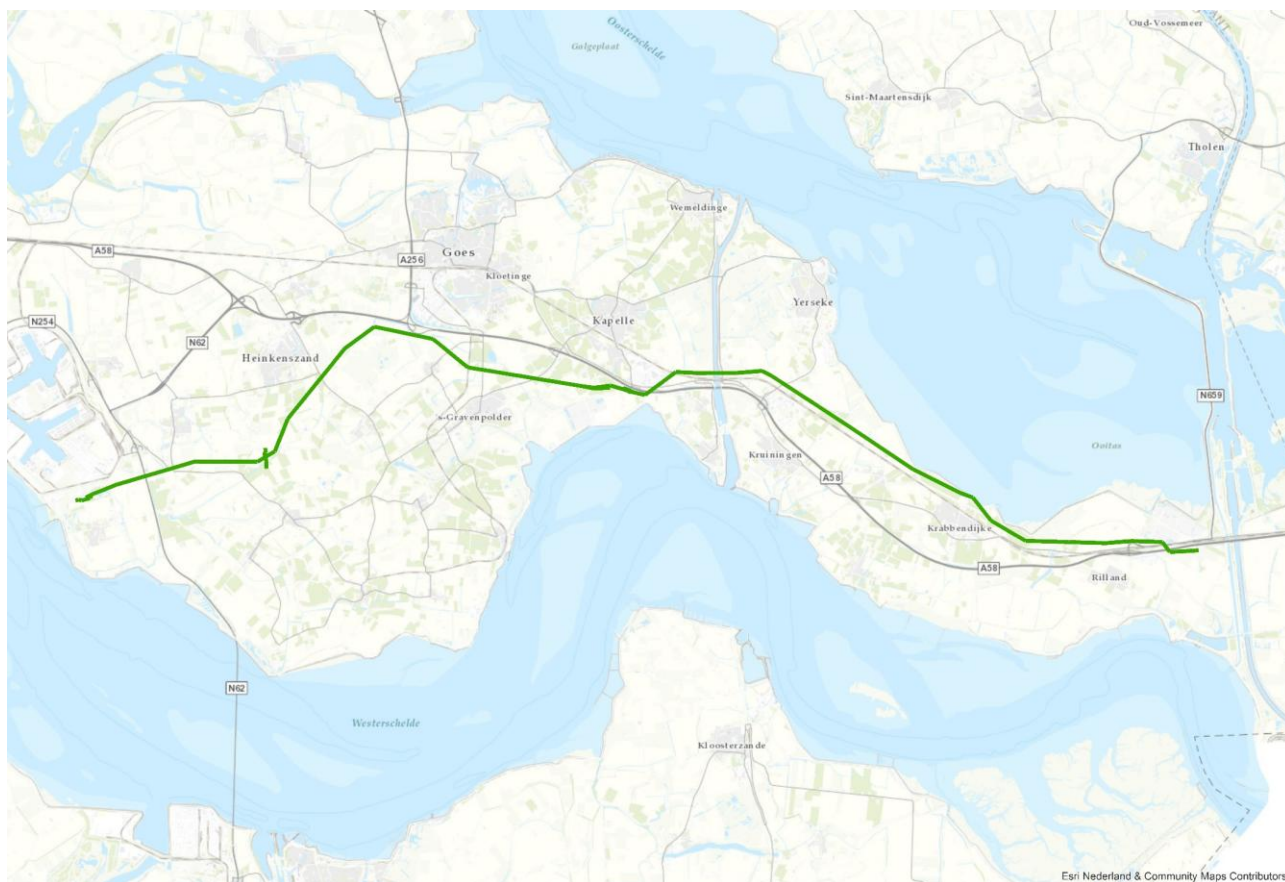
De totale nieuwe 380-kV-hoogspanningsverbinding loopt over een lengte van ongeveer 130 kilometer tussen de energiecentrale van Borssele en het hoogspanningsstation bij Tilburg. Het deel waar de onderhavige toetsing betrekking op heeft is het tracé tussen de centrale van Borssele tot aan Rilland (op de grens van de provincies Zeeland en Noord-Brabant). Hiervoor worden in totaal 107 nieuwe masten (hoofdzakelijk wintrackmasten) geplaatst (Figuur 1 en Bijlage II).

Het tracé is grotendeels gebaseerd op het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) uit de PlanMER. Deze is onder andere gebaseerd op een aantal uitgangspunten, zoals het voorkómen van nieuwe doorsnijdingen door het landschap door het 'bundelen' met bestaande verbindingen en het zo veel mogelijk vermijden van woongebieden en beschermde natuurgebieden.

De nieuwe verbinding komt tussen Borssele en Kapelle ten zuiden van de bestaande 150 kV-verbinding van Borssele naar het 150 kV-station Willem-Anna-Polder (WAP) te staan. Het tracé komt langs Heinkenszand, 's-Heer Abtskerke en Eversdijk. De nieuwe verbinding wordt hier gecombineerd met de bestaande 380 kV verbinding door de Zak van Zuid-Beveland.

Vervolgens gaat het tracé via bedrijventerrein Smokkelhoek verder aan de noordzijde van de bestaande 380 kV verbinding van Borssele naar Rilland. De verbinding loopt dan langs Vlake en Krabbendijke en eindigt vervolgens bij het nieuwe 380 kV station Rilland. De verbinding wordt hier gecombineerd met de bestaande 150 kV verbinding WAP – Rilland – Kruiningen.

De bestaande 380 kV-verbinding door de Zak van Zuid-Beveland (21 kilometer) kan door de gedeeltelijke combinatie met de 150 kV-verbinding worden afgebroken.

Figuur 1 Het nieuwe hoogspanningstracé Zuidwest 380kv West tussen Borssele en Rilland.

2.2 Typering landschap

Door de lengte van het tracé, kan niet elke locatie apart beschreven worden. Gekozen is om een indeling te maken van landschapstypen die het tracé doorkruist. Naast het krijgen van inzicht en overzicht door deze indeling, biedt het ook mogelijkheden voor de effectbeoordeling op beschermde soorten. Op hoofdlijnen worden vier landschapstypen onderscheiden (Bijlage III):

- Agrarisch gebied;
- Boomgaarden;
- Water;
- Ruigten, bermen, bomenrijen, natuurgebieden en buitendijkse locaties et cetera.

Agrarisch gebied

Het grootste deel van het tracé ligt in agrarisch gebied, voornamelijk akker- en grasland. De akkers zijn monoculturen waar jaarlijks intensieve grondbewerking plaatsvindt. De graslanden zijn structuur- en soortenarme raaigraslanden met een ruime verkaveling. Aan de randen van de akkers is soms ruigere vegetatie te vinden. Door het agrarisch gebied lopen ook kleine watergangen met steile oevers ten behoeve van drainage van de landbouwgronden. De oevers zijn vaak kaal, maar soms begroeid met riet. Daarnaast staat een groot deel van deze agrarische watergangen een lange periode per jaar droog.

Boomgaarden

Het agrarisch landschap wordt afgewisseld met boomgaarden in de vorm van zowel laagstamboomgaarden als boomkwekerijen. Enkele masten komen geheel binnen deze boomgaarden geplaatst en een gedeelte van de masten worden zowel in agrarisch gebied als in boomgaarden geplaatst.

Water

Op enkele locaties raakt de mast een waterpartij (watergang, poelen, meer). Ook een aantal van de jukken staan in of nabij watergangen. Daarnaast betreft het voornamelijk bouwweegen of bouwterreinen die over een watergang liggen, waardoor al dan niet tijdelijk deze watergang gedempt of verlegd wordt.

Bij de watergangen gaat het voornamelijk om vrij smalle watergangen (landbouwsloten) die relatief weinig water bevatten of zelfs lange tijd droogvallen. Daarnaast zijn er enkele watergangen met een bredere loop. De smalle landbouwwatergangen zijn soms bijna volledig dichtgegroeid of juist recent geschoond en van alle vegetatie ontdaan. Ook de enkele bredere waterlopen worden gekenmerkt door voedselrijk water en oevers met een dichte rietzoom.

De masten 1002a, 1002b en 1003 worden in het water van het Sloebos geplaatst. Dit is een vrij ondiep water met vrij kale oevers (kaal gegeten door ganzen) met enkele bosjes riet. Het gebied rondom deze masten bestaat uit verruigde natuur met gras, struweel en bosschages tot vier meter hoog, afgewisseld met enkele bomen.

Mast 1082 staat net binnendijks, waarbij het bouwterrein ook over een waterpartij ligt. Door de ligging nabij de Oosterschelde, is het water in dit meertje enigszins brak. De oevers zijn begroeid met struweel.

Ruigten, bermen andere extensieve gronden, bomenrij en buitendijkse locaties

Daarnaast wordt enkele masten in overige terreintypen geplaatst, zoals overhoekjes, recreatief uitloopgebied of natuurterrein. Hierbij kan ook gaan om bermen met struweel, bomenrijen, stukken bos en op een locatie de (buitendijkse) oever van de Oosterschelde (mast 1084).

Zoals hierboven beschreven staan masten 1001, 1002 en 1003 in een bredere watergang in een verruigt terrein met enkele krekens en kleine bosclementen. Deze krekens bestaan uit vrij ondiep water en de brede watergang heeft vrij kale oevers (kaal gegeten door ganzen) met her en der nog enkele bosjes riet. Het verruigde gebied rondom de masten bestaat uit gras, struweel en bosschages tot vier meter hoog, afgewisseld met enkele bomen en ondiepe krekens.

De dijk aan de oever van de Oosterschelde, nabij mast 1084, bestaat uit basaltblokken. De mast zelf wordt buitendijks in de Oosterschelde geplaatst. De mast komt op een permanent schiereiland. Bij laagtij bestaat dit deel van de oever uit droogvallende slikken.

Nabij mast 1051 ligt een meertje midden tussen boomgaarden. Het meer is omgeven door begroeiing en bebouwing.

Het natuurgebied waarin masten 1100 en 1101 gepland zijn bestaat hoofdzakelijk uit homogeen jonge opschot. Er zijn enkele ondiepe poelen omringt door hogere bomen. In de poelen zijn geen waterplanten aanwezig.

2.3 Voorgenomen ingreep

2.3.1 Aanleiding

De nieuwe verbinding vervangt gedeeltelijk bestaande 150 en 380 kV-verbindingen, daarnaast wordt deze verbinding uitgebreid. Deze verbinding is nodig omdat de bestaande hoogspanningsverbinding maximale capaciteit heeft bereikt. Het hoogspanningsnetwerk vanuit Borssele wordt volledig benut voor transport van elektriciteit. Hierdoor kan geen onderhoud meer kan worden uitgevoerd aan de hoogspanningsverbindingen vanuit Borssele, zonder aanmerkelijke productiebeperkingen op te leggen. Afstemming van gelijktijdig onderhoud aan productie-eenheden en het hoogspanningsnetwerk is niet meer mogelijk zonder aanzienlijke structurele economische gevolgen. Langdurig uitstel van onderhoud kan uiteindelijk ook leiden tot risico's voor de leveringszekerheid van energie en kunnen problemen met de elektriciteitsvoorziening in Nederland ontstaan.

Daarnaast is er onvoldoende toekomstige vaste aansluitcapaciteit beschikbaar voor nieuwe (grootschalige) conventionele opwekking, (grootschalige) offshore windenergie en windenergie op land. Dit geldt niet alleen in Borssele maar voor heel Zeeland, inclusief Zeeuws-Vlaanderen (met het industriegebied in Terneuzen).

TenneT heeft een wettelijke verplichting om nieuwe energieleveranciers aan te sluiten. De huidige verbinding vanuit Borssele naar Tilburg kan die extra elektriciteit niet transporteren, omdat deze vol zit. Uitbreiding van de huidige 380 kV-verbinding tussen Borssele en Tilburg is daarom nodig met een tweede 380 kV-verbinding.

2.3.2 Wijze van uitvoering

Algemeen

De hoogspanningsverbinding wordt over de gehele lengte van het Tracé Zuidwest 380 kV-West bovengronds aangelegd. De lijn is verdeeld over ongeveer 107 masten, met gemiddeld 350 tot 450 meter ruimte tussen twee mastlocaties.

Voor het Tracé Zuidwest 380 kV-West worden masten van het moderne 'Wintrack-type' gebruikt. Deze masten worden paarsgewijs geplaatst op een mastvoet, een stevig verankerd betonnen fundament van ongeveer 20 bij 40 meter. De twee afzonderlijke masten staan op ongeveer 16 meter van elkaar en zijn circa 57 meter hoog. Daarnaast wordt rekening gehouden met de geleiders (de kabels) tussen de masten en de jukken die geplaatst worden nabij wegen en het spoor. Hieronder worden de verschillende werkzaamheden beschreven.

Bouwwerkzaamheden en aanlegfase

Voor het aanleggen van de hoogspanningsverbinding dienen masten te worden aangelegd. Hiervoor zijn verschillende werkzaamheden noodzakelijk.

- **Aanleg van bouwterreinen:**
Rondom de mastvoet wordt een terrein van ongeveer 60 bij 60 meter gebruikt voor de bouwwerkzaamheden, de opslag en het vervoer van de bouwmaterialen. Op deze bouwterreinen worden de aanwezige bodemlagen tijdelijk afgegraven en opgeslagen. Deze grond wordt weer gebruikt om na de werkzaamheden, de oorspronkelijke situatie (inclusief vegetatie) te kunnen reconstrueren.

- **Aanleggen van bouwwegen:**
Daar waar de bouwterreinen niet grenzen aan de openbare weg worden tijdelijk bouwwegen aangelegd. Vaak is het daarvoor voldoende om rijplaten aan te brengen. Soms moet de ondergrond eerst versterkt worden. Waar mogelijk maken deze wegen gebruik van bestaande dammen en overkluizingen, zodat verstoring van waterlopen tot een minimum beperkt blijft.
De ruimte die gereserveerd wordt voor een toegangsweg naar de bouwplaats is ongeveer twaalf meter breed. De tijdelijke wegen zijn zeer verschillend in lengte, afhankelijk van de positie ten opzichte van de openbare weg. Ook het bouwterrein kan iets in grootte variëren, bijvoorbeeld in geval van fysieke ruimtelijke beperkingen. Ook bij knikpunten in het tracé is meer bouwruimte nodig.
- **Plaatsing van de masten:**
Voor de plaatsing van de masten worden eerst betonnen platen in de grond geheid en wordt in een bouwput van drie meter diep een fundering aangelegd. Op deze fundering wordt met een montagekraan vervolgens de mast opgebouwd. Vervolgens worden bij de hoekmasten, met behulp van lier- en remmachines, de geleiders over de masten getrokken. Deze lier- en remmachines staan buiten de hierboven genoemde bouwterreinen.

Na aanleg worden de verhardingen van de tijdelijke wegen weer verwijderd en krijgen deze gronden weer hun oorspronkelijke functie terug. Het hele bouwproces op een locatie, van de aanleg van de toegangsweg tot en met het herstellen van de oorspronkelijke situatie, **duurt circa drie jaar**. In die periode wordt er niet continu op de locatie gewerkt, er zitten soms grote tussenpozen tussen de werkzaamheden.

Verwijderen masten

Na het gereedkomen en de ingebruikname van de nieuwe verbinding, kunnen de oude niet meer functionele verbindingen verwijderd worden. Dit verwijderen is geen onderdeel van onderhavig project, en is dan ook niet beoordeeld. Uitzondering hierop zijn enkele masten die verwijderd moeten worden omdat anders de nieuwe kabels of masten niet geplaatst kunnen worden. Het gaat om:

- Mast 22 uit de lijn BSL-TNZ150
- Mast 153 uit de lijn RLL-GSP150
- Masten 304 tot en met 309 uit de lijn KRK-BSL380
- Masten 001 tot en met 004 uit de lijn KRK-ZVL380
- Masten 90 tot en met 94 RLL-GSP150

Voor het verwijderen van deze masten en verbindingen zijn dezelfde werkzaamheden nodig als het plaatsen van de nieuwe masten, maar dan in tegengestelde volgorde. Daarom worden bij het verwijderen van de masten ook werkterreinen en bouwwegen aangelegd. Met behulp van lier- en remmachines (buiten de bouwterreinen) worden de geleiders verwijderd, de masten worden de masten doorgebrand en met een kraan plat op het veld gelegd. De fundering wordt tot 2 meter on het maaiveld verwijderd, waarna de grond weer in oorspronkelijke staat wordt hersteld.

Aansluitingen en tijdelijke verbindingen

De nieuwe verbinding wordt bij een aantal tracédelen gecombineerd met de bestaande 150 kV. Op deze delen van het traject zullen de bestaande 150 kV-verbinding hierdoor verdwijnen. Tijdens de werkzaamheden dient ten behoeve van de regionale energievoorziening daarom op een aantal locaties een ondergrondse verbinding te worden gecreëerd met de 150kV-stations. Het gaat hier om de stations:

- Willem-Annapolder;
- Kruiningen.

Deze 150kV kabelverbindingen worden in principe aangelegd door middel van een open ontgraving. Dat wil zeggen dat er een kabelbed wordt gegraven waar de kabel ingelegd kan worden. Soms is het niet mogelijk om te graven, bijvoorbeeld omdat de verbinding onder een weg of onder water doorgaat. Waar graven niet mogelijk is wordt geboord. Bij een boring worden er buizen de grond in geboord waar de kabels doorheen getrokken kunnen worden.

De diepte van de kabel is ongeveer 1,80 meter onder het maaiveld op agrarische gronden en 1,20 meter op andere gronden. De breedte van het kabelbed is afhankelijk van het aantal verbindingen en het vermogen dat nodig is.

Op enkele locaties zijn tijdelijke verbindingen nodig omdat de bestaande hoogspanningsverbindingen moeten worden verplaatst teneinde de nieuwe verbinding aan te kunnen leggen. Deze noodlijnen worden bovengronds geplaatst bij de volgende locaties:

- Borssel 't Sloe;
- Overzande (nabij mast 1016 - 1018).

Jukken

Op enkele locaties worden tijdens de aanleg tijdelijke jukken geplaatst. Jukken zorgen ervoor dat tijdens het plaatsen van de geleiders, deze niet op wegen, spoor en/of bebouwing terecht kan komen (zie Figuur 2). In totaal zullen negen jukken gerealiseerd worden. Voor het plaatsen van de jukken kan mogelijk vegetatie worden verwijderd. De jukken worden geplaatst nabij of tussen de masten:

- 1006
- 1008 - 1009
- 1025
- 1039a – 1040
- 1040 – 1041
- 1045
- 1055 – 1056
- 1067 – 1068
- 1101 – 1102

Figuur 2 Voorbeeld van een juk

Verwijderen vegetatie onder geleiders

De ruimte onder de geleiders, inclusief een veiligheidsmarge (de ZRO-strook²) van ongeveer 50-70 meter breed, dient tot op zekere hoogte vrij te zijn van objecten, dit betekent ook dat bomen en opgaande beplanting hier een maximale toegestane hoogte kennen. De minimale afstand tussen maaiveld en onderste geleider is ongeveer 10 meter. Op diverse locaties bevinden zich bomen van meer dan 7,5 meter of snelgroeiende soorten die op korte termijn boven de 7,5 meter uit gaan komen, onder de geleiders (Tabel 1). Deze beplanting wordt verwijderd of gesnoeid tot onder de veilige hoogte. Volgens het landschapsplan (Van

² ZRO: Zakelijk Recht Overeenkomst. Deze strook wordt geen eigendom van TenneT maar zij hebben wel een zakelijk recht in verband met de lijnen die er boven hangen. Middels een privaatrechtelijke overeenkomst wordt afgesproken wat wel en niet mag in deze strook, bijvoorbeeld geen hoge opgaande vegetaties.

Veelen, 2016) wordt ook weer nieuwe beplanting aangebracht om zowel het landschappelijke beeld en natuurwaarden zoveel mogelijk te behouden. De nieuwe beplanting bestaat uit struweel of knotwilgen, wanneer de bestaande vegetatie behouden blijft, wordt deze terug gesnoeid. Het beheer van de vegetatie onder de lijnen (inde ZRO-strook) wordt tevens aangepast om ervoor te zorgen dat de vegetatie niet te hoog wordt.

Tabel 1 Verwijderen of te snoeien vegetatie op tracé. De genoemde werkzaamheden zijn overgenomen uit het landschapsplan.

Nabij mast	Type vegetatie	Werkzaamheden	Nabij mast	Type vegetatie	Werkzaamheden
1003	Bos		1040	Bomenrij	Gedeeltelijk snoeien en kappen
1008	Bomenrij		1041	Bos en bomenrij	
1009	Bomenrij		1045	Boomgaard	
1015	Bomenrij		1050P1/P2	Boomgaard	
1018	Boomgaard en bomenrij		1055	Bomenrij	
1020	Bomenrij	Snoeien	1067	Struweel	
1021	Boomgaard		1088	Boomgaard en bomenrij	
1023	Grenslinde	Gedeeltelijk snoeien en kappen	1089	Boomgaard en bomenrij	
1026	Bomenrij	Snoeien	1098	Boomgaard	
1038	Bomenrij	Snoeien			
1039a	Boomgaard				

Watergangen

Zoals in hoofdstuk 2.1 beschreven worden enkele mastvoeten en bouwterreinen op en in watergangen geplaatst. Op de locaties waar mastvoeten worden geplaatst in watergangen worden deze permanent gedempt (zie Bijlage III). Waar mogelijk worden hier duikers in geplaatst. Daarnaast worden op sommige locaties nieuwe watergangen gegraven om de afwatering van de percelen en de masten te garanderen (Tabel 2). Bouwwegen lopen zo veel mogelijk over bestaande dammen en duikers aangelegd. Dit is echter niet op alle locaties mogelijk. In dergelijke gevallen is een nieuwe dam met duiker nodig.

Tabel 2. Locaties ontgravingen

Mast	Type ontgraving	Mast	Type ontgraving
1004	Tijdelijke watergang	1040	Tijdelijke watergang
1006	Tijdelijke watergang	1043	Tijdelijke & permanente watergang
1008	Tijdelijke watergang	1044	Tijdelijke & permanente watergang
1016	Tijdelijke & permanente watergang	1049	Tijdelijke watergang
1025	Tijdelijke watergang	1050P2	Tijdelijke & permanente watergang
1039	Tijdelijke watergang	1055	Tijdelijke watergang

Mast	Type ontgraving
1058	Tijdelijke & permanente watergang
1059	Tijdelijke & permanente watergang
1065	Tijdelijke watergang
1067	Tijdelijke watergang

Mast	Type ontgraving
1079	Tijdelijke & permanente watergang
1083	Tijdelijke & permanente watergang
1085	Tijdelijke & permanente watergang

Drainage

Om de werkzaamheden aan de mastfunderingen in den droge uit te kunnen voeren is een tijdelijke bemaling noodzakelijk. De freatische verlagingen in de omgeving zijn relatief gering en kortdurend (maximaal drie weken per locatie).

2.4 Reikwijdte effecten

2.4.1 Planeffect

Als gevolg van de aanleg van de nieuwe 380 kV verbinding kunnen diverse effecten optreden op beschermde natuurwaarden. Hoewel de werkzaamheden uit een groot aantal verschillende ingrepen bestaat, hebben deze veelal dezelfde effecten tot gevolg. Door de masten en benodigde werkterreinen verdwijnt oppervlak van potentieel geschikt leefgebied. Daarnaast hebben de verschillende werkzaamheden, zowel de aanleg van bijvoorbeeld de bouwterreinen, de fundering, de masten en het aanbrengen van de lijnen een verstoring effect. Samengevat worden twee effecten onderscheiden:

- Ruimtebeslag (tijdelijk en permanent);
- Verstoring door geluid, licht en fysieke verstoring door mens en materieel.

2.4.2 Ruimtebeslag

Permanent

Door de plaatsing van nieuwe masten zullen de op dit moment aanwezige habitats op de mastlocaties verloren gaan. Hierdoor kan leefgebied van beschermde soorten worden aangetast.

Ook op enkele locaties, waar de vegetatie te dicht bij de geleiders komt, wordt opgaande vegetatie verwijderd (zie Tabel 1). Hierdoor kan het leefgebied van beschermde soorten worden aangetast. Ook voor deze locaties geldt het uitgangspunt dat de aanwezige habitats op deze locaties verloren gaat.

Op enkele locaties worden nieuwe, permanente watergangen aangelegd (zie Tabel 2). Hierdoor verdwijnt mogelijk habitat van grondgebonden flora en fauna. Hiervoor in de plaats komt echter wel nieuwe habitat voor water- en oevergebonden flora en fauna. Doordat het type habitat veranderd wordt uitgegaan van het aantasten van leefgebied van grondgebonden flora en fauna en een toename van leefgebied voor water en oever flora en fauna.

Reikwijdte: Effecten van permanent ruimtebeslag treden op, op de locaties waar de mastvoeten worden gerealiseerd, vegetatie onder de geleiders verwijderd wordt en waar permanente watergangen worden aangelegd.

Tijdelijk

Door de aanleg van tijdelijke jukken, werkterreinen en bouwwegen zullen naar verwachting alle op dit moment aanwezige habitats door het verwijderen van de toplaag verloren gaan. Na afronding van de werkzaamheden wordt de toplaag weer teruggebracht in de oorspronkelijk staat. Hierdoor is het verdwijnen van de habitats op deze locaties van tijdelijke aard.

Op enkele locaties worden watergangen tijdelijk gedempt. Hierdoor verdwijnen op dit moment aanwezige habitats in het water en op de oevers. Na afronding van de werkzaamheden worden de watergangen weer teruggebracht in de oorspronkelijke staat. Hierdoor is het verdwijnen van de habitats op deze locaties van

tijdelijke aard. Daarnaast worden in de afgedamde watergangen duikers aangebracht, waardoor watergangen wel met elkaar verbonden blijven.

Ook het tegenovergestelde; het graven van tijdelijke watergangen, leidt tot tijdelijke ruimtebeslag. Door het graven van watergangen verdwijnt habitat van grondgebonden flora en fauna. Echter hiervoor in de plaats komt habitat voor water en oever flora en fauna. Doordat het type habitat veranderd wordt er uitgegaan van het aantasten van leefgebied van grondgebonden flora en fauna en een toename van leefgebied voor water en oever flora en fauna. Doordat na de werkzaamheden de toplaag weer in oorspronkelijke staat wordt teruggebracht, zijn de effecten van tijdelijk aard.

Daarnaast worden op enkele locaties open ontgravingen aangelegd voor tijdelijke verbindingen. Ook hier zal, na afronding van de werkzaamheden, de toplaag weer in oorspronkelijke staat worden teruggebracht, waardoor de effecten van tijdelijk aard zijn.

Reikwijdte: Effecten van tijdelijke ruimtebeslag treden alleen op, op de locaties waar de werkterreinen, bouwwegen en jukken worden gerealiseerd. Open ontgravingen worden aangelegd en tijdelijke watergangen worden gedempt en gegraven.

2.4.3 Verstoring

Bij de realisatie van de verbinding treedt verstoring op door de bouwwerkzaamheden. Deze verstoring bestaat uit optische verstoring, geluid- en lichtverstoring (het laatste alleen indien er werkzaamheden in de avond- en/of nacht worden uitgevoerd). Een toename van verstoring in de werkterreinen zelf is niet relevant, aangezien de hier aanwezige habitats al verloren zullen gaan door ruimtebeslag.

In de gebruiksfase moet onderhoud gepleegd worden aan de masten. Doordat dit onderhoud sporadisch plaatsvindt, zal dit leiden tot een minimale toename van verstoring in de omgeving van het plangebied.

Reikwijdte: In de regel varieert het invloed gebied van optische verstoring en verstoring door geluid en licht van enkele tientallen tot honderden meters.

2.4.4 Verdroging

Op enkele locaties wordt drainage aangelegd, zodat de masten in den droge aangelegd kunnen worden. Afhankelijk van de periode van uitvoer en het onttrekkingsdebiet kan droogteschade aan plantensoorten ontstaan door een lagere grondwaterstand en kan verzilting optreden door het aantrekken van zout- of brak grondwater (Grontmij, 2015). Dit leidt voornamelijk tot negatieve effecten op grondwaterafhankelijke vegetatie in de directe omgeving van de drainage (Grontmij, 2015).

Oevers van nabijgelegen plassen, met een geleidelijk oplopende oeverzone met waterafhankelijke plantensoorten en amfibieën, kunnen als gevolg van bemaling deels droogvallen. Uitvoering buiten het groeiseizoen leidt naar verwachting niet tot een wezenlijk effect op de oevervegetatie. Een peilverlaging in de winter kan echter wel van invloed zijn op in de oeverzone overwinterende amfibieën. Op basis van de mate van waterstandverlaging (klein), worden effecten niet verwacht (Grontmij, 2015).

Reikwijdte: De effecten van de drainage reiken tot maximaal 25 meter direct onder de deklaag en circa 40 meter halverwege het watervoerende pakket (Grontmij, 2015).

3 BESCHERMDE SOORTEN

3.1 Inleiding

Het onderzoek naar beschermde soorten is in drie fases uitgevoerd:

1. Eerst is een bureauonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit bureauonderzoek is een beeld gevormd op welke locaties de kans op beschermde soorten groot is. In dit onderzoek zijn ook de resultaten uit het eerder uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten in 2015 (Antea, 2015) meegenomen.
2. Vervolgens is een algemeen, oriënterend veldonderzoek uitgevoerd over de gehele lengte van het tracé. Hierbij zijn de locaties waar de kans op beschermde soorten groot is ingeschat (op basis van de gegevens uit stap 1 en ter plekke aangetroffen veldkenmerken), specifiek gekeken. Bij deze veldbezoeken is gelet op de habitatgeschiktheid voor beschermde soorten. De uitkomst van dit onderdeel is een inventarisatie van aanwezige beschermde soorten en de mogelijke functie van delen van het traject voor deze beschermde soorten. Deze input is vervolgens gebruikt als basis voor het soortspecifieke onderzoek.
3. Op basis van de stappen 1 en 2 is geconcludeerd dat gericht onderzoek nodig is naar rugstreeppad, steenuil, roofvogels en vleermuizen. Bij deze onderzoeken is vervolgens op de potentieel geschikte locaties gezocht naar aanwezigheid van de genoemde beschermde soorten.

Hieronder wordt eerst de methode van de onderzoeken nader beschreven, waarna de resultaten worden besproken.

3.2 Methodes

3.2.1 Bureauonderzoek

Bij het bureauonderzoek is gekeken naar bestaande verspreidingsgegevens, potentieel leefgebied op basis van luchtfoto's en de locatie van de masten. De volgende stappen doorlopen:

- De locaties van de nieuwe en te amoveren masten zijn op kaart gezet (Bijlage II);
- Deze kaarten zijn aangevuld met gegevens uit de NDFF (Nederlandse Database Flora- en Fauna) uit de periode 2012 – 2017;
- Indien beschikbaar zijn ook de inventarisatiegegevens afkomstig van het onderzoek van Antea uit 2015 toegevoegd.

Op deze manier is een redelijk compleet beeld verkregen van de potentiële verspreiding van beschermde soorten in en rond de mastlocaties. Deze input wordt gebruikt om het veldwerk uit te voeren.

3.2.2 Oriënterend veldonderzoek

Het oriënterend veldonderzoek is uitgevoerd op 14, 18 en 20 april 2017. Het is vooral gericht op verificatie van de resultaten van het bureauonderzoek, om daarmee te bepalen of en waar soortgericht onderzoek uitgevoerd moet worden. Wanneer al soorten aangetroffen zijn, zijn deze waarnemingen al wel vastgelegd. Het oriënterend onderzoek is over de volledige lengte van de tracés uitgevoerd. Op locaties waar de kans op beschermde soorten groot werd geschat (op basis van de gegevens uit stap 1) is meer specifiek gekeken. Dit betreft de volgende locaties:

- Mastlocaties die niet in agrarisch gebied liggen;
- Locaties waar sprake is van doorsnijding van opgaand groen of niet-agrarische gebieden (bv. door de lijnen).

Met de bepaling waar nader onderzoek nodig is, levert dit tevens gegevens op van de locaties waarvan op voorhand de aanwezigheid van beschermde soorten uitgesloten kan worden. Deze locaties hoeven niet nader onderzocht te worden. De uitkomst van dit onderdeel is een overzicht van mastlocaties en tracéonderdelen waar mogelijk beschermde soorten voorkomen of dat leefgebied vormt van deze beschermde soorten (Tabel 3).

Tabel 3: Resultaat oriënterende onderzoek, weergegeven zijn de locaties waar beschermde soorten niet op voorhand uitgesloten kunnen worden. De complete lijst is opgenomen in Bijlage IV.

Mastnummer	Status	Nader te onderzoeken	Mastnummer	Status	Nader te onderzoeken
1001	Controle nodig	Roofvogelnest	1032	Controle nodig	Rugstreepdad
1002	Niet vrij	Rugstreepdad en roofvogels	1033	Controle nodig	Rugstreepdad
T1B	Niet vrij	Rugstreepdad en roofvogels	1034	Controle nodig	Rugstreepdad
1003	Niet vrij	Rugstreepdad en roofvogels	1035	Controle nodig	Rugstreepdad
1004	Controle nodig	Rugstreepdad	1036	Controle nodig	Rugstreepdad
1010	Niet vrij	Steenuil	S05	Controle nodig	Bos op landgoed: Roofvogelnest en uilen
1011	Niet vrij	Steenuil	1042	Controle nodig?	Vleermuizen/Vogels
1013	Controle nodig	Steenuil	1050A/B	Controle nodig	Roofvogelnest
M21	Controle nodig?	Vleermuizen	M354	Onbekend	Roofvogels, steenuil
1017	Controle nodig	Steenuil	1051	Onbekend	Roofvogels, steenuil
1018	Controle nodig	Steenuil	1056	Controle nodig	Roofvogelnest
1023	Controle nodig	Vleermuizen/Vogels	1058	Controle nodig?	Rugstreepdad
1027	Controle nodig	Rugstreepdad	1063	Controle nodig	Rugstreepdad
1028	Controle nodig	Rugstreepdad	1064	Controle nodig	Rugstreepdad
1029	Controle nodig	Rugstreepdad	1065	Controle nodig	Rugstreepdad
1030	Controle nodig	Rugstreepdad	1082	Controle nodig?	Rugstreepdad
1031	Controle nodig	Rugstreepdad	1094	Niet vrij	Roofvogelnest
			1095	Niet vrij	Roofvogelnest

Figuur 3 locaties waar op basis van oriënterend onderzoek nog nader onderzoek naar soorten nodig was.

3.2.3 Soort specifieke onderzoeken

Vleermuizen

Bij het bureau- en het oriënterende veldonderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen en geconcludeerd is dat deze ook niet verwacht worden. Wel is gebleken dat de nieuwe 380 kV-verbinding enkele lijnvormige elementen kruist. Deze lijnvormige structuren kunnen door vleermuizen gebruikt worden als vliegroute en/of foerageerroute. Door de kap die noodzakelijk is voor een veilig gebruik van de hoogspanningslijnen, kunnen gaten ontstaan in deze structuren, wat een effect kan hebben op het functioneren hiervan voor vleermuizen.

In het landschapsplan dat is opgesteld voor de landschappelijke inpassing van het nieuwe tracé (Van Veelen, 2016) is voor alle doorsnijdingen een beschrijving en plan opgenomen hoe deze locaties ingericht moeten worden, om de landschappelijke impact zo laag mogelijk te houden. Uit dit plan blijkt dat het merendeel van de lijnvormige elementen behouden blijven, doordat onder de lijnen een lager blijvende vegetatie geplant wordt of de opgaande vegetatie tijdig en geregeld wordt teruggesnoeid (Figuur 4).

Met een maximale hoogte van ruim zeven meter van bomen of struweel, kan een dergelijke lijn blijven functioneren als vliegroute voor vleermuizen. Hierdoor kan op voorhand al gesteld worden dat van negatieve effecten op leefgebied van vleermuizen geen sprake zal zijn.

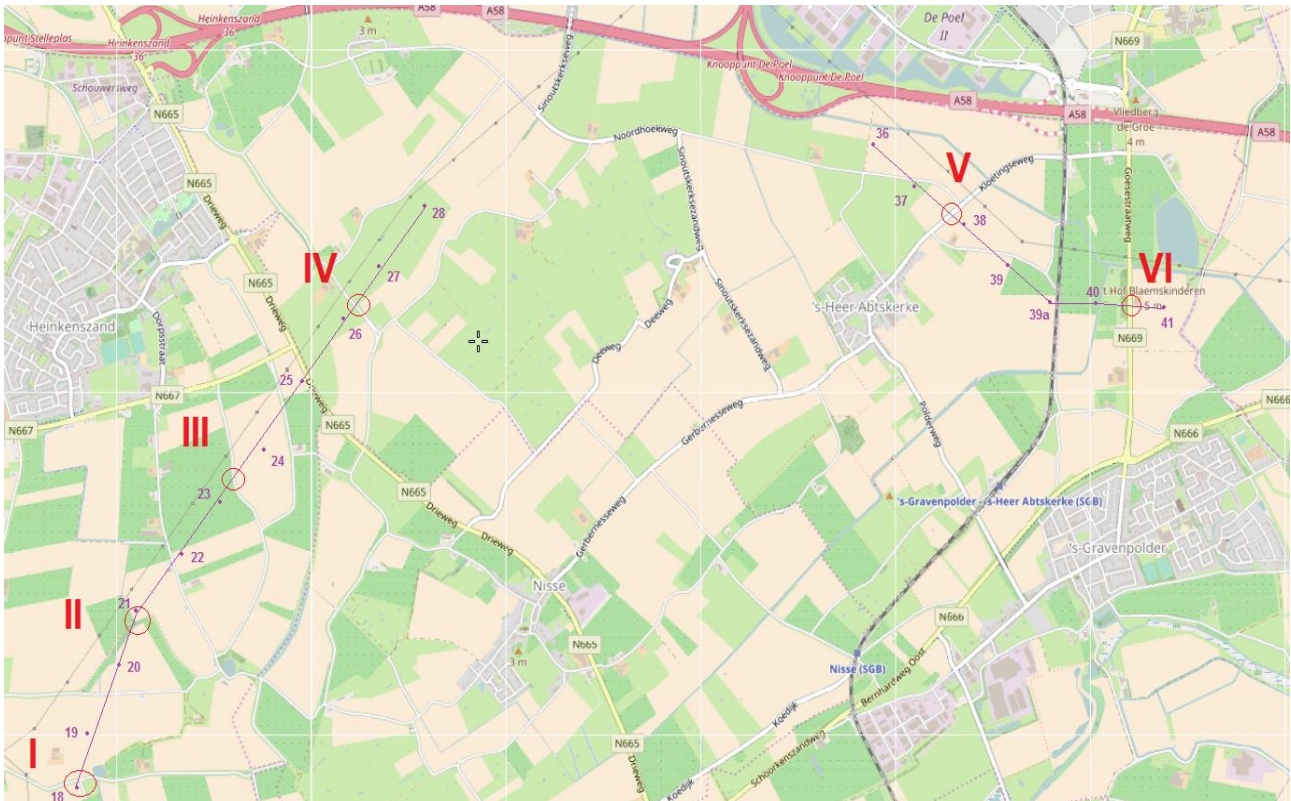
Figuur 4 Voorbeelden aangepaste lijnvormige landschapstructuur (bron: Landschapsplan Borssele-Rilland, 2016)

Hoewel de lijnvormige elementen behouden blijven is, om meer inzicht te krijgen in het gebruik van deze lijnvormige elementen door vleermuizen, wel een vleermuisonderzoek uitgevoerd. Hierdoor kan met meer zekerheid de impact van eventuele werkzaamheden aan lijnvormige elementen op vleermuizen worden bepaald. Ook kan op basis hiervan - indien nodig - lokaal een specifieke inrichting of aanpassingen uitgevoerd worden. Hiervoor zijn de locaties geselecteerd waar sprake is van een doorsnijding van een lijnvormig element die potentieel kan functioneren als vliegroute. Dat betekent dat de singel of wegbepanting in de omgeving aan moet sluiten bij bijvoorbeeld een bosgebied, bebouwing of ander geschikt leefgebied. Een doodlopend of geïsoleerd liggend element zal in de huidige situatie al niet kunnen functioneren als effectieve vliegroute. Op basis van deze uitgangspunten zijn zes locaties geselecteerd die onderzocht zijn op activiteit van vleermuizen (zie Figuur 5).

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op 25 augustus en 16 oktober 2017 op alle zes locaties. De inventarisatie is zo gepland, aan het einde van het seizoen, dat niet alleen dagelijkse vliegroutes en foerageergebieden onderzocht konden worden, maar mogelijk ook eventuele migratieroutes naar winterverblijfplaatsen in beeld konden worden gebracht. Aanvullend zijn ook de bomen onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen.

Tabel 4 Omstandigheden vleermuis inventarisatie

Datum	Veldcondities
25 augustus 2017	15 - 17°C, 1-2 Bft, helder en droog
16 oktober 2017	18°C, 3-4 Bft, helder en droog

Figuur 5. Locaties vleermuisonderzoek (I: Nieuwkamersedijk, II: Oudekamersedijk, III: Oudekamersedijk nabij Zuidzaksedijk, .IV: Grotedijk, V: Noordhoekseweg/Kloetingseweg, VI: Goesestraatweg)

Vogels

Bij de oriënterende veldbezoeken in het voorjaar 2017 zijn de bomen geïnventariseerd waar (mogelijke) nesten van roofvogels en uilen aanwezig zijn. Op 15 mei en 19 juni 2017 zijn deze locaties gecontroleerd op sporen of individuen die wijzen op een bezet territorium van roofvogels of uilen. Naast de bekende plekken is aanvullend ook onderzocht of baltende of roepende dieren aanwezig zijn in de nabijheid van de (geselecteerde) masten. Hierbij is zowel de masten, het gebied direct rondom de masten en de bomen in de omgeving gecontroleerd.

Amfibieën

In Figuur 3 zijn de locaties weergegeven waar uit de bureaustudie en het oriënterende veldbezoek is gebleken dat potentieel geschikt leefgebied van rugstreeppad voorkomt. Rugstreeppadden in het gebied 't Sloe, direct nabij Borssele, zijn niet opnieuw onderzocht. Het voorkomen van de soort is hier bekend (NDFF, 2017) en is door Antea (2015) ook aangetroffen. Voor de werkzaamheden in het natuurgebied 't Sloe is een ontheffing verleend voor de rugstreeppad (kenmerk FF/75C/20 15/ 0178.toek.js). De beschrijving van het gebruik van het plangebied door rugstreeppad, de effectbepaling en de mitigerende maatregelen zijn reeds opgenomen in deze ontheffing. Daarom wordt in dit rapport niet verder op de rugstreeppad in 't Sloe ingegaan. Voor de volledigheid zijn de mitigerende maatregelen die in de ontheffing worden voorgeschreven wel opgenomen in dit rapport.

Omdat rugstreeppad ook in andere delen rondom het plangebied voorkomen en die gebieden in 2015 niet onderzocht of beschreven zijn, is de rest van het tracé (daar waar nodig) wel aanvullend onderzocht. Conform Kennisdocument rugstreeppad (Bij12, 2017) zijn hier drie veldbezoeken uitgevoerd gedurende de voortplantingsperiode. Tijdens het veldbezoek is gelet op kooractiviteiten van rugstreeppad. Omdat de rugstreeppad vooral actief is bij specifieke weersomstandigheden: relatief warme en windstille avonden en nachten, zijn de avonden zo gekozen dat de weersomstandigheden zo optimaal mogelijk waren. Naast kooractiviteiten is ook gelet op aanwezigheid van eisoeren en dieren op land en in het water. In de onderstaande tabel (zie Tabel 5) zijn de veldcondities opgenomen.

Tabel 5 Omstandigheden rugstreeppadden inventarisatie

Datum	Veldcondities
16 en 17 mei 2017	18°C, 1 Bft, bewolkt
5 juli 2017	20°C, 2 Bft, bewolkt
25 juli 2017	17,5 °C, 2 Bft, bewolkt

Overige zoogdieren, planten, vlinders, libellen en andere ongewervelden

Voor deze soorten zijn geen specifieke onderzoeken uitgevoerd. Wanneer beschermde soorten zijn waargenomen tijdens de veldbezoeken, dan zijn deze zaken genoteerd en in dit rapport beschreven.

3.3 Resultaat

3.3.1 Vleermuizen

Soorten en voorkomen

Uit de bureaustudie is gebleken dat in de omgeving van het tracé, waarnemingen bekend zijn van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis (NDFP, uitleesdatum april 2017).

Laatvlieger en gewone dwergvleermuis zijn beide algemeen voorkomende vleermuissoorten in Nederland. Verblijfplaatsen zijn vooral te vinden in gebouwen en in mindere mate in gaten of spleten in oudere bomen. Deze soorten foerageren zowel in het stedelijk gebied als daarbuiten. Vaste vliegroutes van deze soorten kunnen overal aangetroffen worden waar lijnvormige landschapselementen de vaste verblijfplaatsen met de foerageergebieden verbinden.

Ruige dwergvleermuis wordt zowel in bosgebieden als in het stedelijk gebied aangetroffen. Vaste verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis zijn veelal holten en spleten in oude bomen maar ook in gebouwen achter betimmeringen en daklijsten of onder dakbedekking en op zolders. Zowel open als gesloten landschappen fungeren als foerageergebied. Bosranden en lanen vormen uitstekende vaste vliegroutes en foerageergebieden.

Watervleermuis wordt voornamelijk aangetroffen in halfopen tot gesloten, waterrijk en bosrijk landschap. De soort foerageert boven langgerekte waterpartijen of kleine besloten plassen en in mindere maten boven grote, open watervlakten. Ze verblijven in het actieve seizoen overdag hoofdzakelijk in holten in bomen, vaak beuk of eik, zoals die vaak in lanen, landgoederen, buitenplaatsen en bossen te vinden zijn. Winterverblijfplaatsen van watervleermuis zijn te vinden op vorstvrije en vochtige plaatsen met een constante temperatuur, zoals steengroeven, bunkers, forten, kerktorens, steenovens, ijskelders en (kasteel)kelders.

Tijdens de veldbezoeken zijn de bomen die worden gekapt of snoeit onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen (zie Figuur 5 voor locaties van de onderzoeken). In de bomen zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen.

Vliegroutes

Zoals hierboven beschreven gebruiken laatvlieger, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis lanen en lijnvormige elementen als vliegroutes en foerageergebied. In onderstaande tabel (Tabel 6) is het resultaat van de veldbezoeken opgenomen. Gedurende beide onderzoeksrondes zijn bij geen van de onderzochte bomenrijen een essentiële vliegroute of een migratieroute naar winterverblijfplaatsen waargenomen. Enkele bomenrijen worden wel sporadisch gebruikt als foerageergebied. Met name rondom het landgoed nabij de N669 zijn foeragerende vleermuizen waargenomen.

Tabel 6. Resultaten vleermuisonderzoek.

Locatie	Resultaten
I: Nieuwelandsedijk	Enkele dwergvleermuizen vliegen over de weg, de bomenrij is geen vliegroue. Enkele lokaal foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen waargenomen.
II: Oudkamersedijk	Enkele lokaal foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen waargenomen. De bomenrij is geen vliegroue.
III: Oudkamersedijk (nabij Zuidzaksedijk)	Enkele gewone dwergvleermuizen gebruiken de bomenrij in zuidelijke richting als vliegroue. Op de plekken met dichte bomenrij wordt gefoerageerd door gewone dwergvleermuizen.
IV: Grotedijk	Enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De bomenrij is geen vliegroue.
V: Kloetingsweg	Zeer weinig activiteit van vleermuizen. Een enkele gewone dwergvleermuis waargenomen. De bomenrij is geen vliegroue.
VI: N669	Rondom de bomenrij en het landgoed foerageren gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger. De bomenrij is geen vliegroue.

3.3.2 Overige zoogdieren

Algemeen voorkomende zoogdieren

De akkers en graslanden vormen met name langs de randen een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdieren. Voor algemeen voorkomende muizen en spitsmuizen zoals veldmuis, aardmuis en bosspitsmuis zijn met name de ruige randen een geschikt biotoop. Daarnaast kunnen algemeen voorkomende soorten zoals bunzing, mol, konijn, haas, ree, vos, wezel en hermelijn in dit biotoop aanwezig zijn. In de boomgaarden biedt de kruid- of struiklaag voldoende beschutting om als leefgebied van algemene muizen en spitsmuizen te dienen. Ook een egel kan de kwekerijen gebruiken als nachtelijk foerageergebied.

Ook de oevers met voldoende begroeiing biedt geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende muizen (o.a. aard- en veldmuis), spitsmuizen (o.a. dwergspitsmuis) en de woelrat.

Mast 1084 wordt geplaatst in de Oosterschelde. In de Oosterschelde zijn bruinvissen, tuimelaars en gewone zeehond waargenomen (NDFF). Het plangebied van mast 1084 biedt echter geen geschikt leefgebied of ligplaatsen voor deze soorten. De soorten kunnen hier op afstand wel passeren; het betreft echter geen essentieel leefgebied.

Het groengebied rondom masten 1001 en 1002 bestaat voornamelijk uit ruigte en opschot. Dit biedt geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende soorten zoals haas, konijn en ree. Het biedt geen geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde soorten zoals de waterspitsmuis en noordse woelmuis.

Het natuurgebied waar masten 1100 en 1101 gepland zijn bestaat voornamelijk uit homogene jonge opschot. Dit biedt geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende soorten zoals muizen, mol en konijn. Het biedt geen geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde soorten zoals de eekhoorn en noordse woelmuis.

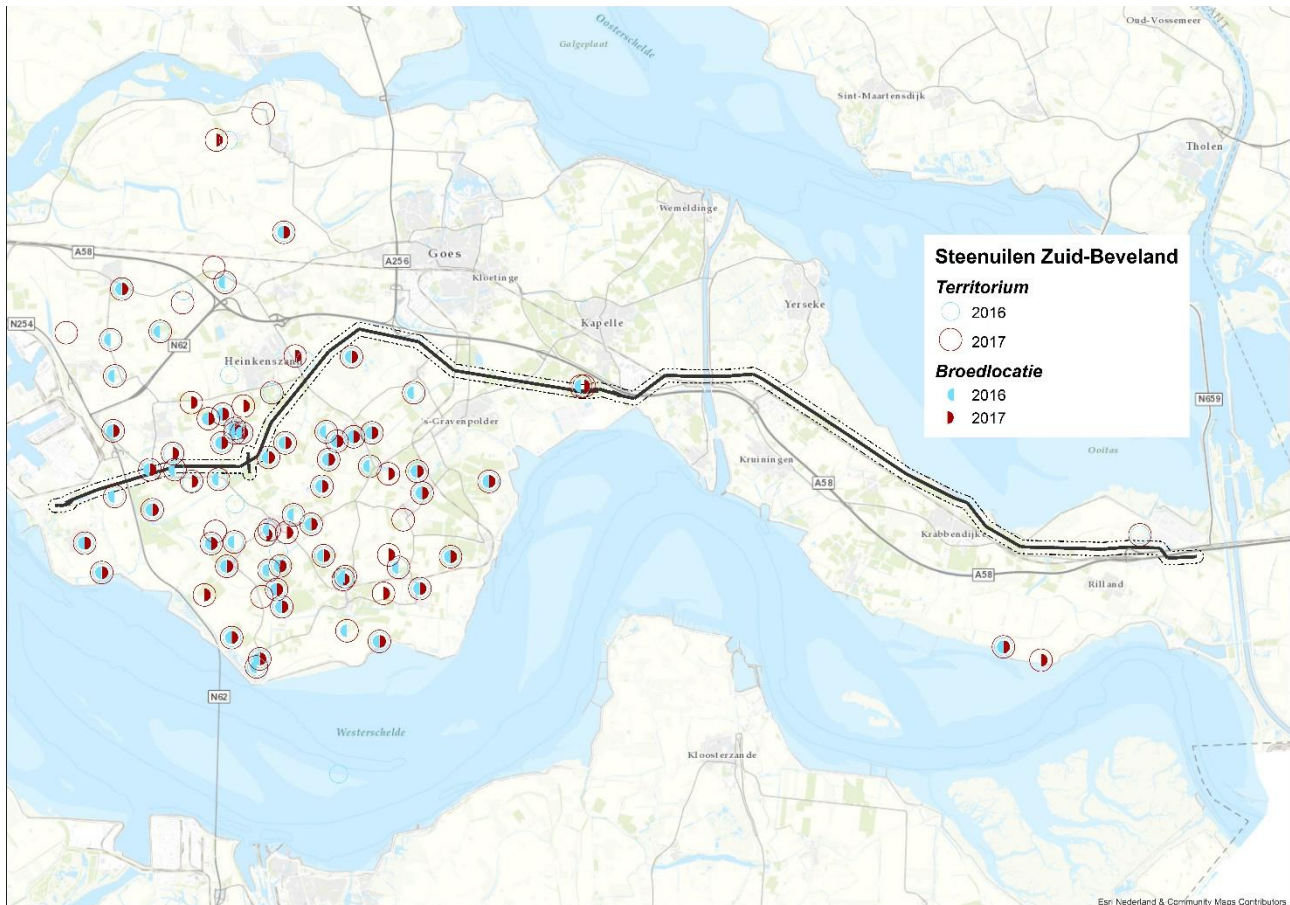
3.3.3 Vogels

Steenuil

Steenuil is een vogel die leeft op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in het agrarische cultuurlandschap en aan dorpsranden. Steenuil heeft een klein territorium en gaat gemiddeld slechts 100 á 200 meter van de nestplaats af (Vogelbescherming.nl; SZL, 2009). Ze zitten graag op een beschut, zonnig plekje, bij voorkeur dicht bij een vluchtplek.

In 2015 heeft Antea een overzicht gemaakt met de bezette territoria van steenuilen over de periode (2007 – 2013) op basis van gegevens van Stichting Landschapsbeheer Zeeland. Voor onderhavige actualisatie zijn

aanvullend de gegevens van nestkasten, territoria en succesvolle broedgevallen van de afgelopen twee seizoenen opgevraagd bij Stichting Landschapsbeheer Zeeland. Tijdens het soortspecifieke onderzoek zijn eveneens veldbezoeken uitgevoerd om de aanwezigheid van steenuilen en kerkuilen in beeld te brengen. Voor een overzicht van de gegevens zie Figuur 6 en Tabel 7.

Figuur 6 Verspreiding steenuil seizoenen 2016 en 2017 (bron: Stichting Landschapsbeheer Zeeland)

Tabel 7 Overzicht steenuil en kerkuil gegevens.

Bezette territoria nabij masten	Antea (2015)	Seizoen 2016 en 2017 (gegevens Stichting Landschapsbeheer Zeeland)	Soortspecifiek veldonderzoek 2017
1001	Vervallen steenuilenkast		Geen kast waargenomen
1008/1009		Steenuilenkast met broedpaar in 2016 en 2017	
1010/ 1011	Territorium steenuil binnen straal 200m	Steenuilenkast met broedpaar in 2016	
1017	Territorium steenuil		Geen sporen steenuil waargenomen
1026	Territorium steenuil		Geen sporen steenuil waargenomen
1013			Potentieel geschikte wilg

1040		Potentieel geschikt leefgebied kerkuil
1050P1	Steenuilenkast met broedpaar in 2016 en 2017	
1091	Territorium steenuil	Geen sporen steenuil waargenomen

Uit het onderzoek van 2015 (Antea) is gebleken dat nabij masten 1011, 1017, 1026 en 1091 steenuilterritoria voorkwamen. Daarnaast heeft Antea in nabij mast 1001 een steenuilenkast waargenomen. De steenuilenkast was in dermate slechte staat (vervallen, scheef), dat het geen geschikte rust- en/of verblijfplaats bood. Deze kast was ook niet bekend bij de Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), tijdens de veldbezoeken in 2017 is deze kast niet meer waargenomen.

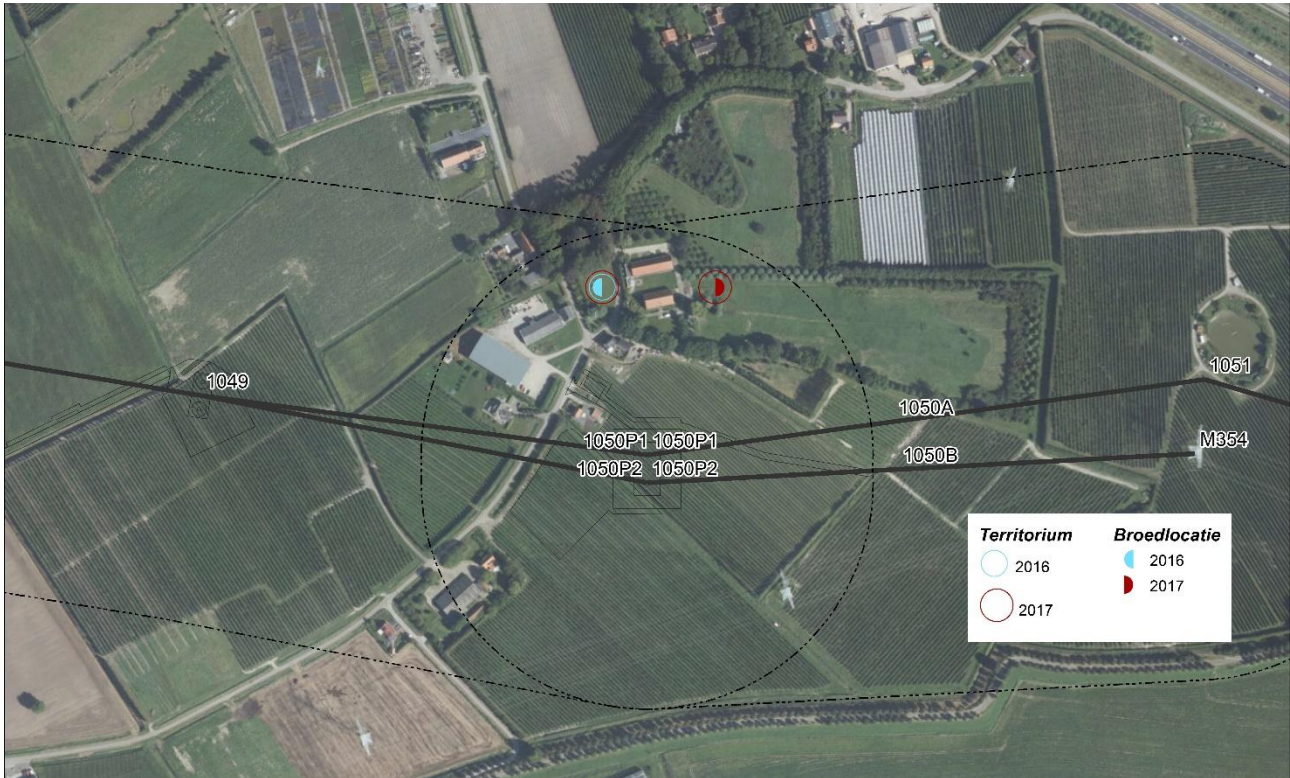
Nabij de masten 1008/1009 heeft SLZ in de steenuilenkast in zowel 2016 als 2017 een broedpaar steenuilen waargenomen (Figuur 7). Binnen een straal van 200 meter wordt nabij deze steenuilenkast een tijdelijk juk geplaatst. Hiervoor worden ook enkele struiken verwijderd. Het landbouwgebied waarin de masten 1008 en 1009 zelf worden geplaatst biedt geen geschikt biotoop. De masten 1008 en 1009 worden daarom niet binnen essentieel leefgebied van de steenuil geplaatst.

Ook nabij mast 1010 en 1011 is een steenuilen territorium aanwezig (gegevens SLZ). De masten worden binnen een straal van 200 meter van de nestlocatie geplaatst (Figuur 7). Het gebied ten zuiden van de nestlocatie biedt zeer geschikt foerageerbiotoop, het landbouwgebied waarin masten 1010 en 1011 worden geplaatst is daarentegen geen geschikt biotoop. Het wordt daarom verwacht dat het territorium van de steenuil zich ten zuiden van de nestlocatie bevindt en niet ter hoogte van het plangebied. De masten worden daarom niet binnen essentieel leefgebied van de steenuil geplaatst.

Figuur 7 Detailkaart steenuilterritoria rondom masten 1009 tot en met 1011 (bron: Stichting Landschapsbeheer Zeeland)

Nabij mast 1050P1 is in 2016 en 2017 in een steenuilenkast een broedpaar steenuilen waargenomen (Figuur 8). In de directe omgeving van deze steenuilenkast is zeer geschikt leefgebied voor de steenuil aanwezig. Het landbouwgebied waarin de mast 1050P1 wordt geplaatst vormt geen geschikt biotoop.

Figuur 8 Detailkaart steenuilterritoria rondom masten 1050P1 (bron: Stichting Landschapsbeheer Zeeland)

Tijdens de soortspecifieke veldbezoeken is gebleken dat nabij mast 1013 een wilg staat die een potentieel geschikte verblijfplaats vormt voor steenuil. Indien de wilg in gebruik is door steenuilen valt mast 1013 binnen het territorium. In en nabij deze wilg zijn echter geen sporen van steenuilen waargenomen en door de geïsoleerde ligging op een open terrein biedt de wilg geen geschikt leefgebied voor de steenuil. Ook uit de gegevens van de SLZ is aanwezigheid hier niet bekend. De aanwezigheid van steenuilen in de wilg is hierdoor niet aannemelijk.

Tijdens het soort specifieke onderzoek zijn nabij masten 1017, 1026 en 1091 geen sporen van steenuilen waargenomen. Ook de Stichting Landschapsbeheer Zeeland heeft aangegeven dat nabij deze masten in 2016 en 2017 geen broedparen bekend zijn. De aanwezigheid van de steenuil nabij deze masten kan daarom worden uitgesloten.

Aan de oostzijde van de Goesestraatweg in de 's-Gravenpolder, nabij het juk tussen mast 1040 en 1041, staat een schuur welke mogelijk geschikt leefgebied voor de kerkuil biedt. Omdat de schuur op privéterrein staat is deze niet fysiek onderzocht. De functionele leefomgeving van de kerkuil bestaat uit gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes. Omdat de schuur zelf niet verdwijnt, is aantasting van (een eventuele) verblijfplaats niet aan de orde.

Havik en buizerd

Tijdens de soort specifieke veldbezoeken en het onderzoek van Antea (2015) zijn op verschillende locaties roofvogels waargenomen (zie Tabel 8). Aan de westzijde van de Goesestraatweg in de 's-Gravenpolder, nabij het juk tussen mast 1040 en 1041, nabij het landgoedbos (zie Figuur 9) zijn een havik en twee roepende buizerds waargenomen. Omdat het landgoedbos op privéterrein staat, kon dit bos niet fysiek bezocht worden. Waarschijnlijk broeden de havik en/of de buizerds in of nabij dit landgoedbos. Of de kap die noodzakelijk is, leidt tot aantasting van een nestlocatie kan niet met zekerheid uitgesloten worden.

Figuur 9. Landgoedbos met mogelijk nesten van havik en buizerd nabij mast 1040 en tijdelijke juk.

Tijdens het veldbezoek van Antea (2015) is nabij het bouwterrein van mast 1050A en in mast 22N is door Antea (2015) een buizerdhorst waargenomen. Tijdens de soortspecifieke onderzoeken in 2017 zijn nabij mast 1050A en in mast 22N geen horsten meer waargenomen. Hierdoor kan de aanwezigheid van buizerdhorsten worden uitgesloten. Nabij mast 1001 zijn meerdere buizerds waargenomen, echter in de te verwijderde vegetatie is geen horst waargenomen.

Tot slot is in het bosje nabij mast 1056, aan de zuidrand een buizerdhorst aangetroffen (zie Figuur 10). Ook zijn roepende buizerds waargenomen, wat duidt op een functioneel nest.

Figuur 10. Locatie buizerdhorst nabij mast 1056. Het groene vlak geeft te verwijderen vegetatie aan en de zwarte lijnen de geplande bouwweg.

Torenvalk

Tijdens het veldbezoek is nabij mast 1050A een torenvalkkast aangetroffen (zie Figuur 11). Uit inspectie is gebleken dat deze torenvalkkast ook is bezet door een torenvalkpaartje.

Figuur 11. Locatie torenvalkkast nabij masten 1050. De groene vlakken geven te verwijderen vegetatie aan en de zwarte lijnen de geplande bouwweg.

Tabel 8 Waarnemingen roofvogels

Waarnemingen roofvogels nabij masten	Antea (2015)	Soortspecifiek onderzoek 2017
1001		Buizerds waargenomen, geen horst
1040 -1041		Havik en buizerd in landgoedbos
1050A	Buizerdhorst	Horst niet waargenomen
1050A		Bezette torenvalkkast
1056		Buizerdhorst
22N	Buizerdhorst in mast	Horst niet waargenomen

Oeverwaluw

Oeverwaluw is een zomergast die voorkomt op open terreinen met een kale zandige of lemige steilwand waarin de nestholen uitgegraven kunnen worden. De steilranden kunnen ook kunstmatige steilwanden zijn, zoals afgravingen en zanddepots op bouwlocaties. Overwintering vindt plaats in de Sahel-regio. Van juli tot in oktober trekken ze in (soms zeer grote) groepen naar het zuiden. De eerste oeverwaluwen verschijnen in maart al in ons land, maar de grootste aantallen keren van eind maart tot in juni terug (vogelbescherming.nl).

Doordat op de bouwterreinen zanddepots worden aangelegd waarin oeverwaluwen nesten kunnen ingraven, biedt het plangebied tijdens de werkzaamheden mogelijk geschikt broedgebied voor de oeverwaluw.

Kleine zilverreiger

Voor het project 'Ophoging Borssele' zijn enkele nesten van de kleine zilverreiger verloren gegaan. Kleine zilverreiger is een schaarse broedvogel in Nederland. De omgeving van Borssele bevat een substantieel deel van het aantal Nederlandse kleine zilverreiger broedparen. Voor het waarborgen van de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de kleine zilverreiger is in het project 'Ophoging Borssele' nieuw leefgebied voor de kleine zilverreiger gerealiseerd. Hiervoor is gekozen voor het natuurontwikkelingsproject Lepelaarseiland in het natuurgebied 't Sloe. Dit nieuwe leefgebied mag niet zodanig worden aangetast dat er gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding voor deze soort.

Masten 1001 tot en met 1003 worden in het natuurgebied 't Sloe geplaatst. Tijdens de veldbezoeken is de soort of nesten van de kleine zilverreiger niet waargenomen. 't Sloe biedt, door de aanwezigheid van sloten en krekensysteem wel een geschikt foerageergebied voor de kleine zilverreiger. Ook biedt de aanwezige vegetatie wel geschikt habitat voor de kleine zilverreiger om te broeden.

Algemeen voorkomende broedvogels

Overal kunnen in het broedseizoen vogels aangetroffen worden, met name op plekken met voldoende dekking en voedsel.

De boomgaarden bieden over het algemeen geen geschikte nestgelegenheden door de hoge mate van het beheer van deze bomen. De windvang rondom de boomgaarden bieden wel mogelijkheden tot algemeen voorkomende broedvogels. Ook in de bomenrijen en bosschages die het tracé doorkruist kunnen algemeen voorkomende broedvogels worden verwacht.

Uit de bureaustudie, het oriënterende veldbezoek en de inventarisatiegegevens afkomstig van het onderzoek van Antea uit 2015 blijkt dat in de boomgaarden geen strikt beschermde soorten aanwezig zijn.

De watergangen kunnen geschikte nestgelegenheden bieden voor watervogels zoals wilde eend, gans en meerkoet. Met name de landbouwsloten die niet volledig zijn dichtgegroeid of juist recent geschoond, de brede watergangen met oevervegetatie (zoals nabij masten 1002 en 1003) en het meertje nabij mast 1051 bieden geschikte nestgelegenheden voor watervogels. Zo zijn tijdens het veldbezoek verschillende broedende ganzen waargenomen nabij de masten 1002 en 1003. In de te verwijderen mast 94 uit de verbinding van RLL-GSP150, is een kraaiennest waargenomen.

Weidevogels

In het voorjaar zijn de akkers en graslanden geschikt als broedbiotoop voor algemene weidevogels, zoals Kievit, schouster maar ook enkele exemplaren van de rode lijst soorten als de tureluur, grutto en graspieper.

3.3.4 Amfibieën

Rugstreppad

Op basis van bekende verspreidingsgegevens van rugstreppad zijn de gebieden van Tabel 3 onderzocht. Rugstreppad is een pioniersoort die vooral te vinden is op terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek, zoals bouwterreinen, (rivier)duinen en uiterwaarden. De soort heeft een voorkeur voor snel opwarmende bodemplaatsten en ondiep (tijdelijk) water, bij voorkeur vegetatieloos en zonder concurrentie van andere amfibieën of van waterinsecten. Regenplassen en sporen van zware voertuigen waar regenwater in is blijven staan, vormen ideaal voortplantingswater. In brede en grotere watergangen komt rugstreppad niet voor, met mogelijke uitzondering de ondiepe oeverzones. Ook in licht brak water kan de soort zich voortplanten.

Rugstreppadden zijn alleen gedurende de voortplanting in het water aanwezig, verder verblijft de soort op het land. Zomer- en winterverblijfplaatsen bevinden zich in losgrondige zanderige bodems om zich in te graven. Ook kunnen ze schuilen onder elementen zoals tegels, pellets en tractorbanden of in muizenholletjes.

Zoals al beschreven is het gebied 't Sloe niet opnieuw onderzocht. Op de andere onderzochte locaties is geen kooractiviteiten van rugstreppad waargenomen. Ook zijn geen (juvenile) rugstreppadden of

eisnoeren van rugstreeppad aangetroffen. De aanwezigheid van rugstreeppadden in deze gebieden kan dan ook worden uitgesloten.

Samengevat kan rugstreeppad in 't Sloe niet worden uitgesloten. Op andere delen van het tracé kan de soort wel worden uitgesloten. Omdat rugstreeppad echter een zeer opportunistische soort is, kan hij mogelijk het plangebied wel koloniseren indien er tijdens de werkzaamheden geschikte habitat ontstaat.

Algemeen voorkomende amfibieën

De watergangen in het agrarisch gebied en de boomgaarden hebben steile oevers, deze zijn vaak kaal, maar soms begroeid met riet. Deze watergangen (indien ze niet droog staan) bieden geschikt leefgebied voor algemeen in Nederland voorkomende amfibiesoorten als de bruine kikker en gewone pad. Deze zijn tijdens de veldbezoeken ook waargenomen.

Ook het natuurgebied bij masten 1001-1003 en nabij mast 1051 biedt geschikt habitat voor algemeen voorkomende amfibieën. Het binnendijkse water nabij mast 1081 is echter geen geschikt leefgebied voor amfibieën door het brakke water.

Door de voedselrijkheid van de watergangen en het agrarisch land en het ontbreken van zanderige leemgronden, beboste gebieden (loofbos) of kleinschalige landschappen met heggen en struwelen kan de aanwezigheid van de Alpenwatersalamander worden uitgesloten.

Daarom kan in de agrarische watergangen, in het natuurgebied bij masten 1001-1003 en nabij mast 1051 de aanwezigheid van algemeen voorkomende amfibieën niet worden uitgesloten. Zwaarder beschermde amfibieënsoorten kunnen worden uitgesloten.

3.3.5 Reptielen

Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van reptielen. Op basis van NDFF en RAVON zijn er ook geen waarnemingen van reptielen bekend.

3.3.6 Vlinders, libellen en andere ongewervelden

Het plangebied valt alleen binnen het verspreidingsgebied van de grote vos (Vlinderstichting, NDFF, 2017). Deze soort wordt sporadisch in Zeeland waargenomen (Vlinderstichting). Deze vlinder komt in bosrijke gebieden voor en sporadisch in boomgaarden. Deze boomgaarden dienen kleinschalig beheerd te worden zonder insecticiden. Door het agrarische en open landschap van het plangebied, biedt het plangebied geen geschikt leefgebied. Door het ontbreken van grote bosgebieden en door de grootschalige boomgaarden met hoge mate van beheer biedt het geen geschikt leefgebied voor de grote vos.

In het onderzoek van Antea (2015) wordt beschreven dat rouwmantel sporadisch in Zeeland voorkomt. Deze soort is in de Wet natuurbescherming echter niet meer beschermd. Deze soort komt daarom in dit rapport niet meer aan de orde. Andere beschermde insectensoorten zijn niet in het plangebied waargenomen. Concluderend worden beschermde insectensoorten niet in het plangebied verwacht.

3.3.7 Vissen

Het plangebied valt niet binnen het verspreidingsgebied van beschermde vissoorten zoals de grote modderkruiper (Visatlas, NDFF, 2017). Het plangebied biedt ook geen geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper door het ontbreken van ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei. Zo wordt in de agrarische gebieden de slootssystemen beheerd met een tegennatuurlijk peilbeheer en wordt vaak intensief geschoond (geen waterplanten) waardoor verlandingsvegetatietypen geen kans krijgen.

In 2015 heeft Antea het natuurontwikkelingsgebied nabij masten 1001-1003 en 1079 onderzocht op aanwezigheid van de brakwatergrondel. Nabij mast 1079 is ook onderzoek gedaan naar de grote en kleine zeenaald. Onder de Wet natuurbescherming zijn deze soorten niet langer beschermd. Deze soorten worden daarom in deze toetsing niet meer opgenomen.

Tot slot zijn tijdens de onderzoeken van Antea (2015) geen beschermde vissoorten waargenomen. Er zijn uitsluitend algemeen voorkomende vissoorten als de drie- en tiendoornige stekelbaars en zeelt aangetroffen. De aanwezigheid van beschermde vissoorten kan worden uitgesloten.

3.3.8 Planten

De beschermde plantensoorten die genoemd zijn in het Antea rapport (2015) zijn onder de Wet natuurbescherming niet langer beschermd. Deze soorten worden daarom in deze toetsing niet meer opgenomen.

Echter het verspreidingsgebied van enkele onder de Wet natuurbescherming beschermde vallen wel binnen het plangebied (FLORON, NDFF, 2017). Hierbij gaat het om plantensoorten die nabij (graan)akkers groeien zoals dreps, grote leeuwenklauw, kleine wolfsmelk en naakte lathyrus (NDFF, FLORON). Deze soorten groeien op akkers, braakliggende terreinen en in bermen. Al deze soorten zijn zeer zeldzaam en komen sporadisch in Zeeland voor en zijn daar hoofdzakelijk beperkt tot de natuurgebieden. Aanwezigheid in de landbouwpercelen wordt niet verwacht.

3.3.9 Samenvatting

In de tabel hieronder wordt schematisch weergegeven welke soorten kunnen voorkomen binnen het plangebied. De provincies en het Rijk hebben in verordeningen uit de lijst van 'Andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten is geen ontheffing van verbodsbepalingen meer nodig. Deze soorten komen dan ook niet meer aanbod in de effectbeschrijving. De zorgplicht is in alle gevallen van toepassing.

Tabel 9 Samenvatting voorkomen beschermde soorten

Soort(groep)	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn	Mogelijk effect op
Laatvlieger, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis		●	Foerageergebied
Steenuil en kerkuil	●		Verblijfplaatsen en territoria
Roofvogels (buiserd, havik, torenvalk)	●		Verblijfplaatsen en territoria
Oeverzwaluw	●		Verblijfplaatsen
Kleine zilverreiger	●		Foerageergebied
Algemeen voorkomende broedvogels (watervogels, weidevogels)	●		Verblijfplaatsen
Rugstreeppad*		●	Verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen 't Sloe

* Rugstreeppad is, met uitzondering van het gebied 't Sloe, nergens aangetroffen. Voor het deelgebied 't Sloe is in 2015 al ontheffing verleend. Voor de volledigheid is de soort hier wel genoemd, maar nieuwe, nadere stappen zijn niet aan de orde.

4 EFFECTBESCHRIJVING EN TOETSING

4.1 Effectbeschrijving

4.1.1 Vleermuizen

Doordat er voor de werkzaamheden geen bomen met een verblijfplaats voor vleermuizen worden gekapt, worden er ook geen verblijfplaatsen van vleermuizen verwijderd.

Enkele lanen en singels worden door vleermuizen gebruikt als foerageergebied (zie paragraaf 3.3.1). Echter in het landschapsplan is opgenomen dat de vegetatie van deze lanen en singels behouden blijven. Ze worden enkel gesnoeid, omdat de geleiders over deze vegetatie wordt getrokken. Door het snoeien van de vegetatie blijft de lijnvormige structuur behouden en blijft de vegetatie functioneel als foerageergebied voor vleermuizen. Negatieve effecten door het snoeien van vegetatie op het foerageergebied voor vleermuizen is hierdoor uitgesloten.

Omdat slechts enkele vleermuizen aangetroffen zijn en de werkzaamheden van tijdelijk aard zijn, is van verstoring door de werkzaamheden van essentieel leefgebied eveneens geen sprake. Nadere stappen of een ontheffing zijn niet aan de orde.

4.1.2 Vogels

Steenuil

In alle gevallen waar masten nabij steenuilterritoria worden gerealiseerd (masten 1008/1009, 1010/1011 en 1050P1) staan de masten in intensief beheerd en monotoon agrarisch gebied. Daarbij blijven de voor steenuil belangrijke gebieden, zoals houtwallen, houtstapels en ruigtes, houtsingels en lanen, onaangestast en blijft de functie van de leefomgeving van de soort behouden en onveranderd. Daarnaast geldt dat al deze masten ook niet direct nabij landschapselementen geplaatst worden die mogelijk een onderdeel vormen van het leefgebied van de steenuil. Bovendien verdwijnt door de aanleg van de masten (in de permanente situatie) slechts een klein deel van het perceel.

Twee afzonderlijke masten staan op ongeveer 16 meter van elkaar en hebben een beperkte omtrek. Na plaatsing van de masten zal het terrein rondom de masten zich herstellen en kan er (zoals waargenomen bij veel bestaande masten) ruigtevegetatie ontstaan op en rondom de mastvoet. Indien dit het geval is, biedt dit nieuwe foerageermogelijkheden voor de steenuil door de aantrekkende werking van deze ruigte voor muizen en overige kleine dieren. Ook de masten en de geleiders zelf zullen geen obstakel vormen voor de steenuil. De masten hebben een hoogte van 57 meter, terwijl de steenuil een voornamelijk laagvliegende vogel is en foerageert kort bij de grond.

Tijdens de aanleg van de masten wordt een bouwterrein in gebruik genomen waarbij meer oppervlak van de percelen ingenomen wordt dan in de uiteindelijke permanente situatie. Zoals hiervoor reeds aangegeven, zal het ruimtebeslag geen consequenties hebben voor de leefomgeving van de steenuil. Ook de bouwwegen worden niet nabij de steenuil aangelegd. Naast ruimtebeslag zal tijdens de werkperiode verstoring in de directe omgeving van het bouwterrein kunnen plaatsvinden, zoals heiwerkzaamheden en betreding van het bouwterrein. De verstoringafstand van de steenuil bedraagt 300 meter (Krijgsveld et al., 2008). Hierdoor kunnen de werkzaamheden wel mogelijk een (tijdelijk) effect hebben op een in de omgeving aanwezig steenuil territorium. Om verstoring van de werkzaamheden tijdens de reproductie van de steenuil te voorkomen, dienen gerichte maatregelen genomen te worden.

Daarnaast worden de tijdelijke jukken nabij masten 1008 en 1009 nabij een steenuil territoria gerealiseerd. Hiervoor worden enkele bomen gesnoeid, maar blijft de lijnvormige structuur van de bomenrij behouden. Hierdoor blijft ook tijdens de aanwezigheid van de tijdelijke jukken de belangrijkste landschapselementen behouden. In de directe omgeving van de steenuil is ook voldoende geschikt foerageergebied aanwezig. Hierdoor leidt het plaatsen van de tijdelijk jukken niet tot oppervlakte verlies. Wel kan, zoals hierboven beschreven, door de werkzaamheden verstoring van de nestkast optreden. Om verstoring van de werkzaamheden tijdens de reproductie van de steenuil te voorkomen, dienen gerichte maatregelen genomen te worden.

Kerkuil

Effecten op de kerkuil zijn uitgesloten. De schuur nabij de jukken tussen masten 1040 en 1041 blijft behouden, hierdoor blijft ook het leefgebied behouden. Ook de afstand tot de jukken en de schuur is dusdanig groot dat eventuele verstoring door de werkzaamheden uitgesloten is.

Doordat de te verwijderen vegetatie naast de weg is gelegen, biedt het een weinig geschikt leefgebied voor de kerkuil. De weg zorgt voor veel verstoring, waardoor de wegbermen geen geschikt jachtgebied vormt. Hierdoor leidt het verwijderen van vegetatie voor het plaatsen van de jukken niet tot afname van essentiële leefgebied van de kerkuil. Hierdoor worden effecten op de kerkuil uitgesloten.

Buizerd

Nabij de masten 1040 en 1056 zijn buizerdhorsten waargenomen. Doordat de vegetatie waarin de horsten zitten behouden blijft, blijven de horsten ook behouden. Echter nabij horst 1056 wordt een deel van het bos verwijderd. Hierdoor wordt het foerageergebied van de buizerd, welke afwisseling tussen bossen en open terrein nodig heeft, verloren. In de directe omgeving zijn beperkte alternatieve bosgebieden aanwezig. Hierdoor kan het kappen van dit bos leiden tot negatieve effecten de buizerd.

Daarnaast geldt voor de buizerd geldt een verstoringsafstand van 75 meter (o.a. soortenstandaard buizerd, RVO 2014). Naast het nest nabij mast 1056 wordt een bouwweg aangelegd. Dit kan leiden tot verstoring van het buizerdnest, wat kan tijdelijk leiden tot negatieve effecten.

Daarnaast kunnen werkzaamheden, zoals het plaatsen van de mast, het trekken van de geleiders over en nabij de horsten 1040 en 1056, heiwerkzaamheden en betreding, leiden tot verstoring van de horsten. Dit kan tijdelijk leiden tot negatieve effecten op de buizerd.

Havik

In het landgoedbos nabij masten 1040 en 1041 is mogelijk een havikhorst aanwezig. Het is onbekend of daadwerkelijk een nest aanwezig is en indien aanwezig, waar het nest zich bevindt omdat het terrein niet betreden kon worden. Wanneer het nest zich in de bosstrook die voor de lijnen gekapt moet worden, betekent dit een verlies van een nest. Omdat een groot deel van het bos gehandhaafd blijft, is van een duurzaam effect geen sprake. In het overblijvende bos kan een nieuw nest gerealiseerd worden.

Wanneer het zich buiten deze zone bevindt, is allen sprake van tijdelijke verstoring. Voor de havik geldt een verstoringsafstand van 100 meter (o.a. SOVON). De werkzaamheden, zoals het plaatsen van de mast, het trekken van de geleiders over en nabij de horsten, heiwerkzaamheden en betreding, kunnen wel leiden tot verstoring van de horst. Dit kan tijdelijk leiden tot tijdelijk negatieve effecten op de havik.

Wanneer een nest aanwezig is in de te kappen of te verstoren strook, is een ontheffing noodzakelijk. Op dit moment kan hier geen uitspraak over gedaan worden. Wanneer het nest zich buiten het te kappen of het verstoorte gebied bevindt, is een ontheffing niet aan de orde. Dit geldt natuurlijk ook wanneer geen nest aanwezig is.

Torenvalk

Nabij mast 1050A is een in gebruik zijnde torenvalk waargenomen. Doordat de vegetatie behouden blijft, blijft ook de torenvalkkast behouden.

Voor het plaatsen van mast 1050A worden struiken verwijderd. De torenvalk jaagt naar woelmuizen boven open boerenland met kort grasland en akkers. Hierdoor leidt het verwijderen van struiken niet tot afname van het leefgebied van de torenvalk. Doordat na het verwijderen van de struiken meer open landschap ontstaat waar de torenvalk kan jagen op woelmuizen, zal het leefgebied mogelijk worden uitgebreid.

De werkzaamheden, zoals het plaatsen van de mast, heiwerkzaamheden, de aanleg van een bouwweg en betreding van het plangebied, kan wel leiden tot verstoring. Hoewel de werkzaamheden op circa 75 meter afstand vanaf de nestkast plaatsvinden, binnen de verstoringsafstand van 50 tot 100 meter, (Sovon, 2017), betreft het wel agrarisch gebied met laagstamfruitbomen. De nestkast staat aan de rand van kleinschaliger landschap, afgeschermd door opgaande vegetatie (singel en struiken). Aannemelijk is dan ook dat vooral gefoerageerd wordt in het ten noorden gelegen gebied met ruigere graslandvegetatie. Omdat ook de

bouwweg niet langs de nestlocatie ligt, leidt ook dat niet tot nabije verstoring. Beoordeeld wordt dat de werkzaamheden naar verwachting niet leiden tot een verstoring van de nestlocatie.

Oeverzwaluwen

Op de locaties waar zanddepots worden aangelegd kunnen oeverzwaluwen gaan broeden. De overige werkzaamheden rondom de zanddepots en betreding van het plangebied kunnen leiden tot verstoring van de oeverzwaluwen. Het afgraven van de zanddepots tijdens het broedseizoen kan leiden tot schade aan nesten. Hierbij kunnen nesten van broedende vogels worden aangetast, jongen kunnen hierbij worden verwond of gedood en eieren kunnen worden beschadigd. Negatieve effecten op oeverzwaluwen kunnen niet worden uitgesloten.

Kleine zilverreiger

Tijdens de veldbezoeken zijn geen nesten van de kleine zilverreiger waargenomen op of nabij de locaties waar masten 1001 tot en met 1003 worden geplaatst. Hierdoor leiden de werkzaamheden niet tot schade aan nesten van de kleine zilverreiger.

Echter in de context van de Wet natuurbescherming moet onder het nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Doordat de kleine zilverreiger een schaarse broedvogel in Nederland is en de omgeving van Borssele een substantieel deel van het aantal Nederlandse kleine zilverreiger broedparen bevat, is het belangrijk dat de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de kleine zilverreiger gewaarborgd blijft. Hieronder valt ook het waarborgen van het foerageergebied. Het natuurgebied rondom de masten 1001 tot en met 1003 is aangewezen als ontwikkelgebied voor de kleine zilverreiger.

Voor de plaatsing van de masten vindt een tijdelijk ruimtebeslag van 60 bij 60 meter plaats en worden enkele bouwwegen (van 12 meter breed) aangelegd. Daarnaast hebben de voeten van de masten een permanent ruimtebeslag van 20 bij 40 meter. Een deel hiervan komt in struweel en een deel in open water. Hierdoor gaat wel een klein oppervlak potentieel broedgebied en foerageergebied verloren. Na de plaatsing van de masten wordt het terrein rondom de masten hersteld in de oorspronkelijke staat en kan het krekensysteem verder ontwikkeld worden. Hierdoor kan na afronding van de werkzaamheden de kleine zilverreiger het gebied blijven gebruiken als broed- en foerageergebied op de enkele meters van de masten na. Daarnaast worden de bestaande masten en lijnen verwijderd, wat mogelijkheden biedt voor de ontwikkeling van nieuw broed- en foerageergebied. Het totaal (gesaldeerde) aangetaste oppervlak is enkele vierkante meters en daarmee minimaal. Dit leidt niet tot significante negatieve effecten op kleine zilverreiger.

Echter de werkzaamheden voor de plaatsing van de masten, zoals het gebruik van de bouwweg, het plaatsen van de mast, heiwerkzaamheden etc., kan leiden tot verstoring van het gebied. Hierdoor wordt het foerageergebied van de kleine zilverreiger verstoord. Dit kan leiden tot tijdelijke negatieve effecten op de kleine zilverreiger met mogelijke gevolgen voor de staat van instandhouding van de soort.

Algemeen voorkomende broedvogels

Het verwijderen van vegetatie en de werkzaamheden in watergangen (tijdens het broedseizoen) kan leiden tot schade aan nesten. Ook het afgraven van het werkterrein en het aanleggen van de bouwweg kan leiden tot schade aan nesten van weidevogels. Hierbij kunnen nesten van broedende vogels in vegetatie, nesten van watervogels in oevers en rietlanden worden aangetast, jongen kunnen hierbij worden verwond of gedood en eieren kunnen worden beschadigd.

Ook het betreden van het plangebied en het uitvoeren van heiwerkzaamheden in het broedseizoen kunnen leiden tot het verstoren van water-, weide en overige broedvogels.

4.2 Toetsing

In de onderstaande tabellen is per soortgroep op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is nog geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen.

Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 10 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Algemene broedvogels		●		●	Betreding plangebied, werkzaamheden in watergangen en verwijderen vegetatie
Weidevogels		●		●	Betreding plangebied en verwijderen vegetatie
Steenuil				●	Plaatsen tijdelijke jukken, licht
Buizerd				●	Betreding plangebied, plaatsing masten en geleiders, heiwerkzaamheden, verwijderen vegetatie
Havik				●	Betreding plangebied, trekken van geleiders, heiwerkzaamheden
Torenavalk				●	Betreding plangebied, heiwerkzaamheden, plaatsing masten
Oeverwaluw		●		●	Betreding plangebied, heiwerkzaamheden en plaatsing masten nabij zanddepots
Kleine zilverreiger				●	Aantasten foerageergebied 't Sloe

Verbodsbepalingen:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Tabel 11 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vleermuizen		●			Vegetatie verwijderen
Rugstreepad*		●		●	Door werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van rugstreepad worden beschadigd, vernield en verstoord.

Verbodsbepalingen:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

* Rugstreepad is, met uitzondering van het gebied 't Sloe, nergens aangetroffen. Voor het deelgebied 't Sloe is in 2015 al ontheffing verleend. Voor de volledigheid is de soort hier wel genoemd, maar nieuwe, nadere stappen zijn niet aan de orde.

5 MITIGERENDE MAATREGELEN EN ZORGPLICHT

5.1 Toelichting

In deze paragraaf zijn de mitigerende maatregelen beschreven die noodzakelijk zijn om overtreding van de verbodsbepalingen zo veel als mogelijk te voorkomen. Het toepassen van deze maatregelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is niet vrijblijvend. De Wnb schrijft namelijk voor dat een ontheffing alleen verleend kan worden als er geen andere bevredigende oplossing is en de staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Dat betekent dat als mitigatie in redelijkheid mogelijk is, dit ook verplicht is. Verder zijn vaak ook nadere maatregelen noodzakelijk om tegemoet te komen aan de zorgplicht. Verder kan een ontheffing alleen verleend worden wanneer er geen gevolgen zijn voor de gunstige staat van instandhouding van de soort. Om dit zeker te stellen kan het nodig zijn een compenserende maatregel uit te voeren.

5.2 Algemene zorgplicht

- Controleer voorafgaand aan de werkzaamheden of andere beschermde soorten dan benoemd in dit rapport het plangebied hebben gekoloniseerd.
- Voer werkzaamheden in watergangen zoveel mogelijk uit in de maanden september-oktober (d.w.z. na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van amfibieën). Werk in ieder geval bij een watertemperatuur boven de 5°C en wanneer er geen sprake is van ijsvorming.
- Bij het dempen van watergangen en graafwerkzaamheden dient altijd in één richting gewerkt te worden, richting open water/verbindingen. Hierdoor kunnen dieren (zowel op het land als in het water) de werkzaamheden ontvluchten.
- Laat terreindelen die gehandhaafd blijven zoveel mogelijk met rust.
- Let vanuit de algemene zorgplicht tijdens de werkzaamheden continu op de aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. (bij planten) onnodig aangetast worden. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, neem in overleg met de ecooloog passende maatregelen of zoek naar een andere oplossing.
- Structuren die gebruikt kunnen worden als verblijfplaats door dieren, waaronder takken hopen, puin en bladeren, boomstammen en stronken, worden zoveel mogelijk gespaard. Wanneer het sparen van dergelijke structuren niet mogelijk is, worden deze vooraf gecontroleerd op aanwezigheid van dieren. Wanneer dieren (egels, padden, kikkers e.d.) worden aangetroffen worden deze direct en zorgvuldig verplaatst naar een vergelijkbare structuur buiten het werkgebied, maar binnen het leefgebied van deze soorten;
- Maai de locatie en de directe omgeving voor de start van de werkzaamheden kort en voer het maaisel af. Hierdoor wordt het terrein ongeschikt als leefgebied voor algemeen voorkomende beschermde zoogdieren en amfibieën. Voordat een werkgebied met hoog opgaande kruidige vegetatie of struiken wordt gemaaid, gefreesd of vergraven, wordt het terrein doorzocht op de aanwezigheid van egels. Deze vluchten bij naderende verstoring namelijk niet weg. Eventueel aangetroffen egels worden opgepakt en verplaatst naar een nabijgelegen gelegen locatie binnen het leefgebied waar voldoende dekking aanwezig is en geen werkzaamheden plaatsvinden.
- Onnodige verstoring door betreding, licht en geluid van terreinen, waar planten en dieren (kunnen) verblijven wordt vermeden. Verstoring kan in veel gevallen worden voorkomen door kwetsbare gebieden af te zetten of te markeren in het veld en vervolgens te ontzien van betreding. Als met verlichting wordt gewerkt kan gekozen worden voor armaturen die weinig strooilicht veroorzaken. Door werkzaamheden zo efficiënt mogelijk uit te voeren kan de duur van geluidsverstoring beperkt worden.
- Werkzaamheden vinden in eerste instantie plaats in de daglichtperiode, zodat verstoring van de omgeving door (bouw)verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van bouwplaatsen en opslagterreinen wordt uitstraling naar de omgeving zoveel mogelijk voorkomen. In beginsel wordt gebruikt gemaakt van infraroodcamera-beveiliging, eventueel aangevuld met verlichting met bewegingsmelders. Voer de werkzaamheden uit onder begeleiding van een ecooloog en stel voor de start van de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op. Hierin dienen de mitigerende maatregelen te zijn opgenomen.

5.3 Vleermuizen

- Vermeid lichtverstoring door geen verlichting toe te passen tussen zonsondergang en zonsopkomst. Als dit niet mogelijk is, moet de intensiteit en richting van de verlichting zodanig worden aangepast, dat de vliegroute onverlicht blijft.

5.4 Vogels

5.4.1 Algemene broedvogels en weidevogels

- Kap van bomen en verwijderen van opgaande vegetatie moet zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (15 maart- 15 juli)³ worden uitgevoerd. Indien werken in het broedseizoen niet voorkomen kan worden, dan dient de vegetatie buiten het broedseizoen te worden verwijderd, zodat de het plangebied ongeschikt wordt gemaakt om te broeden. Hou resterende vegetatie kort en verwijder maaisel tijdens het broedseizoen. Aanvullend wordt twee keer per week het terrein verstoord door bijvoorbeeld een rondrijdende tractor waarachter kettingen zijn bevestigd. Hierdoor wordt voorkomen dat broedvogels zich vestigen in het plangebied.
- Start de overige werkzaamheden minimaal buiten het broedseizoen. Hierdoor wordt het gebied verstoord, waardoor het ongeschikt wordt voor broed- en weidevogels.
- Werkzaamheden in de watergangen welke geschikt leefgebied voor watervogels bieden, dient buiten het broedseizoen (1 april – 15 augustus) uitgevoerd te worden. Indien werken in het broedseizoen niet voorkomen kan worden, dan dient de vegetatie buiten het broedseizoen te worden verwijderd, zodat de het plangebied ongeschikt wordt gemaakt om te broeden. Hou resterende vegetatie kort tijdens het broedseizoen;
- Om vestiging van broedvogels in perioden waarin niet wordt gewerkt (waaronder weekenden) te voorkomen, dienen, in verband met gewinning, elkaar afwisselende maatregelen te worden getroffen. Deze kunnen bijvoorbeeld bestaan uit, afhankelijk van de te verwachten soorten, het plaatsen van vogelverschrikkers, ophangen van linten, plaatsen gaskanon en verstoring met aangelijnde honden;
- Zandlichamen dienen in de periode vanaf begin april tot eind juli te worden afgedekt of te worden afgevlakt om vestiging van oeverzwaluw te voorkomen;
- Voorafgaand aan werkzaamheden wordt binnen de te verwachten beïnvloedingsfeer van de werkzaamheden gezocht naar broedende vogels. In voorkomende gevallen worden nesten duidelijk en zonder verstoring te veroorzaken gemarkeerd, ontzien en/of afgeschermd tot het tijdstip waarop het nest wordt verlaten na succesvol broeden. Indien het vermoeden bestaat dat de werkzaamheden alsnog leiden tot verstoring met wezenlijke invloed op het broedsucces, wordt maatwerk getroffen of worden de werkzaamheden opgeschort;
- Deze maatregelen worden uitgevoerd in overleg met en onder begeleiding van een ter zake kundige op het gebied van (broed)vogels.

5.4.2 Steenuil

Uit literatuuronderzoek is gebleken dat de steenuil matig verstoringsgevoelig is en dat de soort vertrouwt op zijn schutkleur (o.a. Krijgsveld et al., 2008). Voor de steenuil geldt een verstoringsafstand van 300 meter (Krijgsveld et al., 2008). Om tijdens de werkzaamheden op de locatie van masten 1008/1009 en 1010/1011 en de tijdelijke jukken nabij mast 1008, toch onontkoombare verstoring op de aanwezige steenuil te voorkomen, heeft het sterk de voorkeur om buiten de kwetsbare periode van de steenuil (begin februari tot eind juli) de werkzaamheden uit te voeren.

Indien het onmogelijk is om buiten het broedseizoen van de steenuil te werken dienen tijdelijke voorzieningen aangebracht te worden om de rust van de verblijfplaats te garanderen. Deze tijdelijke voorzieningen zijn:

³ Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

- Er worden, per verstoorde territorium, minimaal twee nieuwe verblijfplaatsen aangeboden. Deze hebben de vorm van bijvoorbeeld steenuilkasten of toegangen in gebouwen (bijvoorbeeld schuurtjes). Voor deze verblijfplaatsen geldt dat ze:
 - In de directe omgeving en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan. De precieze locatie wordt in overleg met de lokale steenuilengroep afgestemd.
 - Op een voor de steenuil geschikte wijze en plek worden opgehangen. In de omgeving van de nieuwe nestplaats zal continu voldoende dekking en voldoende voedsel (continu) aanwezig zijn.
 - Minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden, en bij voorkeur al in de periode september tot december, aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
 - Het beheer van de nieuwe voorzieningen moet duurzaam geregeld zijn.
- Het aanbieden van alternatieve nestkasten kan in samenspraak met de Stichting Landschapsbeheer Zeeland gedaan worden.
- De maatregelen zoals het aanbieden van nieuwe nestplaatsen wordt onder begeleiding van een deskundige op het gebied van steenuilen uitgevoerd.
- De aanvoer van machines/materiaal wordt zo uitgevoerd aangevoerd dat de verblijfplaats niet ontsloten worden. Ook bij de aanleg van de bouwvalken wordt hier rekening mee gehouden.
- Het werkverkeer over transportroutes die gelegen zijn binnen een straal van 200 meter van het steenuilterritorium zullen zowel overdag als 's nachts niet harder dan 30 kilometer per uur rijden.
- De effectiviteit van de genomen maatregelen wordt gemonitord.
- Om verstoring van de steenuil tijdens het foerageren te voorkomen dient er geen verlichting worden toegepast tussen zonsondergang en zonsopkomst. Als dit niet mogelijk is, moet de intensiteit en richting van de verlichting zodanig worden aangepast, dat deze verlichting niet uitstraalt naar de steenuil verblijfplaatsen.
- Om verstoring van de steenuil door betreding te voorkomen, dient er tijdens de kwetsbare periode (begin februari tot eind juli) de werkzaamheden overdag uitgevoerd te worden.

5.4.3 Buizerd

- Voor de buizerd geldt een verstoringsafstand van 75 meter (o.a. RVO, 2014). Nabij de horst bij mast 1056 wordt binnen 75 meter een bouwweg aangelegd en wordt een deel van het bos gekapt. De aanleg van deze weg, het gebruik hiervan en het kappen van de bomen dienen buiten de broedperiode van de buizerd uitgevoerd te worden. De broedperiode van de buizerd loopt globaal van begin maart tot en met juli. Indien het hele jaar door gewerkt dient te worden, dus ook in het broedseizoen, kan verstoring van buizerd optreden. Een ontheffing is dan noodzakelijk.
Door het ontbreken van alternatieven in de directe omgeving, moeten voorafgaand aan de kap maatregelen worden genomen om het aanbod en het functioneren van vervangende plekken waar genesteld of gefoerageerd kan worden, te garanderen. Dit moet worden uitgewerkt in een werkprotocol bij de ontheffingsaanvraag.
- Dit geldt ook voor horsten in het bos nabij mast 1040. Omdat nu nog niet bekend is of hier daadwerkelijk sprake van is, zal over de daadwerkelijke aanwezigheid nog wel uitsluitel moeten komen.

5.4.4 Havik

- Voor havik geldt een verstoringsafstand van 100 meter (o.a. Sovon). Indien er binnen 100 meter van de horsten nabij mast 1040 gewerkt wordt, dienen deze werkzaamheden buiten de broedperiode van de havik uitgevoerd te worden. De broedperiode van de havik loopt globaal van eind maart tot in mei. Omdat nu nog niet bekend is of hier daadwerkelijk sprake van is, zal over de daadwerkelijke aanwezigheid nog wel uitsluitel moeten komen.

5.4.5 Torenavalk

- Voor torenvalk geldt een verstoringsafstand van 50 tot 100 meter. Indien binnen 70 meter van de torenvalknestlocatie nabij mast 1050a gewerkt wordt, dienen deze werkzaamheden buiten de broedperiode van de torenvalk uitgevoerd te worden. De broedperiode van de torenvalk loopt globaal van april tot en met juli. Wanneer dit niet mogelijk is, is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.
- Werkzaamheden op grotere afstand (> 70 meter) kunnen op deze specifieke locatie altijd uitgevoerd worden.

5.4.6 Kleine zilverreiger

- Hoewel bij het onderzoek geen nesten aangetroffen zijn, kunnen in een nieuw broedseizoen wel nieuwe nesten gebouwd worden. Voorafgaande aan de werkzaamheden dient dan ook gecontroleerd te worden of nesten in of direct grenzend aan de werklocatie verschenen zijn.
- Voer de werkzaamheden in het natuurgebied 't Sloe uit buiten de broedperiode van de kleine zilverreiger. De broedperiode van de kleine zilverreiger loopt globaal van april tot en met juni (vogelbescherming.nl).
- Omdat voor het vernietigen van vogelnesten geen ontheffing verkregen kan worden, dient kap van (potentieel) broedgebied te allen tijde buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Wanneer vervolgens wel het hele jaar rond gewerkt dient te worden, kan nog wel verstoring tijdens het broedseizoen optreden. In overleg met een deskundige ecooloog dient dan bepaald te worden of en zo ja, wat de effecten van de verstoring op de staat van instandhouding zijn en aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

5.5 Amfibieën

5.5.1 Rugstreeppad

Hoewel nergens (buiten 't Sloe) rugstreeppadden aangetroffen zijn, kan de soort wel snel een gebied koloniseren. Geadviseerd wordt om:

- Ter hoogte van de in Figuur 3 aangegeven mastlocaties waar onderzoek naar rugstreeppad nodig is, te voorkomen dat hier in het voortplantingsseizoen van rugstreeppad (april tot en met juli) ondiepe plassen ontstaan die gekoloniseerd kunnen worden.
- Nabij de centrale van Borsele en nabij masten 1002 en 1003 dienen zanddepots en vergraafbare grond ontoegankelijk voor de rugstreeppad gemaakt te worden. Dit dient vóór oktober gebeurd te zijn. Dit kan bijvoorbeeld door het plaatsen van schermen van hard kunststof van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond. Controleer dit regelmatig op kieren en op overhangende vegetatie.

Voor de volledigheid zijn de onderstaande maatregelen uit de afgegeven ontheffing (FF/75C/20 15/0178.toek.js) opgenomen:

- De werkzaamheden zullen indien mogelijk aanvangen in de periode buiten de voortplantingsperiode (dat wil zeggen in de periode oktober tot begin april). Echter, deze periode kan zowel eerder als later beginnen of eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en van de meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Een deskundige op het gebied van rugstreeppadden zal bepalen of er sprake is van overwinteringsperiode of niet, zodat werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Door te werken buiten de voortplantingsperiode vindt er geen effect plaats op de reproductie van de soort en worden negatieve effecten op de lokale populatie voorkomen. De gunstige staat van de rugstreeppad komt niet in het geding. Door locatiegerichte maatregelen (zie onderstaande maatregelen) te nemen worden effecten op exemplaren in het landbiotoop voor zo ver mogelijk voorkomen en wordt aan de zorgplicht voldaan.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden in het landbiotoop van de rugstreeppad worden de verschillende mastlocaties ontoegankelijk gemaakt voor rugstreeppadden. Dit wordt vóór de periode wanneer de soort zich voor de winterrust ingraaft, uitgevoerd (vóór oktober). Dit wordt bijvoorbeeld uitgevoerd door het plaatsen van schermen van hard kunststof van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond.
- Vervolgens worden de hierbinnen aanwezige rugstreeppadden afgevangen. De gevangen exemplaren worden zo snel mogelijk naar geschikt habitat aangrenzend aan het oorspronkelijke habitat maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden overgebracht;
- De voorzieningen die getroffen zijn om het gebied ontoegankelijk te maken worden zodanig beheerd dat ze hun functie ten allen tijden kunnen vervullen;
- De effectiviteit van de genomen maatregelen zal worden gemonitord. Met name de volwassen rugstreeppadden hebben een sterke drang om terug te keren naar het gebied.
- De maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol zal op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd;
- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder een deskundige op het gebied van de rugstreeppad.
- Wanneer de werkzaamheden doorlopen tot in de voortplantingsperiode wordt waar mogelijk het bouwterrein in het water (voortplantingsbiotoop van de rugstreeppad) verwijderd vóór start van de voortplantingsperiode van de soort. Op deze manier wordt voorkomen dat de functie van het

voortplantingswater verloren gaat. De herstelde locatie zal door het pionierkarakter van het voortplantingsbiotoop aantrekkelijk zijn voor de soort. In deze periode zal men extra alert zijn dat de soort niet het bouwterrein optrekt (controle schermen).

- Indien de werkzaamheden doorlopen tot in de voortplantingsperiode en het bouwterrein nog gesitueerd is (en blijft) op het water, wordt tijdig voorafgaand aan de voortplantingsperiode nieuw leefgebied voor de soort gecreëerd (bijvoorbeeld een ondiepe betonnen bak met water (met flauwe oevers)). Dit nieuwe water zal functioneren als leefgebied zoals deze ter plaatse weggenomen is. Nieuwe wateren kunnen zeer snel, soms al na enkele dagen of weken, worden geaccepteerd.

6 CONCLUSIES EN VERVOLG

Bij de aanleg van de 380 kV verbinding Tracé Borssele - Rilland zijn negatieve effecten op strikt beschermde soorten te verwachten. Het gaat hier met name om effecten op algemeen in Nederland voorkomende vogelsoorten als weidevogels, maar ook de soorten met een jaarrond beschermde nestplaats steenuil, buizerd, havik en torenvalk. Door het nemen van voldoende mitigerende maatregelen zijn deze effecten te beperken dan wel te niet te doen en kan de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd blijven.

In hoofdstuk 5 zijn de mitigerende maatregel beschreven voor o.a. de steenuil, buizerd, havik, torenvalk, kleine zilverreiger en rugstreeppad. Als gevolg van het toepassen van de maatregelen geldt voor de meeste soorten (steenuil, torenvalk, kleine zilverreiger en rugstreeppad), dat overtredingen van de verbodsbepalingen worden voorkomen.

Voor de buizerdhorst nabij mast 1056 kunnen negatieve effecten door de werkzaamheden niet worden voorkomen. Hiervoor dient een ontheffing te worden aangevraagd. Omdat in 2015 al een ontheffing voor buizerd verleend is (FF/75C/20 15/ 0178.toek.js), is het waarschijnlijk wel mogelijk om deze ontheffing te gebruiken, maar dan voor een andere nestlocatie. Hiervoor is wel overleg nodig met het bevoegd gezag.

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden worden deze uitgewerkt in een ecologisch werkprotocol, zodat een juiste uitvoering van de maatregelen gegarandeerd is. Controleer daarnaast voorafgaand aan de werkzaamheden of andere beschermde soorten dan benoemd in dit rapport het plangebied hebben gekoloniseerd.

Daarnaast geldt voor buizerd en havik dat in het bos nabij mast 1040 mogelijk nesten aanwezig zijn. Omdat betreding niet mogelijk was, dient dit nog onderzocht worden. Bij aanwezigheid van een nest in de te kappen strook of binnen een afstand van 75 tot 100 meter van deze strook, is een ontheffing ook voor deze soorten en nesten noodzakelijk.

LITERATUUR

Antea. 2015. Projectplan uitbreiding hoogspanningsstation Borssele.

Arcadis, 2015. Draadslachtofferonderzoek Flora- en faunawet Zuid-West 380 kv, Borsele – Rilland (ZW380 West). TenneT TSO B.V. Arcadis rapport 078022337.E, projectnummer B02043.000308.0100

BIJ12. 2017. Kennisdocument Buizerd.

BIJ12. 2017. Kennisdocument Rugstreeppad.

Grontmij. 2015. Aanvullend bemalingsadvies 380 kV-ZuidWest, Zeeuws tracé. Amoveringen masten, reconstructie masten en portaalmasten.

Grontmij. 2015. Geohydrologisch onderzoek masten 1050A en B, 1051 en 1053. Monitoring en effectenstudie naar zoet grondwater

Smitskamp, L.C. en M.L. Braad, 2015. Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV – West Tracé Borssele – Rilland Rapportage Flora- en Faunaonderzoek. projectnr. 0266319.00. Antea, Oosterhout

RVO. 2015. Ontheffing met kenmerk FF/75C/2015/0507. toek.jw

RVO. 2015. Ontheffing met kenmerk FF/75C/20 15/ 0178. toek.js

Floron. <https://www.verspreidingsatlas.nl/vaatplanten>. Geraadpleegd april 2017.

NDFD, geraadpleegd april 2017

Vissenatlas. www.vissenatlas.nl. Geraadpleegd april 2017.

Vlinderstichting. www.vlinderstichting.nl. Geraadpleegd april 2017

Vogelbescherming. www.vogelbescherming.nl. Geraadpleegd november 2017

BIJLAGE I WETTELIJK KADER SOORTBESCHERMING

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Vogelrichtlijnsoorten
- Habitatrichtlijnsoorten
- Andere soorten

Vogelrichtlijnsoorten

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Habitatrichtlijnsoorten

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

De bijlagen zijn zeer uitgebreid en er staan ook veel soorten op genoemd die van nature niet in Nederland voorkomen.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van vogels verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de overige Habitatrichtlijnsoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Habitatrichtlijn plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen ([art 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de Andere soorte diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de Andere soorte plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

Gedragscodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragscode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragscode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- c. een bestendig gebruik;
- d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

• **Vrijstelling**

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4](#); [3.8 lid 2-5](#), [3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. Hieronder is een overzicht opgenomen van de vrijstellingen die in voorliggende situatie gelden.

• **Ontheffing**

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor **vogelrichtlijnsoorten** kan alleen ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor **Habitatrichtlijnsoorten** kan alleen ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **Andere soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Habitatrichtlijnsoorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

6. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
7. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
8. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
9. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
10. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
11. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
12. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
13. in het algemeen belang.

Aanhaken bij de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

Er kan voor worden gekozen geen ontheffing Wnb aan te vragen, maar de toestemming aan te laten haken bij de Omgevingsvergunning. In dat geval dient het betreffende onderzoek gevoegd te worden bij de aanvraag Omgevingsvergunning. Het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning vraagt vervolgens een verklaring van geen bedenking (vvg) aan bij het bevoegd gezag Wnb. De voorwaarden waaronder de vvg wordt afgegeven maken vervolgens onderdeel uit van de Omgevingsvergunning. Wanneer ervoor wordt gekozen de toestemming Wnb niet aan te laten haken, moet de ontheffing Wnb zijn aangevraagd voordat de Omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Beschermde soorten

Strikt beschermde soorten (artikel 3.5)

Zoogdieren

- Bever
- Hamster
- Hazelmuis
- Lynx
- Noordse woelmuis
- Otter
- Wilde kat
- Baardvleermuis
- Bechstein's vleermuis
- Bosvleermuis
- Brandt's vleermuis
- Dwergvleermuis
- Franjestaart
- Grijze grootoorvleermuis
- Grootoorvleermuis
- Grote hoefijzerneus
- Grote rosse vleermuis
- Ingekorven vleermuis
- Kleine dwergvleermuis
- Kleine hoefijzerneus
- Laatvlieger
- Meervleermuis
- Mopsvleermuis
- Noordse vleermuis
- Rosse vleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Tweekleurige vleermuis
- Vale vleermuis
- Watervleermuis
- Bruinvis
- Bultrug

- Dwergpotvis
- Gestreepte dolfijn
- Gewone dolfijn
- Gewone spitsdolfijn
- Gewone vinvis
- Griend
- Grijs dolfijn
- Kleine zwaardwalvis
- Narwal
- Noordse vinvis
- Orka
- Potvis
- Tuimelaar
- Walrus
- Witflankdolfijn
- Witsnuitdolfijn

Amfibieën

- Boomkikker
- Geelbuikvuurpad
- Heikikker
- Kamsalamander
- Knoflookpad
- Poelkikker
- Rugstreepad
- Vroedmeesterpad
- Vuursalamander

Reptielen

- Gladde slang
- Muurhagedis
- Zandhagedis
- Dikkopschildpad
- Kemp's zeeschildpad
- Lederschildpad
- Soepschildpad

Vissen

- Houting
- Steur

Vlinders

- Apollolvinder

- Boszandoog
- Donker pimperlblauwtje
- Grote vuurvinder
- Moerasparelmoervlinder
- Pimperlblauwtje
- Teunisbloempijlstaart
- Tijmblauwtje
- Zilverstreephooibeestje

Libellen en waterjuffers

- Bronslibel
- Gaffellibel
- Gevlekte witsnuitlibel
- Groene glazenmaker
- Mercurwaterjuffer
- Noordse winterjuffer
- Oostelijke witsnuitlibel
- Rivierrombout
- Sierlijke witsnuitlibel

Kevers

- Brede geelrandwaterroofkever
- Gestreepte waterroofkever
- Heldenbok
- Juchtleerkever
- Vermiljoenkever

Insecten (overig)

- Oeveraas
- Mollusken
- Bataafse stroommossel
- Platte schijfhoren

Planten

- Drijvende waterweegbree
- Geel schorpioenmos
- Groenknolorchis
- Kleine vlotvaren
- Kruijpend moerasscherm
- Liggende raket
- Tonghaarmuts
- Zomerschroeforchis

Andere soorten (artikel 3.10)

Zoogdieren

- Aardmuis
 - Boommarter
 - Bosmuis
 - Bunzing
 - Damhert
 - Das
 - Dwergmuis
 - Dwergspitsmuis
 - Edelhert
 - Eekhoorn
 - Egel
 - Eikelmuis
 - Gewone bosspitsmuis
 - Grote bosmuis
 - Haas
 - Hermelijn
 - Huisspitsmuis
 - Konijn
 - Molmuis
 - Ondergrondse woelmuis
 - Ree
 - Rosse woelmuis
 - Steenmarter
 - Tweekleurige bosspitsmuis
 - Veldmuis
 - Veldspitsmuis
 - Vos
 - Waterspitsmuis
 - Wezel
 - Wild zwijn
 - Woelrat
-
- Gewone zeehond
 - Grijs zeehond

Amfibieën

- Alpenwatersalamander
- Bruine kikker
- Gewone pad
- Kleine watersalamander
- Meerkikker
- Middelste groene kikker
- Vinpootsalamander
- Vuursalamander

Reptielen

- Adder
- Hazelworm
- Levendbarende hagedis
- Ringslang

Vissen

- Beekdonderpad
- Beekprik
- Elrits
- Gestippelde alver

- Grote modderkruiper
- Kwabaal
- Europese rivierkreeft

Vlinders

- Aardbeivlinder
- Bosparelmoervlinder
- Bruin dikkopje
- Bruine eikenpage
- Duinparelmoervlinder
- Gentiaanblauwtje
- Grote parelmoervlinder
- Grote vos
- Grote weerschijnvlinder
- Iepenpage
- Kleine heivlinder
- Kleine ijsvogelvlinder
- Kommavlinder
- Sleedoorpage
- Spiegeldikkopje
- Veenbesblauwtje
- Veenbesparelmoervlinder
- Veenhooibeestje
- Veldparelmoervlinder
- Zilveren maan

Libellen en waterjuffers

- Beekrombout
- Bosbeekjuffer
- Donkere waterjuffer
- Gevlekte glanslibel
- Gewone bronlibel
- Hoogveenglanslibel
- Kempense heidelibel
- Speerwaterjuffer

Kevers

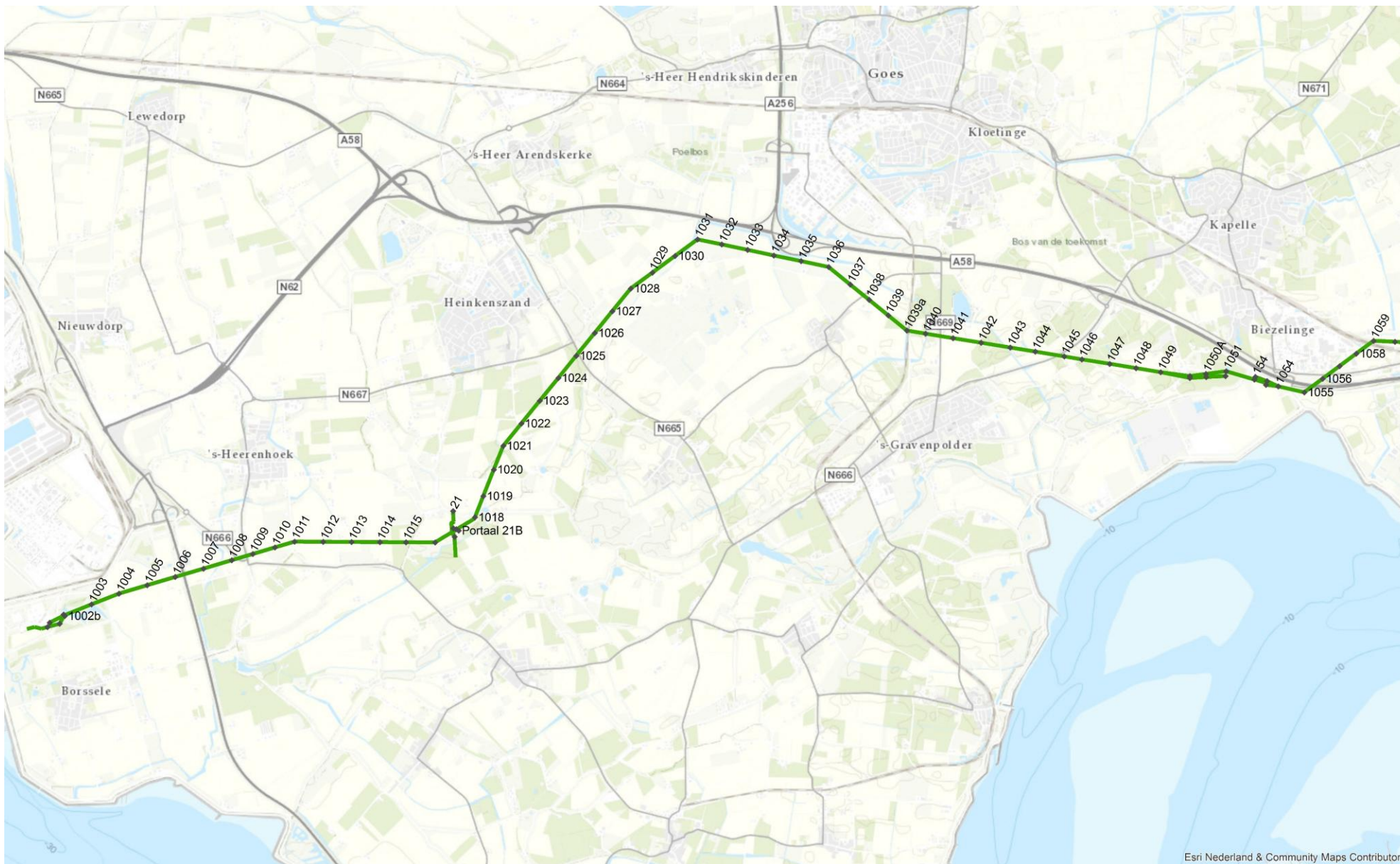
- Vliegend hert

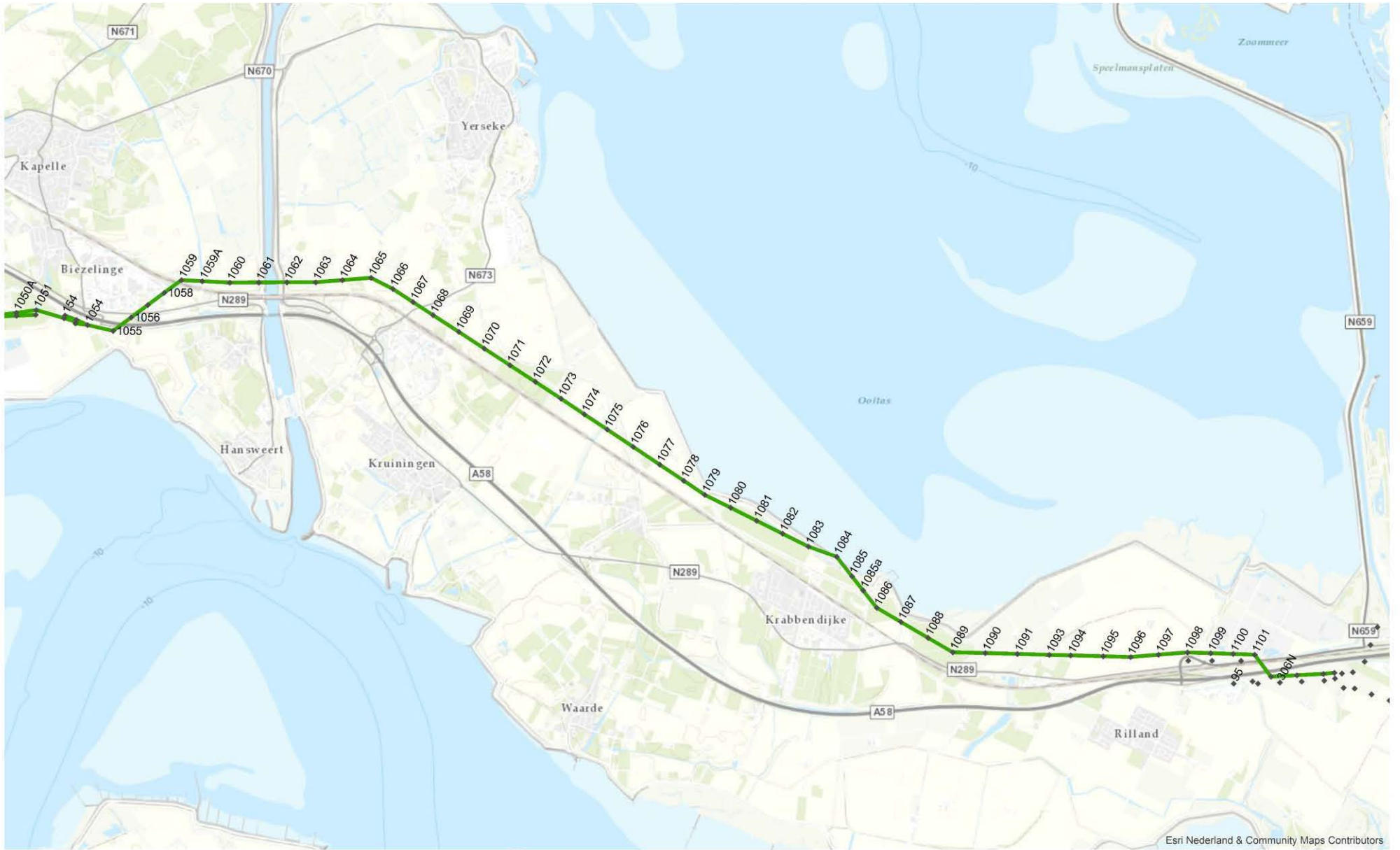
Planten

- Akkerboterbloem
- Akkerdoornzaad
- Akkerogentroost
- Beklierde ogentroost
- Berggamander
- Bergnactorchis
- Blaasvaren
- Blauw guichelheil
- Bokkenorchis
- Bosboterbloem
- Bosdravik
- Brave hendrik
- Brede wolfsmelk
- Breed wollegras
- Bruinrode wespenorchis
- Dennenorchis
- Dreps

- Echte gamander
- Franjementiaan
- Geelgroene wespenorchis
- Geplooide vrouwenmantel
- Getande veldsla
- Gevlekt zonneroosje
- Glad biggenkruid
- Gladde zegge
- Groene nachtorchis
- Groensteel
- Groot spiegelklokje
- Grote bosaardbei
- Grote leeuwenklauw
- Honingorchis
- Kalkboterbloem
- Kalketrip
- Karthuiseranjier
- Karwijselie
- Kleine ereprijs
- Kleine schorseneer
- Kleine wolfsmelk
- Kluwenklokje
- Knollathyrus
- Knolspirea
- Korensla
- Kranskarwij
- Kruiptijm
- Lange zonnedaauw
- Liggende ereprijs
- Moerasgamander
- Muurbloem
- Naakte lathyrus
- Naaldenkervel
- Pijlscheefkalk
- Roggelelie
- Rood peperboompje
- Rozenkransje
- Ruw parelzaad
- Scherpkruid
- Schubvaren
- Schubzegge
- Smalle raai
- Spits havikskruid
- Steenbraam
- Stijve wolfsmelk
- Stofzaad
- Tengere distel
- Tengere veldmuur
- Trosgamander
- Veenbloembies
- Vliegenorchis
- Vroege ereprijs
- Wilde averuit
- Wilde ridderspoor
- Wilde weit
- Wolfskers
- Zandwolfsmelk
- Zinkviooltje
- Zweedse kornoelje

BIJLAGE II: PLANGEBIED MET VERBINDINGSTRACÉ

BIJLAGE III: LANDSCHAPSTYPERING PER MAST

Mastnummer	Agrarisch	Boomgaard	Water(gang)	Bouwwegen en terreinen kruiden watergang	Overige (ruigten, bermen, natuur, buitendijks)
M21	●				
S06	●				
M354		●			
153a/153b	●			●	
22	●				
1001					●
1002a/b			●		●
1003			●		●
1004	●		●	●	
1005	●				
1006	●			●	
1007	●				
1008	●			●	
1009	●			●	
1010	●			●	
1011	●				
1012	●			●	
1013	●				
1014	●			●	
1015	●				●
1016	●		●	●	
1017	●				
1018	●				
1019	●			●	
1020	●				
1021	●			●	
1022	●			●	
1023		●			

Mastnummer	Agrarisch	Boomgaard	Water(gang)	Bouwwegen en terreinen kruiden watergang	Overige (ruigten, bermen, natuur, buitendijks)
1024	●				●
1025		●			●
1026	●				●
1027	●				●
1028	●				●
1029	●				●
1030	●				
1031	●				
1032	●				●
1033	●				●
1034	●				●
1035	●				●
1036	●				●
1037	●				●
1038	●				●
1039		●	●	●	●
1039A	●	●	●	●	
1040		●			●
1041	●				●
1042		●			●
1043	●		●	●	●
1044	●		●	●	
1045	●	●		●	
1046		●		●	
1047	●			●	
1048	●				
1049		●		●	
1050P1/P2		●			

Mastnummer	Agrarisch	Boomgaard	Water(gang)	Bouwwegen en terreinen kruiden watergang	Overige (ruigten, bermen, natuur, buitendijks)
1050A	●				
1050B		●		●	
1050P1/P2			●	●	
1051		●		●	●
1053	●				
1054	●			●	
1055	●		●		
1056				●	●
1057	●				
1058	●		●	●	
1059	●		●	●	
1059a	●			●	
1060	●				
1061	●				
1062	●			●	
1063	●				
1064	●		●		
1065	●		●		
1066	●				
1067	●			●	
1068	●			●	
1069	●			●	
1070	●				
1071		●			
1072		●			
1073	●				
1074	●	●			
1075	●			●	
1076	●			●	
1077	●			●	

Mastnummer	Agrarisch	Boomgaard	Water(gang)	Bouwwegen en terreinen kruiden watergang	Overige (ruigten, bermen, natuur, buitendijks)
1078	●				
1079	●		●	●	
1080		●			
1081		●			
1082		●	●	●	
1083		●	●	●	
1084	●				●
1085	●		●	●	
1085a		●			
1086		●			
1087	●				
1088		●			
1089		●			
1090	●				
1091	●				
1093	●			●	
1094	●			●	
1095	●			●	
1096	●				
1097	●				
1098	●	●			
1099	●			●	
1100				●	●
1101					●
1102	●				
1103	●				
1104	●				

BIJLAGE IV: RESULTAAT ORIËNTEREND VELDONDERZOEK

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
T1A	Vrij		
T1B	Niet vrij	Tijdelijke mast, nabij 1001-1003: Bevindt zich deels in watergang waar in het verleden rugstreeppad en brakwatergrondel zijn waargenomen. Ook nu lijkt het gebied geschikt voor deze soorten.	Rugstreeppad en roofvogels
S02	Vrij	De te kappen bomen bevatten geen jaarrond beschermde nesten.	
M21	Controle nodig?	Op 200 meter een nest in de boom aangetroffen, betreft zwarte kraai. Iets ten westen op de kruising (BSL01V 215) staat een oude boom met holen, mogelijk interessant voor vleermuizen. Daarmee kunnen er vliegroutes aanwezig zijn.	Vleermuizen
S03	Vrij	Watergang is beschoeid en niet interessant	
S04	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer ondiep en heeft steile gemaaide oevers	
S05	Controle nodig	Juk tussen 1040 en 1041 in: LET OP! De bewoner heeft onderzoek laten uitvoeren, waarbij een sperwer is gezien (geen nest?). Vanaf de weg zijn geen nesten zichtbaar in de bomen langs de weg of de bomen in de groenstrook ten westen van de weg. Nader onderzoek is noodzakelijk.	Bos op landgoed: Roofvogelnest en uilen
S06	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
M354	Onbekend	Privéterrein, niet bekeken. Locatie ligt in een boomgaard, naast een plas.	Roofvogels, steenuil
S07	Vrij		
S08	Vrij		
S09	Vrij		
S11	Vrij		
S13	Vrij		
153a/153b	Vrij		
22 (bestaande mast)	Vrij	LET OP! Hier is in het verleden een jaarrond beschermd nest van buizerd waargenomen. Tijdens het veldbezoek was deze niet meer aanwezig.	

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
1001	Controle nodig	In deze hoek zijn meerdere buizerds waargenomen, zittend op/in de vegetatie. Er is geen nest gevonden, maar dit is slechts vanaf de weg bekeken.	Roofvogelnest
1002	Niet vrij	Bevindt zich deels in watergang waar in het verleden rugstreeppad en brakwatergrondel zijn waargenomen. Ook nu lijkt het gebied geschikt voor deze soorten.	Rugstreeppad en roofvogels
1003	Niet vrij	Idem nr. 1002. Tijdens het veldbezoek is een broedende gans waargenomen op deze locatie. De te kappen vegetatie is vrij van jaarrond beschermde nesten.	Rugstreeppad en roofvogels
1004	Controle nodig	Te dempen greppel is 2 meter breed en toegankelijk voor amfibieën. Gezien de aangetroffen rugstreeppadden op <200m afstand, controle uitvoeren op aanwezigheid rugstreeppad.	Rugstreeppad
1005	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1006	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1007	Vrij		
1008	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1009	Vrij		
1010	Niet vrij	Uit eerder onderzoek is gebleken dat steenuil zich binnen 200 meter van het werkgebied bevindt. Echter, het gebied ten zuiden van de vindplaats (BSL01V 710) lijkt veel beter geschikt als foerageerbiotoop, dan de te bewerken landbouwpercelen. De greppel staat droog, is gemaaid en heeft steile oevers, niet interessant.	Steenuil
1011	Niet vrij	Idem nr. 1010	Steenuil
1012	Vrij		
1013	Controle nodig	Er staan 2 oude knotwilgen op 100 meter afstand. Niet zichtbaar op er holen in zitten. Gezien de geringe afstand van de waargenomen steenuilen, controle gewenst.	Steenuil
1014	Vrij	Greppel staat vrijwel droog, steile oevers, gemaaid	
1015	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1016	Vrij	Greppel staat droog. De weg loopt wel langs een wat ruiger gebied, wat voor minder zwaar beschermde soorten interessant kan zijn.	
1017	Controle nodig	STEENUIL???	Steenuil
1018	Controle nodig	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	Steenuil

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
1019	Vrij	Bredere maar strakgemaaide watergang. Niet interessant.	
1020	Vrij	Diverse nesten in bomen van houtduif en zwarte kraai.	
1021	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1022	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1023	Controle nodig	De kabels tussen 1023 en 1024 kruisen een bomenrij, precies waar een oude knoestige boom met potentiële hopen staat. Er nestelen kauwen en mogelijk vleermuizen. Als deze gekapt moet worden, dan dient een controle uitgevoerd te worden. Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep. De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	Vleermuizen Vogels
1024	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1025	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1026	Vrij	LET OP! 200 meter ten zuidoosten van nr. 1026 is naar wat lijkt een buizerdhorst aangetroffen (BSL01Z 517). Deze staat buiten het bereik van de mast.	Roofvogelnest en rugstreeppad
1027	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1028	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1029	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1030	Controle nodig	Ligt naast een bredere beschoeide watergang, niet interessant	Rugstreeppad
1031	Controle nodig	Ligt naast een bredere beschoeide watergang, niet interessant	Rugstreeppad
1032	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1033	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1034	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1035	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1036	Controle nodig	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1037	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
1038	Vrij	Bomen bevatten geen jaarrond beschermde nesten. Watergang is 2-3 meter breed, vrij ondiep en kaal.	
1039	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1039a	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1040	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1041	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1042	Controle nodig?	In de bomenrij langs de te verwijderen vegetatie staan oude bredere bomen, enkele met hopen. Tenminste één hol is bewoond door kraaien.	Vleermuizen/Vogels
1043	Vrij		
1044	Vrij	LET OP! De aanvoerroute loopt langs een ruigte (braam, pitrus, hoog gras, meidoorn), waar fazanten, houtduif en eenden zichtbaar waren.	
1045	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1046	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1047	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1048	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1049	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1050P1/P2	Vrij	Vegetatie betreft een boomgaard, greppel is zeer oniep en heeft steile gemaaide oevers	
1050A/B	Controle nodig	In het verleden is hier een jaarrond beschermd nest (horst buizerd) waargenomen. Weg was nu niet toegankelijk, vanwege werkzaamheden, niet op afstand zichtbaar.	Roofvogelnest
1051	Onbekend	Idem M354	Roofvogels, steenuil
1052	Onbekend	Bestaat niet op de kaart...	
1053	Vrij		
1054	Vrij		
1055	Vrij	LET OP! 100 meter ten westen van de locatie staat een oude boom met holtes, van tenminste specht.	

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
1056	Controle nodig	Meerdere nesten in bomen. Tenminste 1 bewoond door zwarte kraai. Tijdens bezoek ook koppel buizerds aanwezig in bosschage, vechtend met kraaien. Gebruik buizerd is onbekend.	Roofvogelnest
1057	Vrij		
1058	Controle nodig?	LET OP! Breedere watergang, met (onderwater)begroeiing, naast bouwterrein. Geschikt biotoop voor rugstreeppad. Is deze aanwezig in de omgeving?	Rugstreeppad
1059	Vrij	Greppels vrijwel droog, met riet gevuld. Algemene soorten interessant.	
1059a	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1060	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1061	Vrij	LET OP! Aanvoerroute loopt langs een verruigd en grillig stuk grond. Deze akker ligt hoger t.o.v. omgeving (+2m).	
1062	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1063	Controle nodig	Locatie ligt in verruigd waterrijk natuurgebied van Het Zeeuws Landschap. Veel vogels aanwezig, o.a. Kievit, tureluur, grutto, kluut, bergeend, ganzen en zwaluwen.	Rugstreeppad
1064	Controle nodig	LET OP! Locatie ligt in natuurgebied Zeeuws Landschap, grasland met boterbloem. Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	Rugstreeppad
1065	Controle nodig	Watergang is beschoeid en niet interessant	Rugstreeppad
1066	Vrij		
1067	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1068	Vrij	Brede greppel, interessant voor algemene soorten	
1069	Vrij	Geen nesten in bomen. Veelal boomgaard, niet interessant. Er staan enkele knotwilgen langs de weg. Eén hol gevonden, maar deze is van boven open.	
1070	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1071	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1072	Vrij		
1073	Vrij		
1074	Vrij		

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
1075	Vrij	Brede greppel, interessant voor algemene soorten	
1076	Vrij		
1077	Vrij	LET OP! In hoge bomen ten oosten van de locatie zijn meerdere nesten aanwezig. Enkel zwarte kraai zien wegvliegen, onduidelijk of buizerd ook aanwezig is. Afstand is >200m. Brede greppel, interessant voor algemene soorten	Roofvogelnest
1078	Vrij		
1079	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1080	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1081	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1082	Controle nodig?	De locatie dempt deels een plas. Brakwatergrondel mogelijk? Verder kikkervisjes aanwezig. Kans op rugstreeppad?	Rugstreeppad
1083	Vrij	Brede greppel, interessant voor algemene soorten	
1084	Vrij		
1085	Vrij	Brede greppel, interessant voor algemene soorten	
1085a		De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1086	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1087	Vrij	In de hoge bomen die mogelijk gekapt worden voor de belijning zijn geen nesten aangetroffen.	
1088	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1089	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1090	Vrij		
1091	Vrij		
1092	Vrij		
1093	Vrij		
1094	Niet vrij	In de bestaande mast net ten zuiden van 1094 is een horst aangetroffen. Onduidelijk is of deze in gebruik is, maar er vliegen meerdere koppels buizerds in de omgeving. Tevens zijn meerdere nesten in bomen zichtbaar.	Roofvogelnest

Mastnummer	Status	Opmerking/toelichting	Samenvatting
1095	Niet vrij	Vlakbij de start van de aanvoerroute, is op de dijk een nest in vrij lage (4-5 meter) bomen zichtbaar. In de boom zit tevens een koppel buizerds, die wegvlogen tijdens bezoek. Controle nodig of deze echt bewoond is.	Roofvogelnest
1096	Vrij		
1097	Vrij		
1098	Vrij		
1099	Vrij	Greppel heeft steile oevers, is gemaaid en water is zeer ondiep.	
1100	Vrij	LET OP! Betreft een natuurgebiedje. Bestaat hoofdzakelijk uit homogene jonge opstand. Enkele poelen omringd door hogere bomen. Geen waterplanten en ondiep, interessant voor algemene soorten.	
1101	Vrij	De te kappen vegetatie betreft onderdelen van een boomgaard, niet interessant.	
1102	Vrij		
1103	Vrij		
1104	Vrij		
1105	Vrij		

BIJLAGE V: FOTO'S VELDBEZOEK

Figuur 12. Bosschage

Figuur 13 Lanenstructuur rondom wegen

Figuur 14 Voorbeeld van agrarisch landschap

Figuur 15 Voorbeeld van sloot in agrarisch gebied

Figuur 16 Voorbeeld van sloot in agrarisch gebied

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 264

6800 AG Arnhem

Nederland

+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: C05062.000155

Onze referentie: 079414469 A

Bijlage B4

FFw ontheffing aanlegfase ZW380

5 dec 2016

> Retouradres Postbus 40225 8004 DE Zwolle

Tennet TSO

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Naar aanleiding van uw verzoek van 28 april 2015 en de aanvullingen hierop van 9 september 2015 en 19 oktober 2015, geregistreerd onder aanvraagnummer 5190015415522, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten van de buizerd en de rugstreeppad.

Procedure

In artikel 20a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing is. Dat wil in dit geval zeggen dat de besluiten die nodig zijn voor de hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west (Borssele-Rilland) gezamenlijk worden voorbereid, waarbij deze procedure wordt gecoördineerd door de minister van Economische Zaken (EZ). Daarbij doorlopen de besluiten, op grond van artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht met toepassing van de bijzondere regels in artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro.

Dit besluit is één van de besluiten die nodig zijn voor hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west. Daarom is ook op dit besluit de rijkscoördinatieregeling van toepassing.

De minister van EZ heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten voor hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV west bevorderd. Onderhavig besluit is samen met het inpassingsplan en de andere besluiten als volgt voorbereid:

- Op 3 maart 2016 is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen;
- op 3 maart 2016 is door de minister van EZ een ontwerp van het besluit aan TeneT TSO B.V. gezonden;

- het ontwerp van het besluit heeft van 4 maart tot en met 14 april 2016 ter inzage gelegen bij gemeente Kapelle, Kerkplein 1, Kapelle;
- er zijn twee informatieavonden georganiseerd, op 22 en 29 maart 2016, waarbij de mogelijkheid werd geboden mondeling zienswijze naar voren te brengen.

Op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wet ruimtelijke ordening worden dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister van EZ bekendgemaakt. Tevens doet de minister van EZ daarvan mededeling in de Staatscourant, enkele huis-aan-huisbladen en regionale dagbladen en langs elektronische weg. Eerdere insprekers en grondeigenaren en beperkt gerechtigden op die gronden worden persoonlijk geïnformeerd.

Behandeling zienswijzen

Naar aanleiding van de publicatie van de kennisgeving en de terinzagelegging van de ontwerpbesluiten voor Zuid-West 380 kV west zijn zienswijzen over de ontwerpbesluiten naar voren gebracht. Zie de antwoordnota zienswijzen voor een overzicht van de behandeling van de zienswijzen. In de antwoordnota vindt u ook de reacties op de inhoudelijke punten uit de zienswijzen die niet specifiek zijn, respectievelijk over alle ontwerpbesluiten gaan.

Tegen het ontwerp van dit besluit zijn zienswijzen ingediend. In de genoemde antwoordnota vindt u de inhoudelijke reacties op de zienswijzen voor zover deze niet zijn opgenomen in het besluit zelf.

De antwoordnota maakt, voor zover de zienswijzen zich richten tegen het ontwerp van onderhavig besluit, onderdeel uit van het besluit. In de antwoordnota is aangegeven of de zienswijzen aanleiding geven om het onderhavige besluit aan te passen.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Hoogspanningsverbinding 380kV Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV West)', gelegen in de gemeenten Borssele, Kapelle en Reimerswaal. Het project betreft de aanleg van een nieuwe hoogspanningsverbinding. Hierbij worden langs het tracé Borssele – Rilland enerzijds nieuwe masten geplaatst en ontstaan er nieuwe lijnvakken. Anderzijds worden bestaande masten vervangen of verwijderd en worden er jukken geplaatst. De werkzaamheden bestaan naast bouwwerkzaamheden uit graaf-, kap-, en dempingswerkzaamheden.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de buizerd (*Buteo buteo*), steenuil (*Anthe noctua*) en de rugstreeppad (*Bufo calamita*), voor de periode van 3 oktober 2016 tot en met 1 oktober 2019.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De buizerd en de steenuil zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen

ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hieronder zal dit nader worden toegelicht.

De rugstreeppad is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190015415522

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is verboden om beschermde inheemse diersoorten nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenuil

De verbodsbepalingen worden enkel overtreden als de door dit artikel beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen gaat dan door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen kunnen hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde diersoorten bieden als voorheen. Onder bepaalde omstandigheden kan het zelfs zo zijn dat aantasting van een - op zich zelf niet beschermd - gebied deze functionaliteit van de beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats aantast en derhalve leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de steenuil vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd.

De steenuil is in het plangebied aangetroffen. Langs het tracé zijn verschillende steenuilterritoria aangetroffen. De meeste territoria liggen echter niet binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Eén territorium ligt echter binnen 200 meter verstoringsafstand van een nieuw te plaatsen mast (1011).

De nestkast ligt hierbij op ongeveer 100 meter afstand van het bouwterrein van de nieuw te plaatsen mast. Het bouwterrein vormt voor de steenuil weinig geschikt foerageergebied omdat het bestaat uit intensief gebruikt grasland. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenuil worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in de notitie met nummer 2015 van 9 september 2015. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Het nest van de steenuil blijft behouden; de werkzaamheden vinden op ruime afstand van het nest plaats waardoor het beschadigen, vernielen of verstoren van de nestlocatie voorkomen wordt. Het plangebied vormt daarnaast geen geschikt foerageergebied voor de steenuil. Om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de steenuil te waarborgen, stelt u niettemin maatregelen voor zoals beschreven in de notitie 2015 van 9 september 2015. Deze maatregelen zijn in de ontheffing opgenomen onder 'Zorgplicht'. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Conclusie steenuil

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd. Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven. U dient direct contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Als u toch een ontheffing nodig heeft voor een vogelsoort dient u voor het verkrijgen van deze ontheffing voor het project een belang, genoemd in de Vogelrichtlijn, aan te tonen. Indien dit belang niet kan worden aangetoond, wordt

de aanvraag afgewezen en mag u het project niet uitvoeren. De belangen genoemd in de Vogelrichtlijn zijn:

- de bescherming van flora en fauna.
- de veiligheid van het luchtverkeer.
- de volksgezondheid of openbare veiligheid.

Daarnaast wijs ik u erop dat als u afwijkt van de maatregelen zoals genoemd in dit besluit, zonder ontheffing of goedkeuring aan te vragen, u zeer waarschijnlijk in overtreding bent van de Flora- en faunawet.

Ik kan dan door bestuursrechtelijke dwang toe te passen de strijdige situatie alsnog beëindigen. Dat kan betekenen dat een last onder dwangsom wordt opgelegd, of dat bestuursdwang wordt toegepast. Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Flora- en faunawet bepaalde.

Instandhouding van de soorten

Buizerd

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de buizerd vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soorten.

De buizerd is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee buizerdnesten aanwezig in het plangebied. Eén nest bevindt zich in een mast (22N) die vervangen wordt, het nest verdwijnt hierbij. Het andere buizerdnest ligt op 30 tot 35 meter afstand van een nieuw te bouwen mast (1050A), het nest wordt behouden maar de werkzaamheden vinden binnen de verstoringsafstand van het nest plaats.

De rand van de werklocatie, benodigd om de mast te kunnen bouwen, ligt hierbij ongeveer 6 meter van het nest vandaan. Rond het nest ligt het foerageergebied van de buizerd, beide werklocaties bevinden zich dan ook binnen het foerageergebied van de buizerd. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de

vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de buizerd worden beschadigd, vernield en verstoord.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in onderdeel "P" van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV – West Tracé Borssele - Rilland' van 23 oktober 2014. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190015415522

Het nest nabij het bouwterrein, voor de mast met nummer 1050A, is gelegen in het bos. Het nest wordt door de werkzaamheden niet beschadigd of vernield. Echter, doordat de werkzaamheden op korte afstand van het nest plaats vinden is er sprake van verstoring. Deze verstoring kan er toe bijdragen dat de buizerd één broedseizoen geen gebruik kan maken van dit nest. U biedt in de directe omgeving twee alternatieve (kunst) nesten aan, waar de buizerd ten tijde van de werkzaamheden gebruik van kan maken. Het nest in de mast met nummer 22N verdwijnt bij de voorgenomen werkzaamheden. Ook hier is er in de directe omgeving geen geschikt alternatief voorhanden voor de buizerd en biedt u derhalve twee alternatieve (kunst) nesten aan. Voor de alternatieve (kunst) nesten geldt dat het op voorhand onzeker is of dit alternatief ook daadwerkelijk gevonden en in gebruik genomen wordt door de buizerd. Het effect van de werkzaamheden op het foerageergebied van de buizerd is zeer beperkt. Er is sprake van tijdelijk verlies van niet essentieel foerageergebied. Bovendien biedt de omgeving van de individuele werklocaties voldoende alternatief foerageergebied.

Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de buizerd. Het is echter onzeker of de geboden alternatieve verblijfplaatsen ook gevonden en in gebruik genomen worden door de buizerd. Op voorhand kan dan ook niet gesteld worden dat de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats gegarandeerd wordt.

Het aantal buizerds is in de laatste decennia sterk toegenomen. In de afgelopen tien jaar is er sprake geweest van een landelijke toename van 3 tot 5% per jaar van de buizerd als broedvogel. Ook in Zeeland is er nog steeds sprake van een lichte toename, vooral in open akkerbouwgebieden. De gunstige staat van instandhouding van de buizerd komt dan ook niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen.

Rugstreepad

De rugstreepad is in het plangebied aangetroffen. In het natuurgebied 't Sloe is de rugstreepad aangetroffen. In een poel in het noordelijke gedeelte vindt jaarlijks voortplanting plaats. Het is aannemelijk dat de hoofdkreek van het plangebied te visrijk is om als voortplantingsplaats dienst te kunnen doen. Voortplanting kan mogelijk wel plaats vinden in de visarme delen van de kreek die tijdelijk overstroomt in geval van hoog water. Overwintering vindt waarschijnlijk plaats in het talud van de dijk ten westen van het plangebied. Het overige

gedeelte van het plangebied vormt landhabitat voor de rugstreeppad. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de rugstreeppad worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in onderdeel "P" van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV – West Tracé Borssele - Rilland' van 23 oktober 2014. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende.

In het gebied 't Sloe worden 4 nieuwe masten gebouwd in het land- en voortplantingshabitat van de rugstreeppad. De voortplantingslocatie in het noordelijke deel, waar exemplaren van de rugstreeppad zijn waargenomen, wordt niet aangetast. Door het inrichten van de bouwterreinen voor de plaatsing van de masten gaan mogelijke voortplantingslocaties verloren in de hoofdkreek. De hoofdkreek zal deels gebruikt worden als bouwterrein, maar een deel van deze kreek blijft wel behouden als mogelijk voortplantingswater. Daarnaast wordt een deel van de landhabitat aangetast. Deze aantasting is hooguit één kwart van het totale aanbod aan landhabitat. De vermoedelijke overwinteringslocatie aan de dijk wordt niet vergraven.

Getracht wordt om de werkzaamheden zoveel mogelijk buiten de voortplantingsperiode van de rugstreeppad uit te voeren.

Indien toch werkzaamheden nodig zijn in het voortplantingswater tijdens de voortplantingsperiode, dan wordt voorafgaand alternatief voortplantingswater aangelegd in de vorm van betonnen bakken waar water inzit. Na aanleg, kan de rugstreeppad op korte termijn al gebruik maken van deze maatregel. Deze maatregel is eerder met succes toegepast en kan dan ook beschouwd worden als een functionele maatregel. Echter zal hierbij een deel van het voortplantingswater en het landhabitat tijdelijk ongeschikt raken.

Tijdens de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van de rugstreeppad door het plaatsen van amfibiewerende schermen op bouwterreinen en langs veel gebruikte bouwwegen. Na de bouwwerkzaamheden kan het terrein weer kaal opgeleverd worden, een geschikte habitat voor de rugstreeppad. Daarnaast is geschikt, alternatief leefgebied aanwezig rondom de poel in het noordelijke deel van het plangebied.

Er is sprake van een kwalitatieve en kwantitatieve afname van het leefgebied, wat voorafgaand aan de werkzaamheden niet gemitigeerd wordt. Omdat voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de rugstreeppad worden aangetast, is er sprake van het beschadigen en vernielen van deze verblijfplaatsen. Omdat de soort moet uitwijken, is er ook sprake van het verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen. Vooraf zorgt u dan ook niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de rugstreeppad. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats blijft daarmee niet gegarandeerd.

De gunstige staat van instandhouding van de rugstreeppad komt, mede door de getroffen maatregelen, niet in het geding.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. Het door u aangedragen belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' is niet genoemd in de Vogelrichtlijn.

De activiteiten van TenneT TSO zijn van groot economisch belang voor Nederland als geheel. Zonder deze activiteiten is de kans reëel dat niet in alle situaties de leveringszekerheid van elektrische energie kan worden gegarandeerd. De distributie van elektriciteit is in Nederland een cruciale factor voor zowel de economie als de volksgezondheid en de openbare veiligheid. De elektriciteitsvoorziening is in het rijksbeleid gelabeld als een vitale infrastructuur. Het stipt functioneren van deze infrastructuur is voor het Rijk een toprioriteit. Met de werkzaamheden van TenneT TSO is dan ook niet alleen op dwingende wijze een groot en openbaar belang gemoeid, maar tevens het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid.

In het derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) is Borssele opnieuw aangewezen als één van de locaties voor grootschalige elektriciteitsopwekking in Nederland. Voor producenten van elektriciteit is Borssele een aantrekkelijke locatie vanwege beschikbare ruimte, aanwezigheid van voldoende koelwater (ook 's zomers geen beperkingen) en de toevoer van brandstof (zoals kolen, biomassa en aardgas), onder meer via de haven van Vlissingen.

In de provincie Zeeland wordt al jaren aanmerkelijk meer elektriciteit geproduceerd dan er ter plaatse wordt verbruikt. Het overschot aan elektriciteit wordt via het hoogspanningsnet getransporteerd naar het achterland. Met de komst van de gasgestookte Sloe-centrale in 2008 en als gevolg van het wegvallen van grootverbruikers van elektriciteit, zoals de aluminiumsmelter Zalco en fosforfabriek Thermphos, wordt de huidige transportcapaciteit vanuit Borssele volledig benut voor de afvoer naar het achterland.

Dit heeft tot gevolg dat:

- er geen aansluitcapaciteit meer beschikbaar is voor nieuwe grootschalige conventionele opwekking (inclusief nucleair). Dit geldt niet alleen in Borssele maar voor heel Zeeland, inclusief Zeeuws-Vlaanderen (met het industriegebied in Terneuzen).
- er geen aansluitcapaciteit beschikbaar is voor grootschalige offshore windenergie en de aansluiting van windenergie op land ook vroegtijdig beperkingen zal ondervinden.

- er geen onderhoud meer kan worden uitgevoerd aan de hoogspanningsverbindingen vanuit Borssele, zonder aanmerkelijke productiebeperkingen op te leggen. (Afstemming van gelijktijdig onderhoud aan productie-eenheden en hoogspanningsnet is niet meer mogelijk zonder economische gevolgen). De huidige maximale belasting van het huidige net in Zuidwest geeft bovendien risico's bij het transport van elektriciteit op momenten van onderhoud.
- er niet meer voldaan kan worden aan de ontwerpcriteria uit de Netcode.

Als gevolg van het overschot aan elektriciteitsproductie in Zeeland wordt ook het Brabantse 150 kV-net belast met stromen naar het achterland. Hierdoor ontstaan knelpunten in dit netdeel. Deze knelpunten zouden kunnen worden opgelost door de aanleg van meer verbindingen in het 150 kV-net in Brabant of door de 150 kV-koppeling tussen Zeeland en Brabant te verbreken. De energiestroom wordt hiermee gedwongen via het 380 kV-net te lopen. Dit is alleen mogelijk met uitbreiding van de transportcapaciteit in het 380 kV-net en een extra aankoppeling van het 150 kV-net op het 380 kV-net in Tilburg.

In het Energieakkoord 2013 (Sociaal-Economische Raad, september 2013) is de sluiting voorzien van de kolengestookte productie-eenheid in Borssele. Het wegvallen van deze productie maakt door de beperkte omvang geen wezenlijk verschil voor de Nut en Noodzaak van de nieuwe 380 kV-verbinding.

In het Energieakkoord zijn ook afspraken gemaakt voor de ontwikkeling van offshore windenergie (4.500 MW). In de 'Visie 2030' van TenneT is hierop geanticipeerd door Borssele te beschouwen als één van de aanlandingslocaties voor offshore windenergie en uitbreiding van transportcapaciteit vanuit Borssele naar de landelijke 380 kV-ring.

Het doel van de nieuwe 380 kV-verbinding en het 380/150 kV-transformatorstation in Tilburg is de geschetste knelpunten te voorkomen. Met de nieuwe verbinding wordt voorzien in:

- voldoende toekomstvaste transportcapaciteit om elektriciteit die in Zeeland wordt opgewekt te transporteren naar het achterland (conform geprognosticeerde productie in KCD2013).
- een toekomstige ontsluiting van de door de Rijksoverheid voorziene grootschalige onshore en offshore voorziene windproductielocaties.
- het vermijden van onrendabele investeringen in het Brabantse 150 kV-net.
- extra waarborgen in geval van grootschalige calamiteiten in verbindingen of transformatorstations (onder meer verlaging afhankelijkheid 380 kV-transformatorstation Geertruidenberg).

Door de voorgenomen netuitbreidingen ontstaat een ringvormige structuur die Zeeland verbindt met het landelijke 380 kV-net. Hierdoor ontstaat een robuust net. Met de nieuwe verbinding wordt voldoende transportcapaciteit toegevoegd om de eveneens voor grootschalig productie aangewezen locatie Moerdijk, in de toekomst, in de bestaande 380 kV-verbinding langs Moerdijk op te nemen.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de

volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op de buizerd en de rugstreeppad, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Andere bevredigende oplossing

Het beginpunt van de hoogspanningsverbinding (punt A) ligt vast in het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) en is het schakelstation Borssele. In SEV III is ook het eindpunt van de nieuwe hoogspanningsverbinding vastgelegd (punt B) (Ministerie van EZ en VROM, 2009b).

De nieuwe hoogspanningsverbinding zal moeten passen binnen het netconcept van TenneT zoals dat is beschreven in het Kwaliteits- en capaciteitsplan 2008-2014. De nieuwe hoogspanningsverbinding moet ook voldoen aan de eisen zoals vastgelegd in de Netcode. Dit betekent dat een nieuwe hoogspanningsverbinding moet voldoen aan de volgende eisen:

- *technische uitvoerbaarheid / realiseerbaarheid*: Voor de nieuwe hoogspanningsverbinding zal in principe gebruik gemaakt worden van bewezen technologieën voor het transport van elektrische energie. De gebruikte technologieën moeten passen binnen het netconcept (wisselstroom) dat in Nederland (en West-Europa) wordt toegepast.
- *betrouwbaarheid / leveringszekerheid*: De betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening in Nederland staat op een hoog niveau. Uitbreiding van het hoogspanningsnet moet leiden tot een netwerk met tenminste een gelijkwaardige betrouwbaarheid in vergelijking met het huidige niveau.
- *efficiency van het net*: Voor een nieuwe hoogspanningsverbinding is het volgende van belang: grootschalige productielocaties moeten liefst zo direct mogelijk op de landelijke 380 kV-ring worden aangesloten. Daarnaast is relevant dat het opgewekt vermogen op de productielocaties liefst zo direct mogelijk wordt afgevoerd naar de regio waar het verbruik plaats vindt, in dit geval de regio zuidoost-Nederland (omgeving Eindhoven-Tilburg). De afstand tussen productie en verbruik moet bij voorkeur zo kort mogelijk zijn omdat dit het minste verlies van vermogen betekent.
- *transportcapaciteit en toekomstvastheid*: Voor de verdere ontsluiting van Borssele is het noodzakelijk een n-1 veilige hoogspanningsverbinding gedurende onderhoud te verkrijgen. Dit betekent dat tijdens onderhoud van een hoogspanningsverbinding er nog één andere hoogspanningsverbinding moet kunnen uitvallen zonder dat dit effect heeft op de levering van elektriciteit. Hierbij moet rekening gehouden worden met een toename aan productievermogen van tenminste 2800 MW (periode tot 2016) voor de productielocatie Borssele. Dit productievermogen moet vanuit Borssele naar de landelijke 380 kV-ring getransporteerd kunnen worden.

Vijf alternatieven

Voor de ontsluiting van Borssele naar de landelijke 380 kV ring zijn een vijftal alternatieven onderzocht;

- Borssele naar station Geertruidenberg;

- Borssele naar nieuw station bij Tilburg;
- Borssele naar de hoogspanningsverbinding tussen Maasvlakte en Crayestein;
- Borssele via een zeekabel naar Maasvlakte;
- Borssele via België naar ring.

De vijf alternatieven zijn op bovenstaande aspecten onderzocht.

Borssele naar de hoogspanningsverbinding tussen Maasvlakte en Crayestein

Deze optie (SEV III, optie 19b) bestaat uit een nieuwe hoogspanningsverbinding vanuit Borssele, die ergens tussen de Maasvlakte en Crayestein wordt gekoppeld aan de bestaande hoogspanningsverbinding. Deze bestaande hoogspanningsverbinding tussen de Maasvlakte en Crayestein is geen onderdeel van de landelijke ring, zodat in dit geval de nieuwe hoogspanningsverbinding niet direct aan de landelijke 380 kV-ring wordt gekoppeld. Ook is de afstand tussen productie (Borssele) en verbruik (voornamelijk in Zuidoost-Nederland) groot. Nettechnisch is dit minder efficiënt dan andere opties.

De Maasvlakte is in SEV III opgenomen als een locatie waar de vestiging van grootschalig productie vermogen mogelijk is. Door deze (toekomstige) ontwikkelingen wordt de afvoercapaciteit van de bestaande hoogspanningsverbinding vanuit de locatie Maasvlakte naar de landelijke ring volledig benut.

Dit betekent dat op de hoogspanningsverbinding Maasvlakte –Crayestein naar de ring geen transport capaciteit meer beschikbaar is voor de afvoer van extra elektrisch vermogen vanuit Borssele. Als de nieuwe hoogspanningsverbinding vanuit Borssele een aansluiting krijgt op de hoogspanningsverbinding Maasvlakte - Crayestein zou vanaf het aansluitpunt de transportcapaciteit van de hoogspanningsverbinding in de richting naar Crayestein moeten worden uitgebreid. Tevens is dan uitbreiding van de transport capaciteit van de hoogspanningsverbinding tussen Crayestein en Krimpen aan de IJssel en een deel van de 380 kV-ring richting Geertruidenberg of Diemen noodzakelijk. Tenslotte is het niet mogelijk om het Hollands Diep bovengronds te passeren omdat dit een doorgaande vaarroute is.

Borssele naar station Geertruidenberg

Vanuit de grootschalige productielocatie Borssele wordt het opgewekte vermogen direct afgevoerd naar de landelijke 380 kV-ring, daarbij is er maar een relatief korte afstand tussen de productie- en de belastingcentra. Dit zijn belangrijke argumenten voor de nettechnische beoordeling van de hoogspanningsverbinding. Wel geldt bij deze optie (SEV III, optie 19a) dat een vergroting van de transportcapaciteit tussen Geertruidenberg en Tilburg nodig is. Deze hoogspanningsverbinding is toekomstvast.

Borssele naar station Tilburg

Ook met deze hoogspanningsverbinding wordt vanuit de grootschalige productielocatie Borssele het opgewekte vermogen direct afgevoerd naar de landelijke 380 kV-ring en de belastingcentra in Zuidoost- Nederland. Deze hoogspanningsverbinding is hiermee een variant op de hiervoor beschreven optie van de hoogspanningsverbinding naar Geertruidenberg.

Deze optie is grotendeels gelijk aan de optie 19a uit SEV III naar Geertruidenberg. Echter, is het eindpunt Tilburg niet opgenomen in SEV III. Het belangrijkste verschil met de optie naar Geertruidenberg is dat vermogen directer afgevoerd wordt naar de belastingscentra rond Tilburg. Dit deel van het afgevoerde vermogen hoeft niet verder over de 380 kV-ring getransporteerd te worden en daarmee is verzwaring van de ring tussen Geertruidenberg en Tilburg minder urgent. Een en ander hangt wel af van waar de koppeling met de ring gemaakt kan worden. Een nieuwe hoogspanningsverbinding van Borssele naar een nieuw hoogspanningsstation Tilburg, dat wordt opgenomen in de landelijke 380 kV-ring en als koppelpunt fungeert naar belastingcentra, sluit ook aan bij het netconcept.

Borssele via een zee kabel naar Maasvlakte

Net als bij de optie Borssele- hoogspanningsverbinding Maasvlakte-Crayestein kent een hoogspanningsverbinding van Borssele via een zee kabel naar de Maasvlakte een lange afstand tussen productie- en verbruikscentra en wordt niet direct op de landelijke ring aangesloten. Nettechnisch is deze hoogspanningsverbinding dan ook minder efficiënt. Er moet (net als bij de optie Borsselehoogspanningsverbinding Maasvlakte-Crayestein) extra capaciteit op de hoogspanningsverbinding Maasvlakte-Krimpen worden gerealiseerd. De transportcapaciteit van de bestaande hoogspanningsverbinding is te klein om aan de gecombineerde vraag (Borssele en toename van productie op de Maasvlakte) van transport capaciteit vanuit de Maasvlakte te kunnen voldoen. Vanwege de afstand (ongeveer 75 km) is het niet mogelijk om een wisselspanningkabel te gebruiken. Dit is het gevolg van het door de kabel zelf opgenomen vermogen (blindstroomvermogen) om de kabel op spanning te houden.

Hierdoor wordt de nog nuttig te gebruiken transport capaciteit sterk gereduceerd en gaat veel energie verloren. Een zee kabel zou daarom als gelijkstroom moeten worden uitgevoerd. Hiervoor gelden echter ook de nodige nadelen. Een gelijkstroomkabel maakt het nodig de elektrische energie twee keer om te zetten: de wisselstroom uit de centrale moet worden omgezet in gelijkstroom naar de kabel; bij de Maasvlakte moet de gelijkstroom worden teruggezet naar wisselstroom voor het net. Hiervoor zijn converteerstations nodig, die aanzienlijke ruimtelijke consequenties hebben. Deze optie is bovendien energetisch ongunstig omdat er veel energieverlies optreedt door de omzettingen van wissel- naar gelijkstroom en terug. De vereisten die nodig zijn om een zee kabel uit te voeren, maken ten slotte dat deze significant duurder is dan een directe bovengrondse hoogspanningsverbinding via het vaste land naar de landelijke ring.

Borssele via België naar ring

Deze optie bestaat uit een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding vanuit Borssele richting België om daar gebruik te maken van het Belgische hoogspanningsnet en vervolgens weer naar de landelijke ring. Hoogspanningsstations in België die bij deze optie in aanmerking komen als koppelpunten zijn de Belgische stations Eeklo Noord of Rodenhuisse. Via de bestaande interconnectoren Zandvliet of Maasbracht kan vervolgens weer worden aangesloten op het Nederlandse hoogspanningsnet. Door de verwachte autonome toename van de vraag naar transport over de 380 kV-hoogspanningsverbinding in België, is de verwachting dat ook op het Belgische 380 kV-net niet voldoende capaciteit aanwezig is om het vermogen vanuit Borssele te kunnen transporteren. Deze optie verschuift het probleem van het tekort aan transportcapaciteit voor

een groot deel naar het Belgische net. Ook deze optie betekent een omweg tussen productie (Borssele) en verbruik (Zuidoost-Nederland).

Op basis van de beoordeling van de beschouwde opties kan geconcludeerd worden dat alleen de hoogspanningsverbindingen Borssele - Geertruidenberg en Borssele - Tilburg realistisch zijn. Deze hoogspanningsverbindingen lossen de in het Kwaliteits- en Capaciteitsplan 2008-2014 gesignaleerde knelpunt op, passen geheel of in belangrijke mate in SEV III en passen in het beeld zoals dat is neergelegd in de Visie 2030: er is een directe koppeling aan de landelijke ring, en de afstand tussen productie in Borssele en verbruik in Zuidoost-Nederland is kort. Bij de optie naar Geertruidenberg is vergroting van de landelijke ring naar de verbruikscentra in het zuidoosten van Nederland nodig.

De overige drie opties worden op basis van nettechnische argumenten als niet redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven aangemerkt. De afstand tussen productie en verbruik is bij de drie afgevalen opties (Borssele-Maasvlakte, Borssele-hoogspanningsverbinding Maasvlakte-Crayestein en Borssele via België naar de landelijke ring) substantieel groter dan bij de opties Borssele-Geertruidenberg en Borssele- Tilburg. Bovendien leiden deze drie opties niet tot een directe koppeling aan de landelijk ring en moet de capaciteit van de bestaande hoogspanningsverbindingen naar de ring worden vergroot. De zeekabel Borssele-Maasvlakte kan alleen in gelijkstroom worden uitgevoerd. Dit is technisch gecompliceerd, leidt tot substantieel energieverlies en tot hoge kosten.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de buizerd en de rugstreeppad zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Beroep

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, postbus 20019, 2500 EA, Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd. Een belanghebbende die redelijkerwijs niet kan worden verweten dat hij geen zienswijze naar voren heeft gebracht op het ontwerp van het desbetreffende besluit kan ook beroep instellen.

Op dit besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbende in het beroepschrift moet aangeven welke beroepsgronden hij aanvoert tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Het wordt aanbevolen in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van [REDACTED] op 28 april 2015, namens Tennet TSO en de aanvulling hierop van 9 september 2015 en 19 oktober 2015

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Tennet TSO (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Utrechtseweg 310
Postcode en woonplaats: 6812 AR ARNHEM

Ontheffing **5190015415522** voor het tijdvak van: 3 oktober 2016 tot en met 1 oktober 2019

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de buizerd (*Buteo buteo*) en de rugstreeppaad (*Bufo calamita*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Hoogspanningsverbinding 380kV Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV West)', gelegen in de gemeenten Borssele, Kapelle en Reimerswaal, één en ander zoals is weergegeven in figuur 2.1 van het rapport "Flora- en Faunaonderzoek Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380kV West, tracé Borssele-Rilland" van 15 april 2015.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in "P" van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV - West Tracé Borssele - Rilland' van 23 oktober 2014.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

8. Om verstoring van de steenuil te voorkomen vinden er rond mast 1011 tijdens het broedseizoen van de steenuil geen werkzaamheden plaats. Het broedseizoen van de steenuil loopt globaal van februari tot mei. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van de steenuil.
9. U dient voor aanvang van de werkzaamheden het gebied 't Sloe te monitoren op het voorkomen van de rugstreeppad .

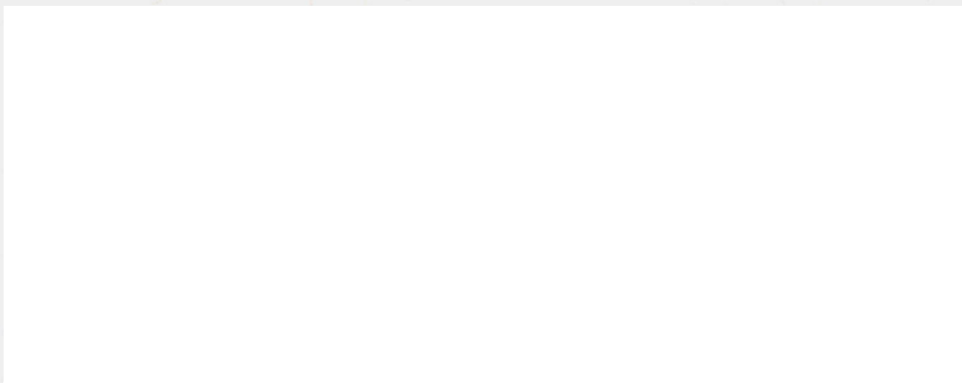
Overige voorschriften

10. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
11. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
12. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of - bescherming.

13. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40225, 8004 DE Zwolle.

Figuur 5N. Aangetroffen buizerdnest in het buitengebied van Kapelle.

Figuur 6N. Impressie buizerdnest nabij bouwterrein en mast te Kapelle.

P. Maatregelen om schade aan de soort te voorkomen of te beperken (mitigerende maatregelen)

Rugstreepad

In het gebied 't Sloe zijn de bouwterreinen van enkele masten geprojecteerd op zowel het landbiotoop als het water(voortplantings)biotoop van de rugstreepad. De vermoedelijke overwinteringslocatie aan de dijk wordt niet vergraven. Na de bouwwerkzaamheden kan het terrein weer kaal opgeleverd worden, aangezien braakliggend terrein een preferent biotoop is voor de rugstreepad.

Om te voorkomen dat de rugstreepadpopulatie in het gebied aangetast wordt als gevolg van de werkzaamheden, zullen de werkzaamheden aan een aantal voorwaarden voldoen. Doordat de werkzaamheden zowel in het land- als in het voortplantingsbiotoop van de rugstreepad plaatsvinden is

geen sprake van een meest optimale werkperiode. Daarnaast is de planning van de werkzaamheden nog onduidelijk; de insteek is om gedurende het hele jaar te werken.

Om zoveel mogelijk schade aan de soort te voorkomen zullen de onderstaande maatregelen gehanteerd worden. Deze staan hieronder uiteengezet (RVO, 2014b):

- De werkzaamheden zullen indien mogelijk aanvangen in de periode buiten de voortplantingsperiode (dat wil zeggen in de periode oktober tot begin april). Echter, deze periode kan zowel eerder als later beginnen of eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en van de meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Een deskundige op het gebied van rugstreepadden zal bepalen of er sprake is van overwinteringsperiode of niet, zodat werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Door te werken buiten de voortplantingsperiode vindt er geen effect plaats op de reproductie van de soort en worden negatieve effecten op de lokale populatie voorkomen. De gunstige staat van de rugstreepad komt niet in het geding. Door locatiegerichte maatregelen (zie onderstaande maatregelen) te nemen worden effecten op exemplaren in het landbiotoop voor zo ver mogelijk voorkomen en wordt aan de zorgplicht voldaan.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden in het landbiotoop van de rugstreepad worden de verschillende mastlocaties ontoegankelijk gemaakt voor rugstreepadden. Dit wordt vóór de periode wanneer de soort zich voor de winterrust ingraaft, uitgevoerd (vóór oktober). Dit wordt bijvoorbeeld uitgevoerd door het plaatsen van schermen van hard kunststof van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond.
- Vervolgens worden de hierbinnen aanwezige rugstreepadden afgevangen. De gevangen exemplaren worden zo snel mogelijk naar geschikt habitat aangrenzend aan het oorspronkelijke habitat maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden overgebracht;
- De voorzieningen die getroffen zijn om het gebied ontoegankelijk te maken worden zodanig beheerd dat ze hun functie ten allen tijden kunnen vervullen;
- De effectiviteit van de genomen maatregelen zal worden gemonitord. Met name de volwassen rugstreepadden hebben een sterke drang om terug te keren naar het gebied.
- De maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol zal op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd;
- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder een deskundige op het gebied van de rugstreepad.

Werken gedurende de voortplantingsperiode

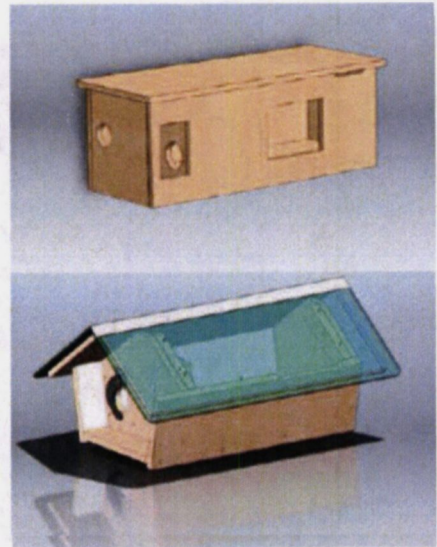
Wanneer de werkzaamheden doorlopen tot in de voortplantingsperiode wordt waar mogelijk het bouwterrein in het water (voortplantingsbiotoop van de rugstreepad) verwijderd vóór start van de voortplantingsperiode van de soort. Op deze manier wordt voorkomen dat de functie van het voortplantingswater verloren gaat. De herstelde locatie zal door het pionierkarakter van het voortplantingsbiotoop aantrekkelijk zijn voor de soort. In deze periode zal men extra alert zijn dat de soort niet het bouwterrein optrekt (controle schermen).

Indien de werkzaamheden doorlopen tot in de voortplantingsperiode en het bouwterrein nog gesitueerd is (en blijft) op het water, wordt tijdig voorafgaand aan de voortplantingsperiode nieuw leefgebied voor de soort gecreëerd (bijvoorbeeld een ondiepe betonnen bak met water (met flauwe oevers)). Dit nieuwe water zal functioneren als leefgebied zoals deze ter plaatse weggenomen is. Nieuwe wateren kunnen zeer snel, soms al na enkele dagen of weken, worden geaccepteerd.

Steenuil

Door de werkzaamheden aan de nabijgelegen masten kan het steenuilnest mogelijk (tijdelijk) zijn functie verliezen als vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Er mag op geen enkel moment een verslechtering van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of van een vaste rust- en verblijfplaats optreden, ook niet tijdelijk (RVO, 2014c). De volgende maatregelen worden genomen om mogelijke negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaats van de soort te voorkomen:

- Er worden minimaal twee nieuwe verblijfplaatsen aangeboden. Deze hebben de vorm van bijvoorbeeld steenuilkasten (Figuur 1P), steenuiltorens en toegangen in gebouwen (bijvoorbeeld schuurtjes). Voor deze verblijfplaatsen geldt dat ze:
 - in de directe omgeving en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan. De precieze locatie wordt in overleg met de lokale steenuilengroep afgestemd.
 - op een voor de steenuil geschikte wijze en plek worden opgehangen. In de omgeving van de nieuwe nestplaats zal continu voldoende dekking en voldoende voedsel (continu) aanwezig zijn.
 - minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden, en bij voorkeur al in de periode september tot december, aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
 - Het beheer van de nieuwe voorzieningen moet duurzaam geregeld zijn.

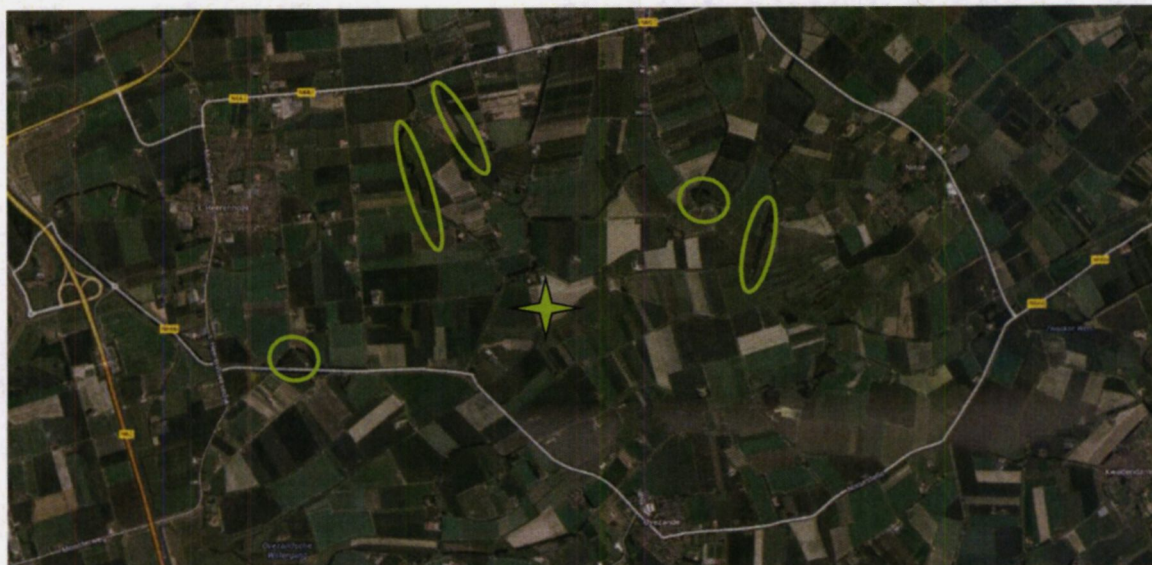
Figuur 1P. Twee voorbeelden van steenuilkasten. Bij de onderste heeft de steenmarter geen toegang tot de broedruimte. Zie www.steenuil.nl voor bouw instructies (RVO, 2014c).

- Het aanbieden van alternatieve nestkasten kan in samenspraak met de Stichting Landschapsbeheer Zeeland gedaan worden.
- De maatregelen zoals het aanbieden van nieuwe nestplaatsen wordt onder begeleiding van een deskundige op het gebied van steenuilen uitgevoerd.
- De aanvoer van machines/materiaal wordt van de noordzijde (via West Langeweg) aangevoerd. Daarnaast zal het bouwvlak niet nabij de huidige (en toekomstige) verblijfplaats ontsloten worden.
- Het werkverkeer over transportroutes die gelegen zijn binnen een straal van 200 meter van het steenuilterritorium zullen zowel overdag als 's nachts niet harder dan 30 kilometer per uur rijden.
- De effectiviteit van de genomen maatregelen wordt gemonitord.

Buizerd

De soortenstandaard geeft aan dat, waar mogelijk, maatregelen genomen moeten worden om de functionaliteit en gunstige staat van instandhouding te waarborgen en maatregelen om invulling te geven aan de zorgplicht. De gunstige staat van instandhouding is hiervoor reeds aan bod geweest en komt niet in het geding als gevolg van de werkzaamheden. De instandhouding van de buizerd is gewaarborgd.

Het leefgebied van de buizerd beslaat doorgaans 100 - 400 ha. De buizerd is een flexibele soort en is goed in staat om een nieuw nest te bouwen of een ander bestaand nest in gebruik te nemen. Uit de omgevingscheck in de omgeving van het mogelijk te verstoren buizerdnest in het buitengebied van Kapelle is gebleken dat in de omgeving van het nest geen optimaal biotoop voor de buizerd aanwezig is om een nieuw nest te bouwen. Tijdens de omgevingscheck van het te verwijderen buizerdnest (Heinkenszand) is gebleken dat in de omgeving van de nestplaats wel suboptimale biotopen aanwezig zijn in de vorm van een aantal bomen(lanen). In Figuur 2P zijn deze locaties op kaart aangegeven.

Figuur 2P. Globale ligging van voor buizerd geschikt nestlocaties in de omgeving van de huidige nestlocatie (groene ster) Heinkenszand.

Extra maatregelen die invulling geven aan het waarborgen van de functionaliteit en de zorgplicht zijn van toepassing op dit project. Het gaat hierbij om maatregelen die in alle redelijkheid genomen kunnen worden om verstoring, het doden en verwonden van buizerds te voorkomen.

Het gaat hierbij om de volgende maatregelen:

- Als alternatief op het zelf laten bouwen van een nest worden kunstnesten aangeboden. Uit recente waarnemingen blijkt deze methode succesvol kan zijn². Door deze maatregel toe te passen, wordt de kans vergoot dat de buizerd een geschikte, alternatieve verblijfplaats vindt. Het kunstnest wordt geplaatst in de nieuw te realiseren mast en/of in de masten daar direct omheen. Doordat het dezelfde locatie betreft kan dit een geschikte vaste rust- en verblijfplaats vormen voor de buizerd.
- Principieel moet gewerkt worden buiten de kwetsbare periode van de voortplanting. In de regel loopt deze van maart tot en met juli (deze kan echter langer of korter zijn afhankelijk van klimatologische omstandigheden). Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van takkelingen (jongen die reeds uitgevlogen zijn maar nog wel afhankelijk van de ouders) in de omgeving van het nest. Deze jonge vogels kunnen tot in september aanwezig zijn;
- Maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de buizerd.

Gezien de wens van TenneT om jaarrond te kunnen werken, wordt het te verwijderen buizerdnest (Heinkenszand) vóór start van het broedseizoen verwijderd (dat wil zeggen vóór februari) om te voorkomen dat de soort ter plaatse tot broeden komt.

Q. Maatregelen om onvermijdelijke schade aan de soort te herstellen (compenserende maatregelen)

Compensatie wordt niet nodig geacht, omdat met de beoogde mitigerende maatregelen de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten gewaarborgd wordt.

² www.noord-holland.nl. Natuurcompensatie N197 succesvol

Memo

memonummer 2015
datum 9 september 2015
aan [redacted]
van [redacted]
kopie
project Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV - West Tracé Borssele - Rilland
projectnr. 266319
betreft Vragen RVO

In de onderstaande tekst wordt op de vragen (mail d.d. 27 juli 2015) van RVO gereageerd.

1. Men wil tijdens broedseizoen van de steenuil doorwerken, zodat verstoring van het broeden kan optreden. Het verstoren van broedende vogels, dus ook van steenuilen, is niet toegestaan en dient voorkomen te worden. Verzocht wordt dan ook de planning aan te passen, zodat er geen verstoring tijdens het broeden van de steenuil meer optreedt.

Nabij mast 1011 bevindt zich een vaste rust- en verblijfplaats van de steenuil. Door het voornemen om door te werken tijdens het broedseizoen bestaat de kans op verstoring van deze (jaarrond beschermde) broedplaats. TenneT heeft aangegeven de planning te willen aanpassen nabij mast 1011. Er vinden geen werkzaamheden meer plaats rond mast 1011 tijdens het broedseizoen (februari – mei) van de steenuil. De steenuil is een standvogel en heeft een relatief klein territorium. Het activiteitengebied beslaat slechts enkele honderden meters rondom de nestlocatie. Het niet werken rond mast 1011 tijdens het broedseizoen volstaat om verstoring te voorkomen.

2. De te nemen mitigerende maatregelen voor de steenuil zijn nog niet voldoende uitgewerkt. U dient aan te geven waar en wanneer de steenuilkasten opgehangen gaan worden.

Aangezien door de bovenstaande planningswijziging nabij mast 1011 geen verstoring meer optreedt van de nestlocatie steenuil, zijn de mitigerende maatregelen niet meer van toepassen.

3. De te nemen mitigerende maatregelen voor de buizerd zijn nog niet voldoende uitgewerkt. U dient aan te geven waar en wanneer de kunstnesten opgehangen gaan worden.

Er worden twee kunstnesten (vogelbescherming.be) aangeschaft en geplaatst in de omgeving van Kapelle om het wegvallen van het buizerdnest te mitigeren. De kunstnesten worden in de periode 2016 - 2017 geplaatst ruim voorafgaand aan de kap van de bomen.

<http://winkel.vogelbescherming.be/category/catalogus/roofvogels?q=category/catalogus/roofvogels>.

4. U gaat bouwwegen aanleggen in leefgebied van de rugstreeppad. Hoe wordt voorkomen dat verkeerslachtoffers onder rugstreeppadden optreden, indien er veelvuldig over werkpaden gereden moet worden. Welke maatregelen worden dan getroffen om het doden en verwonden van aanwezige exemplaren van de rugstreeppadden te voorkomen?

Zoals beschreven in het Activiteitenplan onder P. worden diverse maatregelen genomen om effecten op rugstreeppadden te voorkomen. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verschillende mastlocaties (vier) ontoegankelijk gemaakt voor de rugstreeppad door het plaatsen van een (amfibie werende) schermen. Om mogelijke verkeerslachtoffers onder rugstreeppadden op de bouwwegen die veelvuldig worden gebruikt te voorkomen worden deze (mitigerende) maatregelen uitgebreid. Op plaatsen waar veelvuldig over de bouwwegen wordt gereden worden de bouwwegen ontoegankelijk gemaakt door het plaatsen van schermen (hard kunststof van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingraven). De minder gebruikte bouwwegen behoeven geen schermen. De rugstreeppad is met name in de nacht actief en de werkzaamheden (o.a. rijden op bouwwegen) vindt alleen overdag plaats. Negatieve effecten op deze locaties zijn uitgesloten.

Bijlage B5

Activiteitenplan Borssele – Rilland

23 okt 2014

Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV - West Tracé Borssele - Rilland

Activiteitenplan behorende bij ontheffingsaanvraag
Rugstreepad, Steenuil en Buizerd

projectnr. 266319
revisie 1
23 oktober 2014

Opdrachtgever

TenneT TSO B.V.
Postbus 718
6800 AS Arnhem

datum vrijgave

23 oktober 2014

beschrijving revisie 1

Definitief

Colofon

Datum van uitgave:
23 oktober 2014

Contactadres:
Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Inhoud

blz.

A.	Adres, postcode, gemeente en provincie waar de activiteiten worden uitgevoerd	3
B.	Omschrijving activiteiten en werkzaamheden	5
C.	Ingetekende topografische kaart	7
D.	Manier waarop u de activiteiten wilt uitvoeren	7
E.	Doel en belang van uw activiteiten	8
F.	Planning en onderbouwing van de activiteiten	8
G.	Deskundige die betrokken is bij uw activiteiten en zijn/haar kwalificaties	8
H.	Korte termijn effecten op de beschermde soort(en) per fase/activiteit	9
I.	Lange termijn effecten op de staat van instandhouding van de beschermde soort(en) per fase/activiteit	10
J.	Verantwoording van uw effectenstudie	11
K.	Overheidsinstantie die eventueel al toestemming heeft verleend voor uw activiteiten vanuit andere wet- en regelgeving	11
L.	Beschrijving huidige situatie van het gebied	11
M.	Positie van de uitvoeringslocatie ten opzichte van natuurgebieden	13
N + O.	Verspreiding en verantwoording van beschermde soorten op en nabij de uitvoeringslocatie	14
P.	Maatregelen om schade aan de soort te voorkomen of te beperken (mitigerende maatregelen)	17
Q.	Maatregelen om onvermijdelijke schade aan de soort te herstellen (compenserende maatregelen)	20
R.	Tijdstip en locatie mitigerende maatregelen	21
S.	Beschrijving alternatieven en reden waarom u die alternatieven niet gebruikt	21
T.	Beschrijving zorgvuldig handelen	24
U.	Omschrijving dwingende reden van openbaar belang	24
	Literatuur	27

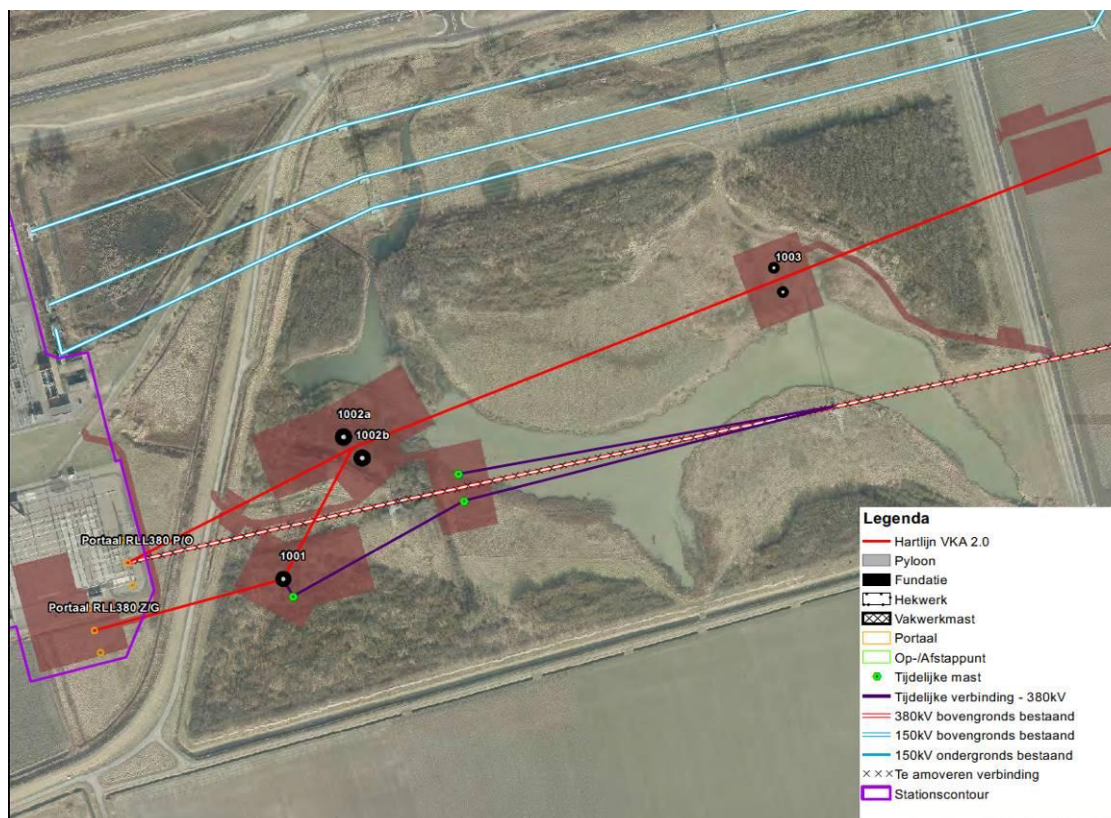
**Bijlage I Notitie Beschermden plangebied hoogspanningstracé 380 kV Borssele en
Tilburg3**

A. Adres, postcode, gemeente en provincie waar de activiteiten worden uitgevoerd

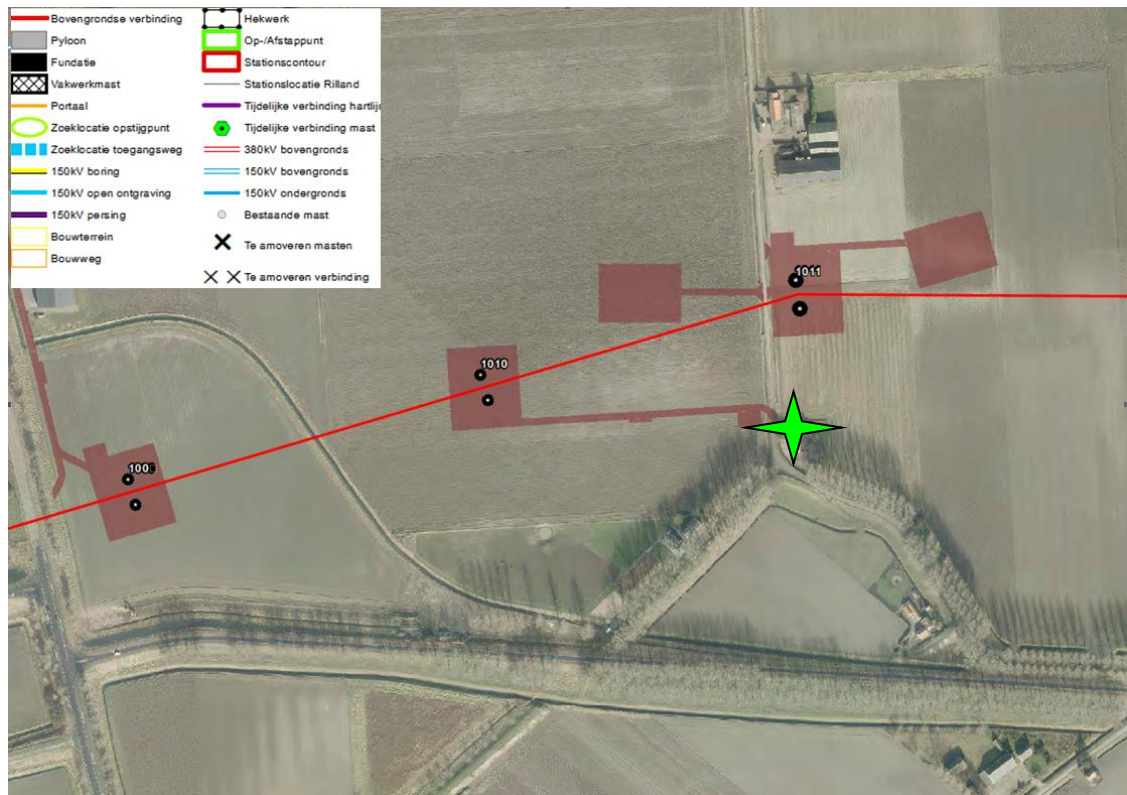
Netbeheerder TenneT TSO BV is voornemens om in de provincie Zeeland tussen het hoogspanningsstation Borssele en het (nieuwe) hoogspanningsstation in Tilburg een nieuwe bovengrondse 380kV-hoogspanningsverbinding te ontwikkelen. Onderhavig activiteitenplan behoort bij de ontheffingsaanvraag van aangetroffen zwaar beschermde soorten (rugstreeppad, steenuil en buizerd) langs het recent onderzochte tracé tussen Borssele en Rilland.

Het betreft drie zwaar beschermde soorten die zijn aangetroffen nabij station Borssele; dichtstbijzijnde adres Weelhoekweg 10, 4454 PE Borssele (Figuur 1A), in het buitengebied van 's Heerenhoek; dichtstbijzijnde adres West Langeweg 1, 4453 TA 's-Heerenhoek (Figuur 2A), in het buitengebied van Heinkenszand; nabij het adres Oude Zanddijk 5, 4451 NV Heinkenszand (Figuur 3A) en in het buitengebied van Kapelle; nabij het adres Eversdijkseweg 9, 4421 RC Kapelle (Figuur 4A).

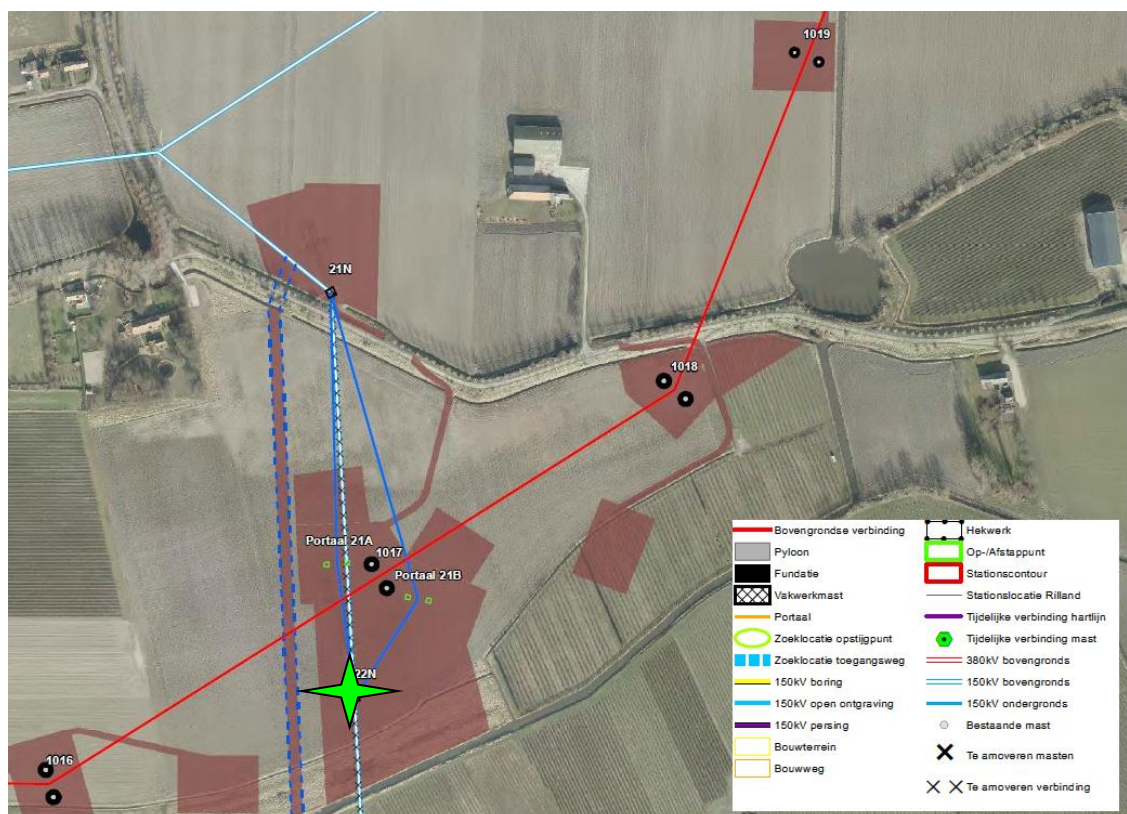
Borssele, 's Heerenhoek en Heinkenszand liggen in de gemeente Borssele en Kapelle ligt in de gelijknamige gemeente Kapelle.

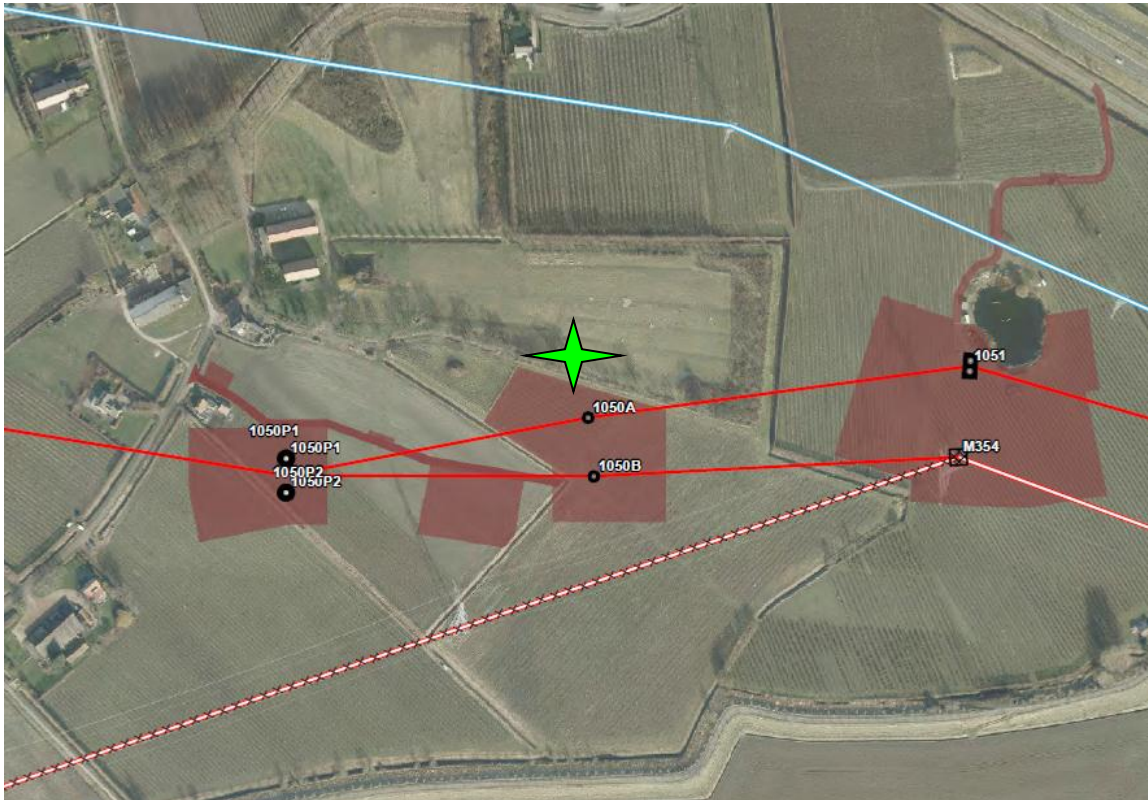
Figuur 1A: Locatie van de werkzaamheden die nabij station Borssele plaatsvinden en die effect hebben op de hier aanwezige rugstreeppad. De rugstreeppad wordt voornamelijk verwacht in alle visarme plassen, wateren, poelen en ondiepe (tijdelijk overstromde delen van de hoofdkreek) (bron: Mastboek VKA 2.0).

Figuur 2A. Locatie van de werkzaamheden die in het buitengebied van 's Heerenhoek plaatsvinden en die mogelijk effect hebben op de hier aanwezige steenuil (groene ster) (bron: Mastboek VKA 2.0).

Figuur 3A. Locatie van de werkzaamheden die in het buitengebied van Heinkenszand plaatsvinden en die effect hebben op de hier aanwezige buizerd (groene ster) (bron: Mastboek VKA 2.0).

Figuur 4A. Locatie van de werkzaamheden die in het buitengebied van Kapelle plaatsvinden en die mogelijk effect hebben op de hier aanwezige buizerd (groene ster) (bron: Mastboek VKA 2.0).

B. Omschrijving activiteiten en werkzaamheden

Langs het tracé tussen Borssele en Rilland worden nieuwe masten geplaatst en ontstaan er nieuwe lijnvakken. Er worden tevens masten vervangen/verwijderd en jukken geplaatst. In onderstaande paragrafen is een omschrijving uiteengezet van de activiteiten en werkzaamheden die hiertoe behoren. Op de locaties waar de zwaar beschermde soorten zijn aangetroffen, worden nieuwe masten op de locatie of in de directe nabijheid geplaatst of vervangen.

Permanente verbinding

De hoogspanningsverbinding zal over de gehele lengte van het Tracé Zuidwest 380 kV - West bovengronds worden aangelegd. De masten die hiervoor worden gebruikt zijn verdeeld over ongeveer 105 masten, met gemiddeld ongeveer 350 tot 450 meter ruimte tussen twee mastlocaties.

Voor het Tracé Zuidwest 380 kV - West worden masten van het moderne 'Wintrack-type' geplaatst. Deze masten worden paarsgewijs geplaatst op een zogenaamde mastvoet, een stevig verankerd betonnen fundament van ongeveer 20 bij 40 meter. De twee afzonderlijke masten staan op ongeveer 16 meter van elkaar en zijn ongeveer 57 meter hoog. Na aanleg wordt het fundament afgedekt met aarde, waarna slechts de twee masten boven het maaiveld zichtbaar blijven. In het rapport van de natuurtoets waar onderhavig activiteitenplan op gebaseerd is (Antea Group, 2015) zijn de fundamente van de masten weergegeven tijdens aanleg en na afdekking. In de verbeelding van deze masten is te zien hoe het landgebruik rondom de mastvoeten weer terug is gebracht naar het oorspronkelijk gebruik.

De geleiders transporteren de stroom en zitten met zogenaamde isolatoren verbonden aan de masten. Boven de geleiders hangen twee dunnere bliksemraden en onder de geleiders kan op een aantal delen een dunne draad lopen die dient als compensatiegeleider. De ruimte onder de geleiders dient tot op zekere hoogte vrij te zijn van objecten, dit betekent dus ook dat bomen en beplanting hier een maximale toegestane hoogte kennen. De minimale afstand tussen maaiveld en onderste geleider is

ongeveer 10 meter. Indien zich bomen van meer dan 7,5 meter of van snelgroeiende soorten, onder de geleiders bevinden, zullen deze, indien nodig, worden verwijderd. De overige beplanting zal daarbij zo veel mogelijk worden behouden, maar de beheersvorm wordt aangepast van opgaande beplanting naar hakhout en/of knotbeheer. Soms kan echter niet voorkomen dat er bomen gekapt moeten worden voor de aanleg van de mastvoet of om ruimte te bieden voor de geleiders.

Bouw- en aanlegfase

In de aanlegfase zal sprake zijn van tijdelijk extra ruimtebeslag. Rondom de mastvoet zal een terrein, van ongeveer 60 bij 60 meter, gebruikt worden voor de bouwwerkzaamheden en de opslag en het vervoer van de bouwmaterialen. Daar waar de bouwterreinen niet grenzen aan de openbare weg zullen tijdelijk bouwwegen aangelegd worden (zie natuurtoets waar onderhavig activiteitenplan op gebaseerd is (Antea Group, 2015. Waar mogelijk maken deze wegen gebruik van bestaande duikers en overkluizingen, zodat verstoring van waterlopen tot een minimum beperkt blijft.

Deze tijdelijke wegen zijn zeer verschillend in lengte, afhankelijk van de positie ten opzichte van de openbare weg. Ook het bouwterrein kan iets in grootte variëren, bijvoorbeeld in geval van fysieke ruimtelijke beperkingen. Ook bij knikpunten in het tracé is meer bouwruimte nodig.

Na aanleg worden de verhardingen van de tijdelijke wegen weer verwijderd en krijgen deze gronden weer hun oorspronkelijke functie terug. Het hele bouwproces op een locatie, van de aanleg van de toegangsweg tot en met het herstellen van de oorspronkelijke situatie, duurt circa drie jaar. In die periode wordt er niet continu op de locatie gewerkt, er zitten soms grote tussenpozen tussen de werkzaamheden.

Aansluitingen en tijdelijke verbindingen

Op een gedeelte van het traject zal de bestaande 150 kV-verbinding verdwijnen. Het nieuwe tracé zal de 380- en 150 kV-verbinding combineren, waarbij beide geleiders in dezelfde masten hangen. Ten behoeve van de regionale energievoorziening zal daarom op een aantal locaties een ondergrondse verbinding worden gecreëerd met de 150kV-stations. Het gaat hier om de stations:

- Willem-Annapolder;
- Kruiningen.

De routekeuze voor deze verbindingen is gebaseerd op een aantal uitgangspunten:

- Een zo kort mogelijke verbinding;
- Opzoeken van randen van percelen;
- Vermijden van beschermde natuurgebieden, zoals de EHS;
- Voorkomen dat zich gevoelige bestemmingen binnen het magneetveld bevinden;
- Rekening houden met (toekomstige) ruimtelijke beperkingen;
- Voorkomen van kruisen van andere infrastructuur, zoals waterlopen en spoorwegen.

Voor een aantal aansluitingen is nog geen definitieve keuze gemaakt tussen verschillende varianten.

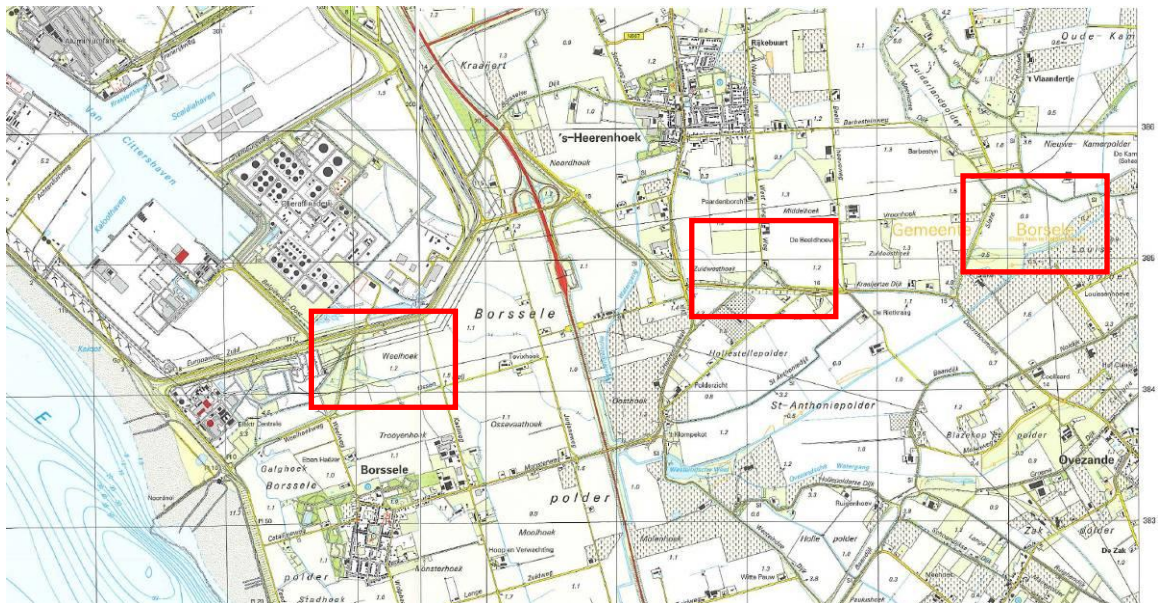
Op enkele locaties zijn tijdelijke verbindingen nodig omdat de bestaande hoogspanningsverbindingen moeten worden verplaatst teneinde de nieuwe verbinding aan te kunnen leggen. Deze noodlijnen worden bovengronds geplaatst bij de volgende locaties:

- Borssele 't Sloe;
- Krabbedijke (nabij mast 1082 - 1086).

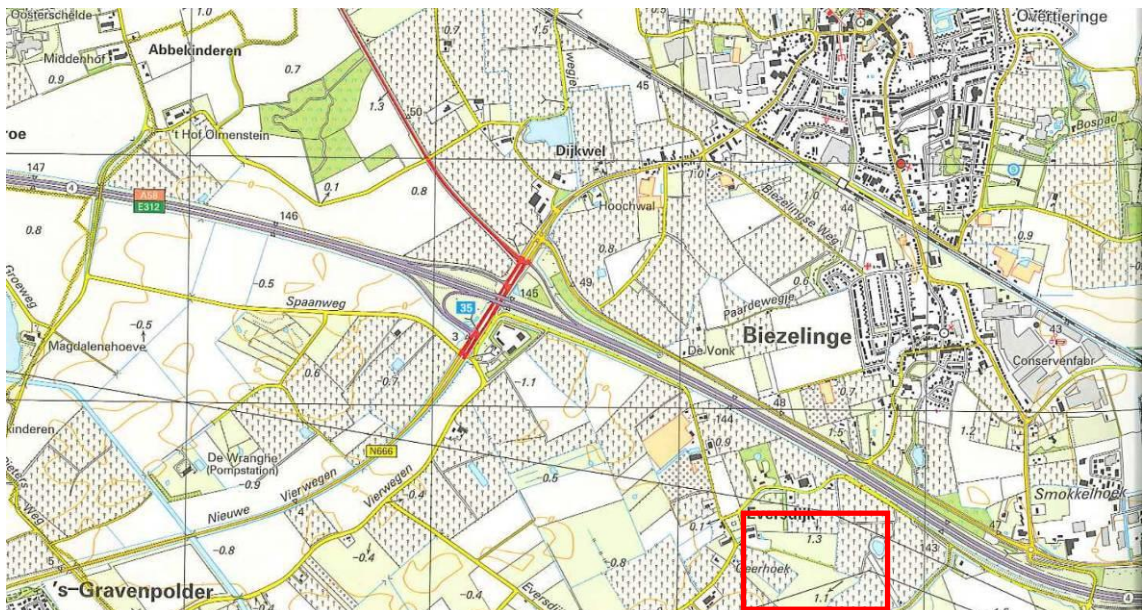
Jukken

Ten behoeve van het tracé worden op enkele locaties tussen Borssele en Rilland jukken geplaatst. In totaal zullen acht jukken gerealiseerd worden.

C. Ingetekende topografische kaart

Figuur 1C: Globale ligging (rode vierkanten) van de locaties waar de masten de zwaar beschermde soorten raken (links: leefgebied rugstreeppad; midden: leefgebied steenuil; rechts: buizerdnest).

Figuur 2C: Globale ligging (rood vierkant) van de locatie waar de werkzaamheden aan de masten het buizerdnest mogelijk verstoren.

D. Manier waarop u de activiteiten wilt uitvoeren

Langs het tracé Borssele - Rilland waar nieuwe masten worden gerealiseerd, worden door de werkzaamheden onder andere groenelementen verwijderd en waterpartijen gedempt. Daarnaast worden jukken geplaatst en masten verwijderd of vervangen. Naast fysieke wijzigingen in het landschap, vindt geluiduitstraling/verstoring plaats als gevolg van de werkzaamheden. Voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd, worden mitigerende maatregelen getroffen. In het plangebied zullen waar mogelijk mitigerende maatregelen voor de rugstreeppad, de steenuil en de buizerd getroffen worden. Daarnaast is op het werk sprake van een ecologische begeleiding conform een ecologisch werkprotocol. De mitigerende maatregelen zijn in onderdeel 'P' beschreven.

E. Doel en belang van uw activiteiten

Belangen

De aanleg van het nieuwe 380kV betreft een ruimtelijke ingreep. Voor de rugstreeppad wordt een ontheffing aangevraagd voor belang 'e': "Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten" en voor de steenuil en buizerd voor belang 'd': Volksgezondheid of openbare veiligheid (d) en, aangezien geen overtredingen op verbodsbepalingen plaatsvinden (met uitzondering van verstoren), wordt tevens een ander belang opgevoerd uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, namelijk het belang 'j': Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling¹.

Doel

De vraag naar elektriciteit groeit nog steeds. Om aan deze vraag te kunnen blijven voldoen, worden er nieuwe centrales gebouwd. Ook deze nieuwe centrales moeten hun stroom transporteren naar de plek waar de energie wordt gebruikt. Het zwaartepunt van de elektriciteitsproductie verschuift steeds meer naar kustlocaties met gunstige vestigingsfactoren zoals de Maasvlakte, Eemshaven, en Borssele. Het gevolg is dat elektriciteit over steeds grotere afstanden getransporteerd moet worden. Deze factoren leiden ertoe dat het hoogspanningsnetwerk moet worden uitgebreid.

De bestaande hoogspanningsverbindingen in dit deel van Zeeland hebben niet meer genoeg capaciteit om alle elektriciteit te transporteren naar de plaats waar de energie verbruikt wordt. Daarom wil TenneT TSO BV, de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, onder meer een nieuwe 380 kilovolt (kV)- hoogspanningsverbinding aanleggen in zuidwest-Nederland. De nieuwe hoogspanningsverbinding gaat de elektriciteit die in Borssele wordt geproduceerd, transporteren naar de landelijke ring (zie voor het doel ook onderdeel U) (Ministerie van EZ & VROM, 2009a).

F. Planning en onderbouwing van de activiteiten

Momenteel worden er een aantal procedures doorlopen. De planning zal gedurende het proces nader gespecificeerd worden. De globale start van de werkzaamheden staat voor eind 2016 gepland.

De beoogde planning is om het hele jaar door te werken. De reden hiervoor is om maximale flexibiliteit te bieden aan de aannemer. Bij de uitvoering van de werkzaamheden in het projectgebied zal rekening gehouden worden met de aanwezige flora en fauna (zoals de onderhavige relevante soorten rugstreeppad, steenuil en buizerd en algemeen voorkomende broedvogels). Zo zijn bepaalde werkzaamheden (zoals kap van bomen) aangepast aan de kwetsbare periode van de soorten en wordt hier tijdens de uitvoeringsfase op ingespeeld (zie ook onderdeel 'P').

G. Deskundige die betrokken is bij uw activiteiten en zijn/haar kwalificaties

Deskundig ecologen Ir. J. van Munster, drs. ing. M.L. Braad en drs. L.C. Smitskamp van advies- en ingenieursbureau Antea Group hebben het plangebied geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde flora en fauna. Advies- en ingenieursbureau Antea Group is lid van Netwerk Groene Bureaus.

Advies- en Ingenieursbureau Antea Group
Vestiging Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout.

¹ <https://www.hetInVloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/stap-6-ontheffing-mogelijk>

Uit deze inventarisatie is gebleken dat (naast de buizerd) de rugstreepad mogelijk voorkomt in het plangebied. Op basis van dit aspect heeft Bureau Waardenburg meerdere bezoeken aan het plangebied gebracht om hier meer inzicht in te krijgen.

Bureau Waardenburg bv
Postbus 365
4100 AJ Culemborg

De resultaten van het natuuronderzoek zijn beschreven in de rapportage van de natuurtoets (Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV - West Tracé Borssele - Rilland Rapportage Flora- en Faunaonderzoek Antea Group, 2015). De kwaliteitscontrole van het rapport is uitgevoerd door drs. ing. M.L. Braad, werkzaam als senior ecoloog bij advies- en ingenieursbureau Antea Group.

De resultaten van het onderzoek naar de rugstreepad van Bureau Waardenburg zijn beschreven in een notitie (Notitie Beschermden soorten plangebied hoogspanningstracé 380 kV Borssele en Tilburg, Bureau Waardenburg bv, 6 september 2012; Bijlage 1).

H. Korte termijn effecten op de beschermde soort(en) per fase/activiteit

Algemeen

Negatieve effecten op beschermde soorten uit de soortgroepen flora, vogels (zij het anders dan jaarrond beschermde nesten), zoogdieren, reptielen, vissen en ongewervelden zijn uitgesloten, aangezien deze niet op het tracé van Borssele tot Rilland aangetroffen of te verwachten zijn. De gunstige staat van de waargenomen en benoemde beschermde soortgroepen is niet in het geding. Een vervolprocedure in het kader van de Flora- en faunawet is daarmee niet aan de orde. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt het werk gecontroleerd door een ecoloog op het voorkomen van beschermde soorten, conform een ecologisch werkprotocol.

Rugstreepad

In het gebied 't Sloe zijn de bouwterreinen van enkele masten geprojecteerd op zowel het landbiotoop als het water(voortplantings)biotoop van de rugstreepad. Als gevolg van de werkzaamheden zullen tijdelijk deze terrein ongeschikt en ontoegankelijk zijn voor de rugstreepad. Door het nemen van soortspecifieke maatregelen op de locatie (zie onderdeel P) worden effecten op het leefgebied en individuen van de soort gemitigeerd. Na de tijdelijke werkzaamheden zal het gebied kaal opgeleverd worden waardoor het de functie kan vervullen als leefgebied van de rugstreepad (mogelijk zal deze zelfs geschikter zijn door het pioniersstadium van het recent opgeleverde terrein).

Steenuil

Één steenuilterritorium ligt op circa 95 meter afstand van een nieuw te realiseren mast. Wanneer werkzaamheden aan deze mast (en aan aansluitende masten) plaatsvinden in het broedseizoen van de steenuil, kan mogelijk verstoring op de soort en het broedsel plaatsvinden. Het nest blijft weliswaar fysiek behouden, maar het nest is onderhevig aan verstoring binnen het kerngebied van de soort tijdens het broedseizoen (200 meter). Op korte termijn zal mogelijk de verstoring dermate zijn dat de steenuil zijn nest één broedseizoen niet kan gebruiken. Het effect van de werkzaamheden is echter tijdelijk van aard; na het realiseren van de mast herstelt het gebied zich en kan de locatie wederom fungeren als foerageer- en vaste rust- en verblijfplaats.

Buizerd

Één buizerdnest bevindt zich in een mast die als gevolg van de werkzaamheden vervangen wordt. Als gevolg hiervan zal één vaste rust- en verblijfplaats van de buizerd verdwijnen. Één buizerdnest bevindt zich op circa zes meter afstand van het bouwterrein en circa 30 á 35 meter afstand van de te realiseren mast. Het nest van de buizerd blijft weliswaar fysiek behouden, maar is onderhevig aan verstoring binnen de verstoringsevoelige zone van tenminste 75 meter (RVO, 2014a). Op korte termijn zal als gevolg van de verstoring het foerageergebied voor het buizerdpaar gedeeltelijk ongeschikt en ontoegankelijk zijn. Mogelijk zal de verstoring dermate zijn dat de buizerd zijn nest één broedseizoen niet kan gebruiken. Het effect van de werkzaamheden is echter tijdelijk van aard; na het realiseren van de mast herstelt het gebied zich en kan het wederom fungeren als foerageer- en vaste rust- en verblijfplaats.

Om de negatieve effecten tijdens de uitvoeringsfase te minimaliseren zijn soortspecifieke maatregelen opgesteld (zie onderdeel P).

I. Lange termijn effecten op de staat van instandhouding van de beschermde soort(en) per fase/activiteit

Rugstreepad

Lange termijn effecten op de staat van instandhouding van de rugstreepad zijn niet van toepassing. Van een poel in het noordelijke deel van het plangebied (dat buiten de werkzaamheden valt) is bekend dat hier jaarlijks voortplanting plaatsvindt. Deze poel wordt niet aangetast tijdens de werkzaamheden; de reproductie kan in het gebied door blijven gaan. Daarnaast zal de vermoedelijke overwinteringlocatie van de soort eveneens onaangestast blijven. Het betreft een nabijgelegen dijk ten westen van het plangebied. Om tijdens de werkzaamheden effecten op de soort te voorkomen worden soortspecifieke maatregelen genomen (zie onderdeel P). Hierdoor zullen geen effecten plaatsvinden op de reproductie van de soort.

Door het nemen van dergelijke mitigerende maatregelen zal de rugstreepad nog steeds een levensvatbare component vormen van het natuurlijke habitat waarin hij voorkomt en dat, gezien de tijdelijke ingreep, op langer termijn zal blijven. Bovendien zal het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort op lange termijn niet kleiner worden doordat er voldoende groot habitat bestaat en zal blijven bestaan om de populatie van de rugstreepad op lange termijn in stand te houden.

Steenuil

De gunstige staat van instandhouding van de steenuil moet beoordeeld worden op lokaal niveau. Door het nemen van mitigerende maatregelen zal de steenuil nog steeds een levensvatbare component vormen van het natuurlijke habitat waarin hij voorkomt en dat, gezien de tijdelijke ingreep, op langer termijn zal blijven. Na de werkzaamheden is het gebied weer volledig beschikbaar voor de steenuil en vinden er geen verstoringende activiteiten plaats. Door het aanbieden van de nestkasten en het (eventueel) weer geschikt maken van de oorspronkelijk verblijfplaats zal zowel voor als na de ingreep het aantal territoria van de steenuil in de omgeving gelijk zijn. Bovendien zal het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort op lange termijn niet kleiner worden doordat er voldoende groot habitat bestaat en zal blijven bestaan om de populatie van de steenuil op lange termijn in stand te houden.

Buizerd

Eén buizerdnest bevindt zich op circa zes meter afstand van het bouwterrein en circa 30 á 35 meter afstand van de te realiseren mast. De kwaliteit van het leefgebied zal hier tijdelijk afnemen. Het andere aanwezige buizerdnest langs het tracé zal verwijderd worden. Voor deze te verwijderen verblijfplaats worden mitigerende maatregelen genomen.

Een tijdelijke afname van de kwaliteit en het mogelijke verlies van één vaste rust- of verblijfplaats zal naar verwachting nauwelijks leiden tot een dip in de populatie en heeft derhalve geen nadelige gevolgen

op de gunstige staat van instandhouding van de soort. De gunstige staat van instandhouding van de buizerd moet bovendien beoordeeld worden op landelijk niveau. Op de website van de Vogelbescherming wordt de buizerd beschreven als een talrijke broedvogel. Het aantal buizerds is de laatste decennia sterk toegenomen. Er is de afgelopen 10 jaar sprake geweest van een significante toename (3- 5% per jaar) van de buizerd als broedvogel. In Zeeland broedt de soort sinds het begin van de jaren zeventig. Er is nog steeds sprake van een lichte toename: vooral in open akkerbouwgebieden (Werkgroep Roofvogels Zeeland).

Op basis van deze recente gegevens kan worden geconcludeerd dat de staat van instandhouding (landelijk) gunstig is. De gunstige staat van instandhouding van de buizerd komt als gevolg van de werkzaamheden niet in gevaar.

J. Verantwoording van uw effectenstudie

Voor het aanleggen en gebruik van het 380 kV tracé Borssele - Rilland zijn onderzoeken uitgevoerd in het kader van de natuurwetgeving. Het betreft onder andere de eerder uitgevoerde natuuronderzoeken (Antea Group, 2014). De wetgeving verplicht om negatieve effecten die ontstaan door de aanleg en het gebruik van het tracé te mitigeren of (wanneer mitigatie niet mogelijk is) te compenseren.

Bij de uitvoering van het project wordt rekening gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Daar waar de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende soorten, is nagegaan met welke maatregelen overtredingen van verbodsbepalingen kan worden voorkomen of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen.

In de natuurtoets (Antea Group, 2015) is aandacht besteed aan verschillende soortengroepen. Dit rapport wordt separaat bij de ontheffingsaanvraag gevoegd. De toetsing is een bepaling en beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten.

Onderzoek naar de effecten op de natuur heeft plaatsgevonden tijdens het opstellen van de natuurtoets. Bovenstaande effectenbeschrijving (onderdelen H en I) zijn afgeleid uit deze rapportages. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek, een bureaustudie, nader onderzoek en expert-judgement. De effectbeoordeling en de natuurtoets is opgesteld door een deskundig ecoloog van advies- en ingenieursbureau Antea Group.

K. Overheidsinstantie die eventueel al toestemming heeft verleend voor uw activiteiten vanuit andere wet- en regelgeving

Niet van toepassing.

L. Beschrijving huidige situatie van het gebied

Huidige situatie

Het project waar onderhavig activiteitenplan betrekking op heeft, betreft de aanleg van een 380-kV-hoogspanningsverbinding tussen de kerncentrale van Borssele tot Rilland en behelst circa 38,5 kilometer. De relevante gebieden voor onderhavige ontheffingsaanvraag worden hieronder behandeld.

Natuurontwikkelingsgebied 't Sloe

De rugstreeppad wordt in het natuurontwikkelingsgebied 't Sloe verwacht. 't Sloe is een aangelegd natuurgebied (2003) tussen het dorp Borssele en het oprukkende industriegebied van Vlissingen met als belangrijkste blikvanger de kerncentrale. Natuurontwikkelingsgebied 't Sloe bestaat uit een kreeksysteem en enkele kleine beselementen. Naast de kreek zijn moerassen en natte graslanden

aanwezig. Op de hogere delen bevinden zich droge graslanden, ruigtes, struwelen en jong bosaanplant. Aan de rand van het industriegebied is een bosgordel in ontwikkeling waardoor vanuit het natuurgebied de industriële bouwwerken minder zichtbaar zijn. Zie Figuur 1L voor het natuurgebied 't Sloe en omgeving.

Figuur 1L. Natuurontwikkelingsgebied 't Sloe (bron: Google Maps).

Agrarisch gebied

Zowel het steenuilnest als beide buizerdnesten zijn aangetroffen in agrarisch gebied. Het steenuilnest is aangetroffen in het buitengebied van 's Heerenhoek waar het gebied wordt gekenmerkt door akker- en landbouwgrond met bomensingels, weilanden en boerderijen (Figuur 2L). Het buizerdnest in het buitengebied van Heinkenszand bevindt zich in een mast te midden van een graanveld (Figuur 3L). De omgeving wordt gekenmerkt door agrarisch gebied (graslanden, fruitteelt en graanvelden) en laanstructuren. Het buizerdnest in het buitengebied van Kapelle bevindt zich in een bomensingel grenzend aan een laagstamboomgaard (Figuur 4L). De omgeving kenmerkt zich door laagstamboomgaarden, kassencomplexen en verspreide stedelijke bebouwing.

Figuur 2L. Locatie steenuilnest in het buitengebied van 's Heerenhoek (bron: Google Maps).

Figuur 3L. Locatie buizerdnest in het buitengebied van Heinkenszand (bron: Google Maps).

Figuur 4L. Locatie buizerdnest in het buitengebied van Kapelle (bron: Google Maps).

M. Positie van de uitvoeringslocatie ten opzichte van natuurgebieden

De masten van het 380 kV tracé van station Borssele tot Rilland liggen op verschillende afstanden van de relevante Natura 2000-gebieden 'Westerschelde & Saeftinghe' en de 'Oosterschelde', variërend tussen 60 meter en 6 kilometer afstand.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ('Westerschelde & Saeftinghe') ligt op circa 1,3 kilometer afstand van de werkzaamheden in het natuurontwikkelingsgebied 't Sloe; circa 3,6 kilometer van het steenuilnest; 4,4 kilometer afstand van het buizerdnest in het buitengebied van Heinkenszand en circa 1,2 kilometer afstand van het buizerdnest in het buitengebied van Kapelle.

In de omgeving van en op enkele locaties van de masten of bouwterreinen komt EHS-gebied voor. Het betreft hier onder andere het natuurontwikkelingsgebied 't Sloe dat aangewezen is als EHS-gebied. Verschillende natuurbeheertypen zijn aangewezen voor deze EHS-gebieden, onder andere komen de

volgende natuurbeheertypen voor 'Botanisch hooiland', 'Kruiden- en faunairijk grasland' en 'Vochtig schraalland'.

N + O. Verspreiding en verantwoording van beschermde soorten op en nabij de uitvoeringslocatie

Voor de verspreiding van algemeen beschermde soorten wordt verwezen naar de natuurtoets opgesteld voor onderhavig tracé Borssele - Rilland (Antea Group, 2015). Onderstaand worden alleen de zwaar beschermde soorten beschreven waarvoor ontheffing aangevraagd wordt.

Rugstreepad

De rugstreepad (beschermd volgens Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrictlijn) is tijdens het aanvullend onderzoek door Bureau Waardenburg in het gebied van het natuurontwikkelingsgebied 't Sloe aangetoond. De resultaten van dit aanvullend onderzoek zijn de notitie 'Beschermde soorten plangebied hoogspanningstracé 380 kV Borssele en Tilburg' uiteengezet en in Bijlage 1 weergegeven.

Het natuurontwikkelingsgebied 't Sloe is bezocht op 19 juni 2012. Tijdens het veldbezoek zijn de droge delen onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats. Hierbij is gebruik gemaakt van een Swarovski 12 x 50 verrekijker. De wateren zijn met een schepnet bemonsterd op het voorkomen van vissen en amfibieën. Aanvullend op het veldbezoek is contact gezocht met de heer A. Hannewijk, beheerder van het gebied en boswachter monitoring.

In een poel in het noordelijke deel van het natuurontwikkelingsgebied vindt jaarlijks voortplanting plaats. Tijdens het veldbezoek in 2012 zijn hier geen rugstreepadden aangetroffen. Later in het seizoen zijn deze wel gevonden door de heer A. Hannewijk. In de hoofdkreek van het plangebied vind naar alle waarschijnlijkheid geen voortplanting plaats. Dit water is te visrijk. Maar alle visarme plassen, wateren, waterplassen, visloze delen van de kreek en poelen dienen wel als voortplantingswater. De soort kan dus wel aangetroffen worden in visarme ondiepe delen van de kreek die (tijdelijk) zijn overstroomd (zie Figuur 1N). Onbekend is waar de rugstreepadden overwinteren. Dit is vermoedelijk in de nabijgelegen dijk ten westen van het natuurontwikkelingsgebied. Het betreft naar alle waarschijnlijkheid een kleine populatie dieren die zich rondom de kerncentrale bevindt.

In Figuur 1A is weergegeven hoe de masten en bouwterreinen geprojecteerd zijn in dit gebied.

Steenuil

De locatie van het steenuilnest is naar voren gekomen bij het bestuderen van de opgevraagde NDFG gegevens. Op de locatie in 's Heerenhoes zijn (van de jaren 2009-2014) meerdere waarnemingen bekend (zie Figuur 2N). De soort is een uitgesproken standvogel en heeft een klein foerageergebied rondom de nestplaats.

Ook aan de hand van een steenuilkaart (2007 - 2013) van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SZL) is gebleken dat de locatie een bezet territorium van de steenuil bevat.

Buizerd

De buizerdnesten zijn tijdens het veldbezoek van eerder genoemde natuurtoets aangetroffen. De nesten in het buitengebied van Heinkenszand (Figuur 3N en 4N) en Kapelle (Figuur 5N en 6N) zijn respectievelijk op 22 en 23 juli 2014 aangetroffen. Tijdens de bezoeken zijn buizerds in de directe omgeving (en op) van de nesten waargenomen en (alarterend) gehoord.

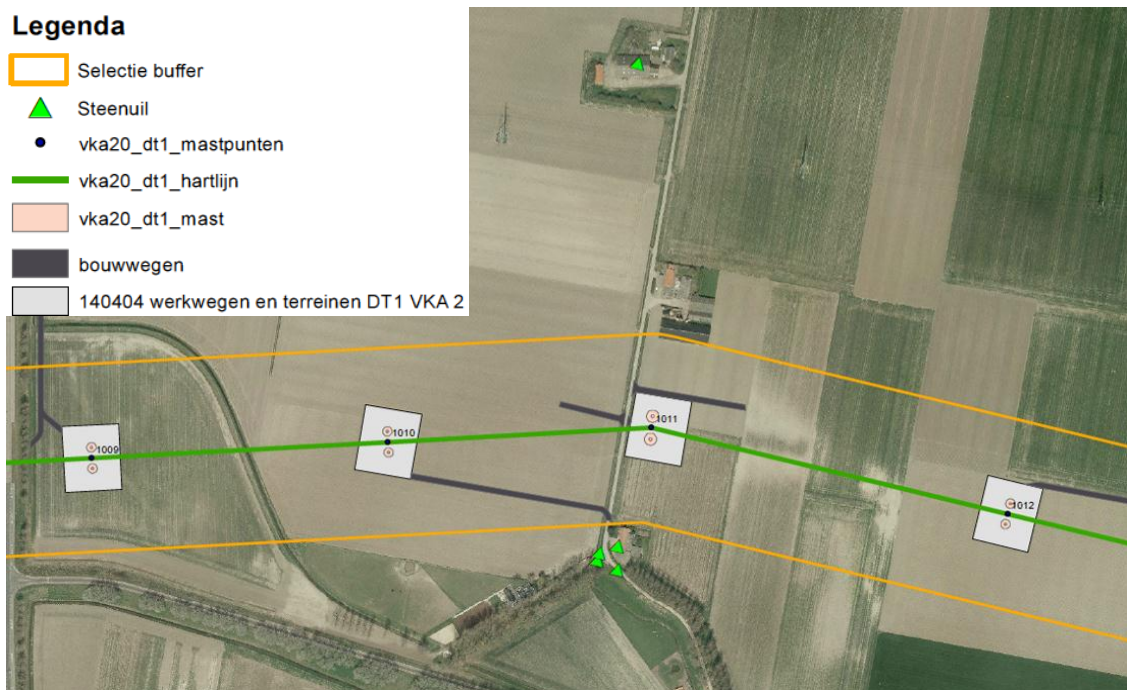
Enkel deze twee nesten zijn waargenomen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden langs het tracé van de 380 kV verbinding Borssele - Rilland.

Figuur 1N. Aangetroffen beschermde rugstreepdaden (oranje stip met rode cirkel) en het potentiële voortplantingshabitat van de rugstreepd (gele vlakken) (bron: van Straalen, 2012).

Legenda

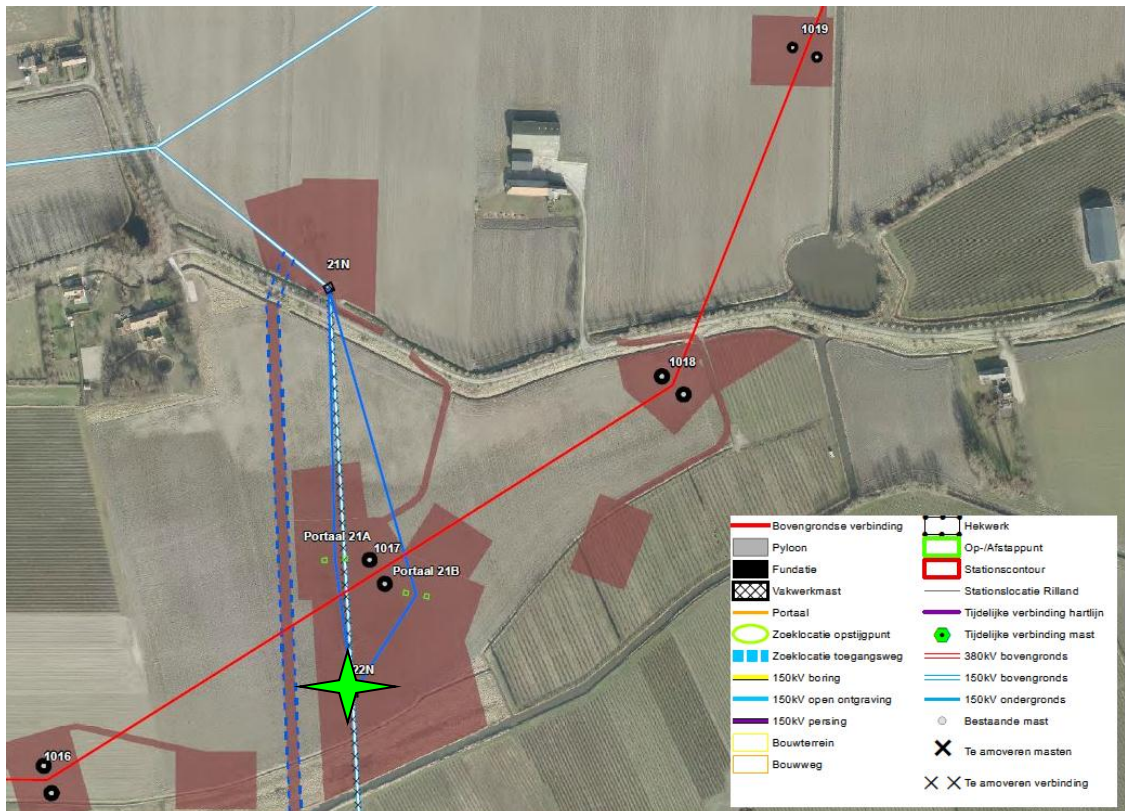
- Selectie buffer
- Steenuil
- vka20_dt1_mastpunten
- vka20_dt1_hartlijn
- vka20_dt1_mast
- bouwwegen
- 140404 werkwegen en terreinen DT1 VKA 2

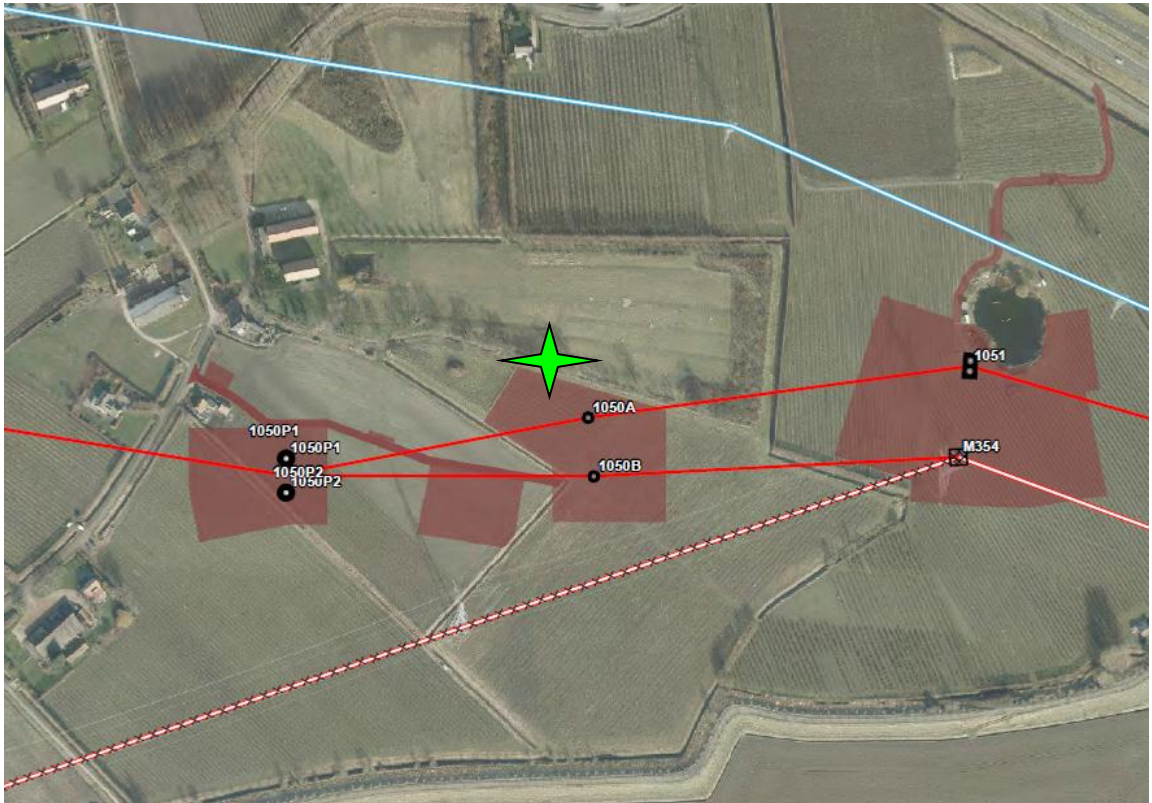
Figuur 2N. Steenuilterritorium (groene driehoeken) nabij mastlocatie 1011 (bron: NDFP).

Figuur 3N. Aangetroffen buizerdnest op een te verwijderen mast te Heinkenszand.

Figuur 4N. Locatie te verwijderen mast met aangetroffen buizerdnest (groene ster) te Heinkenszand.

Figuur 5N. Aangetroffen buizerdnest in het buitengebied van Kapelle.

Figuur 6N. Impressie buizerdnest nabij bouwterrein en mast te Kapelle.

P. Maatregelen om schade aan de soort te voorkomen of te beperken (mitigerende maatregelen)

Rugstreeppad

In het gebied 't Sloe zijn de bouwterreinen van enkele masten geprojecteerd op zowel het landbiotoop als het water(voortplantings)biotoop van de rugstreeppad. De vermoedelijke overwinteringslocatie aan de dijk wordt niet vergraven. Na de bouwwerkzaamheden kan het terrein weer kaal opgeleverd worden, aangezien braakliggend terrein een preferent biotoop is voor de rugstreeppad.

Om te voorkomen dat de rugstreeppadpopulatie in het gebied aangetast wordt als gevolg van de werkzaamheden, zullen de werkzaamheden aan een aantal voorwaarden voldoen. Doordat de werkzaamheden zowel in het land- als in het voortplantingsbiotoop van de rugstreeppad plaatsvinden is

geen sprake van een meest optimale werkperiode. Daarnaast is de planning van de werkzaamheden nog onduidelijk; de insteek is om gedurende het hele jaar te werken.

Om zoveel mogelijk schade aan de soort te voorkomen zullen de onderstaande maatregelen gehanteerd worden. Deze staan hieronder uiteengezet (RVO, 2014b):

- De werkzaamheden zullen indien mogelijk aanvangen in de periode buiten de voortplantingsperiode (dat wil zeggen in de periode oktober tot begin april). Echter, deze periode kan zowel eerder als later beginnen of eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en van de meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Een deskundige op het gebied van rugstreeppadden zal bepalen of er sprake is van overwinteringsperiode of niet, zodat werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Door te werken buiten de voortplantingsperiode vindt er geen effect plaats op de reproductie van de soort en worden negatieve effecten op de lokale populatie voorkomen. De gunstige staat van de rugstreeppad komt niet in het geding. Door locatiegerichte maatregelen (zie onderstaande maatregelen) te nemen worden effecten op exemplaren in het landbiotoop voor zo ver mogelijk voorkomen en wordt aan de zorgplicht voldaan.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden in het landbiotoop van de rugstreeppad worden de verschillende mastlocaties ontoegankelijk gemaakt voor rugstreeppadden. Dit wordt vóór de periode wanneer de soort zich voor de winterrust ingraaft, uitgevoerd (vóór oktober). Dit wordt bijvoorbeeld uitgevoerd door het plaatsen van schermen van hard kunststof van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond.
- Vervolgens worden de hierbinnen aanwezige rugstreeppadden afgevangen. De gevangen exemplaren worden zo snel mogelijk naar geschikt habitat aangrenzend aan het oorspronkelijke habitat maar buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden overgebracht;
- De voorzieningen die getroffen zijn om het gebied ontoegankelijk te maken worden zodanig beheerd dat ze hun functie ten allen tijden kunnen vervullen;
- De effectiviteit van de genomen maatregelen zal worden gemonitord. Met name de volwassen rugstreeppadden hebben een sterke drang om terug te keren naar het gebied.
- De maatregelen worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Dit ecologisch werkprotocol zal op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd;
- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder een deskundige op het gebied van de rugstreeppad.

Werken gedurende de voortplantingsperiode

Wanneer de werkzaamheden doorlopen tot in de voortplantingsperiode wordt waar mogelijk het bouwterrein in het water (voortplantingsbiotoop van de rugstreeppad) verwijderd vóór start van de voortplantingsperiode van de soort. Op deze manier wordt voorkomen dat de functie van het voortplantingswater verloren gaat. De herstelde locatie zal door het pionierkarakter van het voortplantingsbiotoop aantrekkelijk zijn voor de soort. In deze periode zal men extra alert zijn dat de soort niet het bouwterrein optrekt (controle schermen).

Indien de werkzaamheden doorlopen tot in de voortplantingsperiode en het bouwterrein nog gesitueerd is (en blijft) op het water, wordt tijdig voorafgaand aan de voortplantingsperiode nieuw leefgebied voor de soort gecreëerd (bijvoorbeeld een ondiepe betonnen bak met water (met flauwe oevers)). Dit nieuwe water zal functioneren als leefgebied zoals deze ter plaatse weggenomen is. Nieuwe wateren kunnen zeer snel, soms al na enkele dagen of weken, worden geaccepteerd.

Steenuil

Door de werkzaamheden aan de nabijgelegen masten kan het steenuilnest mogelijk (tijdelijk) zijn functie verliezen als vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Er mag op geen enkel moment een verslechtering van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of van een vaste rust- en verblijfplaats optreden, ook niet tijdelijk (RVO, 2014c). De volgende maatregelen worden genomen om mogelijke negatieve effecten op de vaste rust- en verblijfplaats van de soort te voorkomen:

- Er worden minimaal twee nieuwe verblijfplaatsen aangeboden. Deze hebben de vorm van bijvoorbeeld steenuilkasten (Figuur 1P), steenuiltorens en toegangen in gebouwen (bijvoorbeeld schuurtjes). Voor deze verblijfplaatsen geldt dat ze:
 - in de directe omgeving en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan. De precieze locatie wordt in overleg met de lokale steenuilengroep afgestemd.
 - op een voor de steenuil geschikte wijze en plek worden opgehangen. In de omgeving van de nieuwe nestplaats zal continu voldoende dekking en voldoende voedsel (continu) aanwezig zijn.
 - minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden, en bij voorkeur al in de periode september tot december, aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
 - Het beheer van de nieuwe voorzieningen moet duurzaam geregeld zijn.

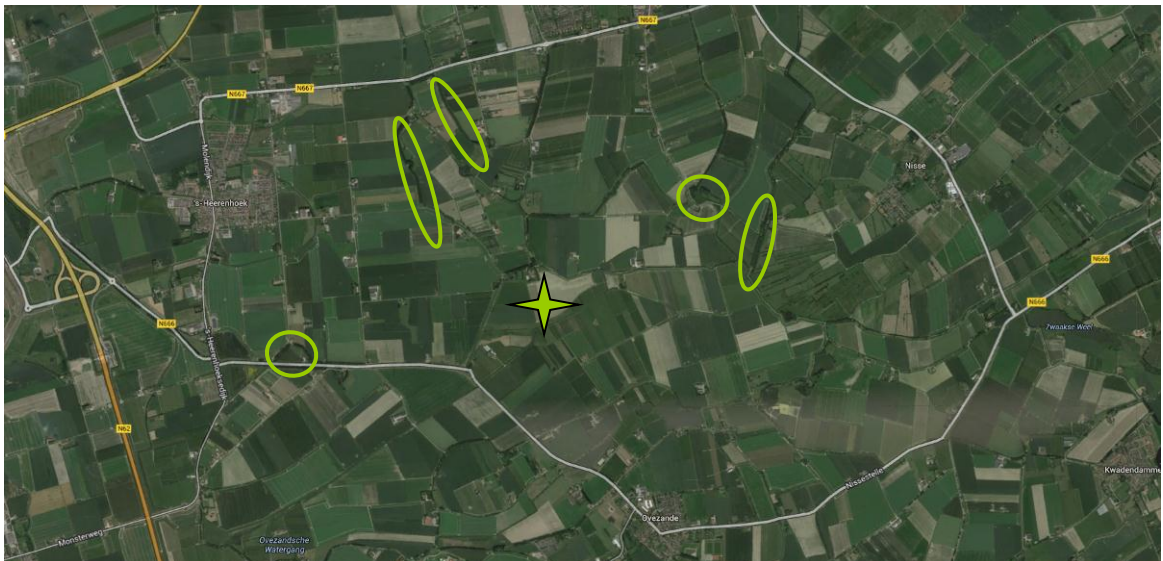
Figuur 1P. Twee voorbeelden van steenuilkasten. Bij de onderste heeft de steenmarter geen toegang tot de broedruimte. Zie www.steenuil.nl voor bouw instructies (RVO, 2014c).

- Het aanbieden van alternatieve nestkasten kan in samenspraak met de Stichting Landschapsbeheer Zeeland gedaan worden.
- De maatregelen zoals het aanbieden van nieuwe nestplaatsen wordt onder begeleiding van een deskundige op het gebied van steenuilen uitgevoerd.
- De aanvoer van machines/materiaal wordt van de noordzijde (via West Langeweg) aangevoerd. Daarnaast zal het bouwvlak niet nabij de huidige (en toekomstige) verblijfplaats ontsloten worden.
- Het werkverkeer over transportroutes die gelegen zijn binnen een straal van 200 meter van het steenuilterritorium zullen zowel overdag als 's nachts niet harder dan 30 kilometer per uur rijden.
- De effectiviteit van de genomen maatregelen wordt gemonitord.

Buizerd

De soortenstandaard geeft aan dat, waar mogelijk, maatregelen genomen moeten worden om de functionaliteit en gunstige staat van instandhouding te waarborgen en maatregelen om invulling te geven aan de zorgplicht. De gunstige staat van instandhouding is hiervoor reeds aan bod geweest en komt niet in het geding als gevolg van de werkzaamheden. De instandhouding van de buizerd is gewaarborgd.

Het leefgebied van de buizerd beslaat doorgaans 100 - 400 ha. De buizerd is een flexibele soort en is goed in staat om een nieuw nest te bouwen of een ander bestaand nest in gebruik te nemen. Uit de omgevingscheck in de omgeving van het mogelijk te verstoren buizerdnest in het buitengebied van Kapelle is gebleken dat in de omgeving van het nest geen optimaal biotoop voor de buizerd aanwezig is om een nieuw nest te bouwen. Tijdens de omgevingscheck van het te verwijderen buizerdnest (Heinkenszand) is gebleken dat in de omgeving van de nestplaats wel suboptimale biotopen aanwezig zijn in de vorm van een aantal bomen(lanen). In Figuur 2P zijn deze locaties op kaart aangegeven.

Figuur 2P. Globale ligging van voor buizerd geschikt nestlocaties in de omgeving van de huidige nestlocatie (groene ster) Heinkenszand.

Extra maatregelen die invulling geven aan het waarborgen van de functionaliteit en de zorgplicht zijn van toepassing op dit project. Het gaat hierbij om maatregelen die in alle redelijkheid genomen kunnen worden om verstoring, het doden en verwonden van buizerds te voorkomen.

Het gaat hierbij om de volgende maatregelen:

- Als alternatief op het zelf laten bouwen van een nest worden kunstnesten aangeboden. Uit recente waarnemingen blijkt deze methode succesvol kan zijn². Door deze maatregel toe te passen, wordt de kans vergoed dat de buizerd een geschikte, alternatieve verblijfplaats vindt. Het kunstnest wordt geplaatst in de nieuw te realiseren mast en/of in de masten daar direct omheen. Doordat het dezelfde locatie betreft kan dit een geschikte vaste rust- en verblijfplaats vormen voor de buizerd.
- Principieel moet gewerkt worden buiten de kwetsbare periode van de voortplanting. In de regel loopt deze van maart tot en met juli (deze kan echter langer of korter zijn afhankelijk van klimatologische omstandigheden). Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van takkelingen (jongen die reeds uitgevlogen zijn maar nog wel afhankelijk van de ouders) in de omgeving van het nest. Deze jonge vogels kunnen tot in september aanwezig zijn;
- Maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de buizerd.

Gezien de wens van TenneT om jaarrond te kunnen werken, wordt het te verwijderen buizerdnest (Heinkenszand) vóór start van het broedseizoen verwijderd (dat wil zeggen vóór februari) om te voorkomen dat de soort ter plaatse tot broeden komt.

Q. Maatregelen om onvermijdelijke schade aan de soort te herstellen (compenserende maatregelen)

Compensatie wordt niet nodig geacht, omdat met de beoogde mitigerende maatregelen de gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten gewaarborgd wordt.

² www.noord-holland.nl. Natuurcompensatie N197 succesvol

R. Tijdstip en locatie mitigerende maatregelen

Zie ook de beschrijving van de mitigerende maatregelen die beschreven worden bij onderdeel P.

Locatie

De mitigerende maatregelen voor de rugstreeppad vinden plaats in het natuurontwikkelingsgebied 't Sloe. De mitigerende maatregelen voor de steenuil vinden plaats in de directe omgeving van het steenuilnest (echter buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden). De maatregelen voor de buizerds vinden ook plaats in de directe omgeving van de masten (zie ook onderdeel P).

Tijdstip

Het tijdstip van de mitigerende maatregelen is afhankelijk van de uitvoeringsperiode van de werkzaamheden in het plangebied. Het te verwijderen buizerdnest zal in ieder geval vóór de broedperiode van de soort (vóór februari) verwijderd worden. De maatregelen rond het steenuil nest zullen buiten het broedseizoen plaatsvinden. Het aanbieden van de alternatieve kasten vindt minimaal drie maanden van de voren plaats.

S. Beschrijving alternatieven en reden waarom u die alternatieven niet gebruikt

Onderhavig tracé maakt onderdeel uit van het tracé Borssele - Tilburg. Voorafgaand aan de definitieve ligging van het tracé is een alternatievenafweging uitgevoerd. Aangezien het tracé als één geheel wordt beschouwd, is onderstaand de alternatievenafweging voor het hele tracé gegeven.

Algemeen

Het beginpunt van de hoogspanningsverbinding (punt A) ligt vast in het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) en is het schakelstation Borssele. In SEV III is ook het eindpunt van de nieuwe hoogspanningsverbinding vastgelegd (punt B) (Ministerie van EZ en VROM, 2009b).

De nieuwe hoogspanningsverbinding zal moeten passen binnen het netconcept van TenneT zoals dat is beschreven in het Kwaliteits- en capaciteitsplan 2008-2014. De nieuwe hoogspanningsverbinding moet ook voldoen aan de eisen zoals vastgelegd in de Netcode. Dit betekent dat een nieuwe hoogspanningsverbinding moet voldoen aan de volgende eisen:

- *technische uitvoerbaarheid / realiseerbaarheid*: Voor de nieuwe hoogspanningsverbinding zal in principe gebruik gemaakt worden van bewezen technologieën voor het transport van elektrische energie. De gebruikte technologieën moeten passen binnen het netconcept (wisselstroom) dat in Nederland (en West-Europa) wordt toegepast.
- *betrouwbaarheid / leveringszekerheid*: De betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening in Nederland staat op een hoog niveau. Uitbreiding van het hoogspanningsnet moet leiden tot een netwerk met tenminste een gelijk waardige betrouwbaarheid in vergelijking met het huidige niveau.
- *efficiency van het net*: Voor een nieuwe hoogspanningsverbinding is het volgende van belang: grootschalige productielocaties moeten liefst zo direct mogelijk op de landelijke 380 kV ring worden aangesloten. Daarnaast is relevant dat het opgewekt vermogen op de productielocaties liefst zo direct mogelijk wordt afgevoerd naar de regio waar het verbruik plaats vindt, in dit geval de regio zuidoost-Nederland (omgeving Eindhoven-Tilburg). De afstand tussen productie en verbruik moet bij voorkeur zo kort mogelijk zijn omdat dit het minste verlies van vermogen betekent.
- *transportcapaciteit en toekomstvastheid*: Voor de verdere ontsluiting van Borssele is het noodzakelijk een n-1 veilige hoogspanningsverbinding gedurende onderhoud te verkrijgen. Dit betekent dat tijdens onderhoud van een hoogspanningsverbinding er nog één andere hoogspanningsverbinding moet kunnen uitvallen zonder dat dit effect heeft op de levering van elektriciteit. Hierbij moet rekening gehouden worden met een toename aan productievermogen van tenminste 2800 MW (periode tot 2016) voor de productielocatie Borssele. Dit

productievermogen moet vanuit Borssele naar de landelijke 380 kV-ring getransporteerd kunnen worden.

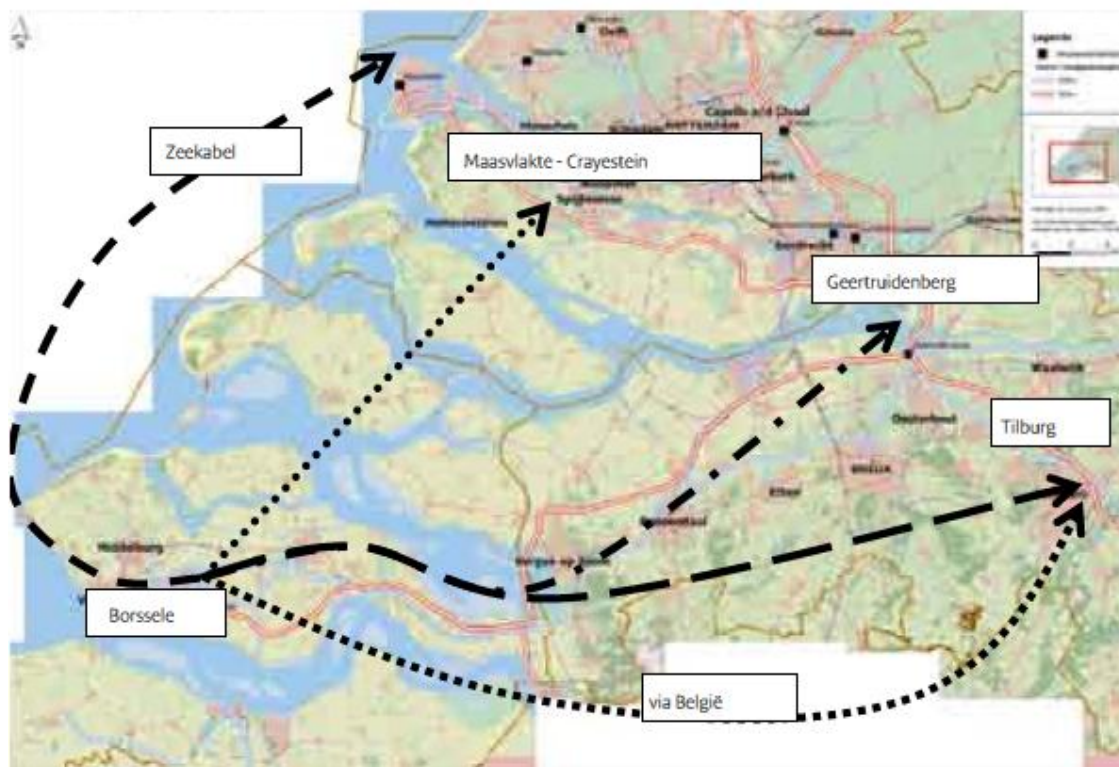
Vijf alternatieven

Voor de ontsluiting van Borssele naar de landelijke 380 kV ring zijn een vijftal alternatieven onderzocht;

- Borssele naar station Geertruidenberg;
- Borssele naar nieuw station bij Tilburg;
- Borssele naar de hoogspanningsverbinding tussen Maasvlakte en Crayestein;
- Borssele via een zeekabel naar Maasvlakte;
- Borssele via België naar ring.

De vijf alternatieven zijn op bovenstaande aspecten onderzocht.

In Figuur 1S zijn de verschillende alternatieven in een kaart weergegeven.

Figuur 1S. Vijf opties voor een nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding vanuit Borssele.

Borssele naar de hoogspanningsverbinding tussen Maasvlakte en Crayestein

Deze optie (SEV III, optie 19b) bestaat uit een nieuwe hoogspanningsverbinding vanuit Borssele, die ergens tussen de Maasvlakte en Crayestein wordt gekoppeld aan de bestaande hoogspanningsverbinding. Deze bestaande hoogspanningsverbinding tussen de Maasvlakte en Crayestein is geen onderdeel van de landelijke ring, zodat in dit geval de nieuwe hoogspanningsverbinding niet direct aan de landelijke 380 kV-ring wordt gekoppeld. Ook is de afstand tussen productie (Borssele) en verbruik (voornamelijk in Zuidoost-Nederland) groot. Nettechnisch is dit minder efficiënt dan andere opties.

De Maasvlakte is in SEV III opgenomen als een locatie waar de vestiging van grootschalig productie vermogen mogelijk is. Door deze (toekomstige) ontwikkelingen wordt de afvoercapaciteit van de bestaande hoogspanningsverbinding vanuit de locatie Maasvlakte naar de landelijke ring volledig benut. Dit betekent dat op de hoogspanningsverbinding Maasvlakte – Crayestein naar de ring geen transport capaciteit meer beschikbaar is voor de afvoer van extra elektrisch vermogen vanuit Borssele.

Als de nieuwe hoogspanningsverbinding vanuit Borssele een aansluiting krijgt op de hoogspanningsverbinding Maasvlakte - Crayestein zou vanaf het aansluitpunt de transportcapaciteit

van de hoogspanningsverbinding in de richting naar Craye Stein moeten worden uitgebreid. Tevens is dan uitbreiding van de transport capaciteit van de hoogspanningsverbinding tussen Crayestein en Krimpen aan de IJssel en een deel van de 380 kVring richting Geertruidenberg of Diemen noodzakelijk. Tenslotte is het niet mogelijk om het Hollands Diep bovengronds te passeren omdat dit een doorgaande vaarroute is.

Borssele naar station Geertruidenberg

Vanuit de grootschalige productielocatie Borssele wordt het opgewekte vermogen direct afgevoerd naar de landelijke 380 kV-ring, daarbij is er maar een relatief korte afstand tussen de productie- en de belastingcentra. Dit zijn belangrijke argumenten voor de nettechnische beoordeling van de hoogspanningsverbinding. Wel geldt bij deze optie (SEV III, optie 19a) dat een vergroting van de transportcapaciteit tussen Geertruidenberg en Tilburg nodig is. Deze hoogspanningsverbinding is toekomstvast.

Borssele naar station Tilburg

Ook met deze hoogspanningsverbinding wordt vanuit de grootschalige productielocatie Borssele het opgewekte vermogen direct afgevoerd naar de landelijke 380 kV-ring en de belastingcentra in Zuidoost-Nederland. Deze hoogspanningsverbinding is hiermee een variant op de hiervoor beschreven optie van de hoogspanningsverbinding naar Geertruidenberg. Deze optie is grotendeels gelijk aan de optie 19a uit SEV III naar Geertruidenberg. Echter, is het eindpunt Tilburg niet opgenomen in SEV III. Het belangrijkste verschil met de optie naar Geertruidenberg is dat vermogen directer afgevoerd wordt naar de belastingcentra rond Tilburg. Dit deel van het afgevoerde vermogen hoeft niet verder over de 380 kV ring getransporteerd te worden en daarmee is verzwaring van de ring tussen Geertruidenberg en Tilburg minder urgent. Een en ander hangt wel af van waar de koppeling met de ring gemaakt kan worden. Een nieuwe hoogspanningsverbinding van Borssele naar een nieuw hoogspanningsstation Tilburg, dat wordt opgenomen in de landelijke 380 kV-ring en als koppelpunt fungeert naar belastingcentra, sluit ook aan bij het netconcept.

Borssele via een zee kabel naar Maasvlakte

Net als bij de optie Borssele- hoogspanningsverbinding Maasvlakte-Crayestein kent een hoogspanningsverbinding van Borssele via een zee kabel naar de Maasvlakte een lange afstand tussen productie- en verbruikcentra en wordt niet direct op de landelijke ring aangesloten. Nettechnisch is deze hoogspanningsverbinding dan ook minder efficiënt. Er moet (net als bij de optie Borssele-hoogspanningsverbinding Maasvlakte-Crayestein) extra capaciteit op de hoogspanningsverbinding Maasvlakte - Krimpen worden gerealiseerd. De transportcapaciteit van de bestaande hoogspanningsverbinding is te klein om aan de gecombineerde vraag (Borssele en toename van productie op de Maasvlakte) van transport capaciteit vanuit de Maasvlakte te kunnen voldoen.

Vanwege de afstand (ongeveer 75 km) is het niet mogelijk om een wisselspanningskabel te gebruiken. Dit is het gevolg van het door de kabel zelf opgenomen vermogen (blindstroomvermogen) om de kabel op spanning te houden. Hierdoor wordt de nog nuttig te gebruiken transport capaciteit sterk gereduceerd en gaat veel energie verloren. Een zee kabel zou daarom als gelijkstroom moeten worden uitgevoerd. Hiervoor gelden echter ook de nodige nadelen. Een gelijkstroomkabel maakt het nodig de elektrische energie twee keer om te zetten: de wisselstroom uit de centrale moet worden omgezet in gelijkstroom naar de kabel; bij de Maasvlakte moet de gelijkstroom worden teruggezet naar wisselstroom voor het net. Hiervoor zijn converteerstations nodig, die aanzienlijke ruimtelijke consequenties hebben. Deze optie is bovendien energetisch ongunstig omdat er veel energieverlies optreedt door de omzettingen van wissel- naar gelijkstroom en terug.

De vereisten die nodig zijn om een zee kabel uit te voeren, maken ten slotte dat deze significant duurder is dan een directe bovengrondse hoogspanningsverbinding via het vaste land naar de landelijke ring.

Borssele via België naar ring

Deze optie bestaat uit een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding vanuit Borssele richting België om daar gebruik te maken van het Belgische hoogspanningsnet en vervolgens weer naar de landelijke ring. Hoog spanningsstations in België die bij deze optie in aanmerking komen als koppelpunten zijn de

Belgische stations Eeklo Noord of Rodenhuize. Via de bestaande interconnectoren Zandvliet of Maasbracht kan vervolgens weer worden aangesloten op het Nederlandse hoogspanningsnet. Door de verwachte autonome toename van de vraag naar transport over de 380 kV-hoogspanningsverbinding in België, is de verwachting dat ook op het Belgische 380 kV-net niet voldoende capaciteit aanwezig is om het vermogen vanuit Borssele te kunnen transporteren. Deze optie verschuift het probleem van het tekort aan transportcapaciteit voor een groot deel naar het Belgische net. Ook deze optie betekent een omweg tussen productie (Borssele) en verbruik (Zuidoost-Nederland).

Samenvattend

Op basis van de beoordeling van de beschouwde opties kan geconcludeerd worden dat alleen de hoogspanningsverbindingen Borssele - Geertruidenberg en Borssele - Tilburg realistisch zijn. Deze hoogspanningsverbindingen lossen de in het Kwaliteits- en Capaciteitsplan 2008-2014 gesignaleerde knelpunt op, passen geheel of in belangrijke mate in SEV III en passen in het beeld zoals dat is neergelegd in de Visie 2030: er is een directe koppeling aan de landelijke ring, en de afstand tussen productie in Borssele en verbruik in Zuidoost-Nederland is kort. Bij de optie naar Geertruidenberg is vergroting van de landelijke ring naar de verbruikscentra in het zuidoosten van Nederland nodig.

De overige drie opties worden op basis van nettechnische argumenten als niet redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven aangemerkt. De afstand tussen productie en verbruik is bij de drie afgevalen opties (Borssele-Maasvlakte, Borssele-hoogspanningsverbinding Maasvlakte-Crayestein en Borssele via België naar de landelijke ring) substantieel groter dan bij de opties Borssele-Geertruidenberg en Borssele- Tilburg. Bovendien leiden deze drie opties niet tot een directe koppeling aan de landelijk ring en moet de capaciteit van de bestaande hoogspanningsverbindingen naar de ring worden vergroot. De zee kabel Borssele-Maasvlakte kan alleen in gelijkstroom worden uitgevoerd. Dit is technisch gecompliceerd, leidt tot substantieel energieverlies en tot hoge kosten.

T. Beschrijving zorgvuldig handelen

Door de mitigerende maatregelen uit te voeren, wordt tevens invulling gegeven aan het zorgvuldig handelen en de algemene zorgplicht. Zie hiervoor de onderdeel P.

Er wordt voor de realisatiefase een ecologisch werkprotocol opgesteld. In het werkprotocol wordt voor de rugstreeppad, steenuil, buizerd en algemene soortgroepen aangegeven welke handelingen juist wel of niet moeten worden uitgevoerd om geen verbodsbepalingen in het kader van de Flora- en faunawet te overtreden. Tevens wordt aangegeven hoe onnodige schade aan soorten voorkomen kan worden (voortkomend vanuit de Zorgplicht). Het werkprotocol wordt met de aannemer afgestemd en zijn verantwoordelijkheid gemaakt. Het protocol is hierdoor een werkbaar product en bij alle direct betrokken bekend.

Hiernaast vindt ecologische begeleiding plaats. Het project in zijn geheel wordt intensief begeleid door de heer M.L. Braad, senior ecooloog bij advies- en ingenieursbureau Antea Group. De begeleiding bestaat uit het informeren en ondersteunen van de aannemer over het ecologisch werkprotocol, begeleiding in het veld, het oplossen en adviseren bij voorkomende ecologische problemen, monitoring van soorten en het bijhouden van een logboek. Het logboek is de kern van de ecologische begeleiding. In het logboek staat wanneer welke werkzaamheden zijn uitgevoerd met een korte toelichting. Het logboek geeft inzicht in de uitgevoerde werkzaamheden ten behoeve van de ecologische begeleiding en dient als 'archief' voor de jaarlijkse rapportages richting de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

U. Omschrijving dwingende reden van openbaar belang

De ontwikkeling van de hoogspanningsverbinding Borssele tot Rilland betreft een ruimtelijke ingreep. Voor de rugstreeppad wordt ontheffing aangevraagd voor belang 'e': "Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten" en voor de buizerd voor belang 'd': Volksgezondheid of openbare

veiligheid (d) en aangezien geen overtredingen op verbodsbepalingen plaatsvinden (met uitzondering van verstoren) wordt tevens een ander belang opgevoerd uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, namelijk het belang 'j': Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Er is een wettelijk belang als het gaat om openbaar belang, volksgezondheid of openbare veiligheid en de ruimtelijke inrichting van het gebied. Nu volgend worden de belangen onderbouwd, voor een verdere onderbouwing wordt verwezen naar het Rijksinpassingsplan.

De activiteiten van TenneT TSO zijn van groot economisch belang voor Nederland als geheel. Zonder deze activiteiten is de kans reëel dat niet in alle situaties de leveringszekerheid van elektrische energie kan worden gegarandeerd. De distributie van elektriciteit is in Nederland een cruciale factor voor zowel de economie als de volksgezondheid en de openbare veiligheid. De elektriciteitsvoorziening is in het rijksbeleid gelabeld als een vitale infrastructuur. Het stipt functioneren van deze infrastructuur is voor het Rijk een topprioriteit. Met de werkzaamheden van TenneT TSO is dan ook niet alleen op dwingende wijze een groot en openbaar belang gemoeid, maar tevens het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid.

In het derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) is Borssele opnieuw aangewezen als één van de locaties voor grootschalige elektriciteitsopwekking in Nederland. Voor producenten van elektriciteit is Borssele een aantrekkelijke locatie vanwege beschikbare ruimte, aanwezigheid van voldoende koelwater (ook 's zomers geen beperkingen) en de toevoer van brandstof (zoals kolen, biomassa en aardgas), ondermeer via de haven van Vlissingen.

In de provincie Zeeland wordt al jaren aanmerkelijk meer elektriciteit geproduceerd dan er ter plaatse wordt verbruikt. Het overschot aan elektriciteit wordt via het hoogspanningsnet getransporteerd naar het achterland. Met de komst van de gasgestookte Sloe-centrale in 2008 en als gevolg van het wegvallen van grootverbruikers van elektriciteit, zoals de aluminiumsmelter Zalco en fosforfabriek Thermphos, wordt de huidige transportcapaciteit vanuit Borssele volledig benut voor de afvoer naar het achterland.

Dit heeft tot gevolg dat:

- er geen aansluitcapaciteit meer beschikbaar is voor nieuwe grootschalige conventionele opwekking (inclusief nucleair). Dit geldt niet alleen in Borssele maar voor heel Zeeland, inclusief Zeeuws Vlaanderen (met het industriegebied in Terneuzen).
- er geen aansluitcapaciteit beschikbaar is voor grootschalige offshore windenergie en de aansluiting van windenergie op land ook vroegtijdig beperkingen zal ondervinden.
- er geen onderhoud meer kan worden uitgevoerd aan de hoogspanningsverbindingen vanuit Borssele, zonder aanmerkelijke productiebeperkingen op te leggen. (Afstemming van gelijktijdig onderhoud aan productie-eenheden en hoogspanningsnet is niet meer mogelijk zonder economische gevolgen). De huidige maximale belasting van het huidige net in Zuidwest geeft bovendien risico's bij het transport van elektriciteit op momenten van onderhoud.
- er niet meer voldaan aan de ontwerpcriteria uit de Netcode.

Als gevolg van het overschot aan elektriciteitsproductie in Zeeland wordt ook het Brabantse 150 kV-net belast met stromen naar het achterland. Hierdoor ontstaan knelpunten in dit netdeel. Deze knelpunten zouden kunnen worden opgelost door de aanleg van meer verbindingen in het 150 kV-net in Brabant of door de 150 kV-koppeling tussen Zeeland en Brabant te verbreken. De energiestroom wordt hiermee gedwongen via het 380 kV-net te lopen. Dit is alleen mogelijk met uitbreiding van de transportcapaciteit in het 380 kV-net en een extra aankoppeling van het 150 kV-net op het 380 kV-net in Tilburg.

In het Energieakkoord 2013 (Sociaal-Economische Raad, september 2013) is de sluiting voorzien van de kolengestookte productie-eenheid in Borssele. Het wegvallen van deze productie maakt door de beperkte omvang geen wezenlijk verschil voor de Nut en Noodzaak van de nieuwe 380 kV-verbinding. In het Energieakkoord zijn ook afspraken gemaakt voor de ontwikkeling van offshore windenergie (4.500 MW). In de 'Visie 2030' van TenneT is hierop geanticipeerd door Borssele te beschouwen als één van de aanlandingslocaties voor offshore windenergie en uitbreiding van transportcapaciteit vanuit Borssele naar de landelijke 380 kV-ring.

Het doel van de nieuwe 380 kV-verbinding en het 380/150 kV-transformatorstation in Tilburg is de geschetste knelpunten te voorkomen.

Met de nieuwe verbinding wordt voorzien in:

- voldoende toekomstvaste transportcapaciteit om elektriciteit die in Zeeland wordt opgewekt te transporteren naar het achterland (conform geprognosticeerde productie in KCD2013).
- een toekomstige ontsluiting van de door de Rijksoverheid voorziene grootschalige onshore en offshore voorziene windproductielocaties.
- het vermijden van onrendabele investeringen in het Brabantse 150 kV-net.
- extra waarborgen in geval van grootschalige calamiteiten in verbindingen of transformatorstations (ondermeer verlaging afhankelijkheid 380 kV-transformatorstation Geertruidenberg).

Door de voorgenomen netuitbreidingen ontstaat een ringvormige structuur die Zeeland verbind met het landelijke 380 kV-net. Hierdoor ontstaat een robuust net. Met de nieuwe verbinding wordt voldoende transportcapaciteit toegevoegd om de eveneens voor grootschalig productie aangewezen locatie Moerdijk, in de toekomst, in de bestaande 380 kV-verbinding langs Moerdijk op te nemen.

Literatuur

Antea Group, 2014. Natuurtoets Hoogspanningsverbinding Zuid-West 380 kV Tracé Borssele - Rilland
Rapportage Flora- en Faunaonderzoek.

Bureau Waardenburg, 2012. Notitie Beschermd soorten plangebied hoogspanningstracé 380 kV
Borssele en Tilburg

Ministerie van EZ & VROM, 2009a. Publiekssamenvatting Startnotitie m.e.r.-procedure Zuid-West 380
kV hoogspanningsverbinding.

Ministerie van EZ & VROM, 2009b. Zuid-West 380 kV verbinding Borssele - de landelijke ring.
Startnotitie voor de milieueffectrapportage

Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014a. Soortenstandaard buizerd *Buteo buteo*.

Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014b. Soortenstandaard rugstreeppad *Bufo calamita*.

Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014c. Soortenstandaard steenuil *Athene noctua*.

Bijlage I Notitie Beschermd soorten plangebied hoogspanningstracé 380 kV Borssele en Tilburg

Bureau Waardenburg, 2012

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49

E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

NOTITIE

Oranjewoud bv
Postbus 40
4900 AA Oosterhout (NB)

DATUM: 6 september 2012
ONS KENMERK: 10-638/12.03942
UW KENMERK:
AUTEUR:
PROJECTLEIDER:
STATUS: versie 1.1

Beschermde soorten plangebied hoogspanningstracé 380 kV Borssele en Tilburg

TenneT is voornemens om het hoogspanningstracé tussen Borssele en Tilburg te vernieuwen. Een nieuwe hoogspanningsverbinding is noodzakelijk om de toenemende productie van elektriciteit in Borssele af te kunnen voeren naar het landelijke elektriciteitsnet. Ook wordt met een nieuwe verbinding de leveringszekerheid van elektriciteit in Nederland verbeterd.

Bureau Waardenburg heeft op basis van een oriënterend veldonderzoek op 24 augustus 2011 en bronnenonderzoek geconcludeerd dat het tracé bij Borssele en Tilburg mogelijk van betekenis zijn voor volgende soorten die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet¹: Borssele: rugstreeppad en brakwatergrondel; Tilburg: levendbarende en zandhagedis, amfibieën, kleine of ronde zonnedauw, boomvalk. Deze notitie beschrijft de resultaten van het veldonderzoek in week 25 naar de aanwezigheid van beschermde potentiële verblijfplaatsen en de mogelijke functie van het plangebied voor deze soorten.

Plangebied

De onderzochte gebieden liggen bij Borssele en Tilburg. Het betreft de masten 1 tot en met 3 (Borssele) en 320 tot en met 329 (Tilburg, plan Lobelia).

Het plangebied bij Borssele bestaat uit een relatief nieuw aangelegd natuurgebiedje. Aan de randen is bosplantsoen aangeplant en door het midden van het gebied loopt een brede

¹ Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet worden drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit Tabel 1 geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. In voorkomende gevallen hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Voor soorten van Tabel 2 of 3 geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de lopende tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

kreek. Aan de noordzijde van het gebiedje ligt een ruig grasland met een poel. De oevers van de kreek zijn grotendeels onbegroeid, alleen de westzijde is begroeid met een rietvegetatie. Tussen de kreek en het bosplantsoen ligt een ruig grasland wat wordt begraasd door runderen.

Het plangebied nabij Tilburg ligt in het natuurontwikkelingsplan Lobelia. Hier loopt het tracé langs open vennen en deels door bospercelen. De vennen in het zuidoostelijke deel van het gebied zijn enkele jaren geleden ingericht. Het ven in het noordwestelijke deel ligt midden tussen de bospercelen en is ouder. De bossen zijn gevarieerd begroeid met naald- en loofbomen. Rondom de zuidelijke vennen is het landschap open en begroeid met een ruige grasvegetatie.

Methodiek

Borssele

Het gebied is bezocht op 19 juni 2012. Tijdens het veldbezoek zijn de droge delen onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats. Hierbij is gebruik gemaakt van een Swarovski 12 x 50 verrekijker. De wateren zijn met een schepnet bemonsterd op het voorkomen van vissen en amfibieën. Aanvullend op het veldbezoek is contact gezocht met André Hannewijk, beheerder van het gebied en boswachter monitoring.

Tilburg

Op 19 juni zijn in drie vennen amfibiehuizen geplaatst. Per ven zijn twee huizen gebruikt. De huizen hebben drie dagen in het water gestaan. Aanvullend op het huizenonderzoek zijn de vennen tijdens de twee veldbezoeken met een schepnet bemonsterd op het voorkomen van amfibieën en vissen. Rondom de vennen is gezocht naar de aanwezigheid van groeiplaatsen van zonnedauw. Tevens is gelet op het voorkomen van reptielen en broedvogels met een jaarrond beschermde nestplaats

Resultaten

Borssele

Rugstreeppad (Tabel 2 Flora- en faunawet)

In het gebied en de omgeving komen rugstreeppadden voor. In een poel in het noordelijke deel van het plangebied vindt jaarlijks voortplanting plaats. Tijdens het veldbezoek zijn hier geen rugstreeppadden aangetroffen. Later in het seizoen zijn deze wel gevonden door André Hannewijk. In de hoofdkreek van het plangebied vind naar alle waarschijnlijkheid geen voortplanting plaats. Dit water is te visrijk. Maar alle visarme plassen, wateren, waterplassen, visloze delen van de kreek en poelen dienen wel als voortplantingswater. De soort kan dus wel aangetroffen worden in visarme ondiepe delen van de kreek die (tijdelijk) zijn overstroomd (zie kaart 2 in bijlage). Onbekend is waar de rugstreeppadden overwinteren. Dit is vermoedelijk in de nabijgelegen dijk ten westen van het plangebied. Het betreft naar alle waarschijnlijkheid een kleine populatie dieren die zich rondom de kerncentrale bevindt.

Brakwatergrondel (Tabel 2 Flora- en faunawet)

De brakwatergrondel is niet aangetroffen. In de onderzochte zoete wateren zijn driedoornige stekelbaars en karper gevangen. Deze soorten zijn niet beschermd door de Flora- en faunawet.

Kleine zilverreiger

Tijdens het veldbezoek zijn zeven rustende kleine zilverreigers aangetroffen in bomen. De vogels zaten op oude blauwe reigernesten in een bosschage langs het westelijke deel van de kreek. Er is in het plangebied in 2012 of eerdere jaren geen broedgeval van de kleine zilverreiger vastgesteld (mededeling M. Hoekstein van DPM). Nieuwe vestiging van een broedkolonie kleine zilverreiger in het plangebied in de komende jaren is aannemelijk. Broedkolonies van de kleine zilverreiger en blauwe reiger zijn niet jaarrond beschermd door de Flora- en faunawet.

Tilburg

Vinpootsalamander (Tabel 3 Flora- en faunawet)

In alle vennen zijn larven van de vinpootsalamander aangetroffen. Adulte dieren zijn tijdens het onderzoek niet gevonden. De soort lijkt in het juveniele stadium sterk op de kleine watersalamander. Op basis van het biotoop en het relatief algemeen voorkomen van de vinpootsalamander in en rondom het natuurgebied Huis ter Heide is de soort als vinpootsalamander gedetermineerd. De vennen hebben een functie als voortplantingswater. Het land en overwinteringshabitat voor de vinpootsalamanders is gelegen in de nabijgelegen bossen en ruige grasvelden.

Het aantal aangetroffen individuen hing sterk af van de aanwezigheid van een goed ontwikkelde ondergedoken vegetatie. In de vennen met een goede plantengroei zijn meer individuen aangetroffen. Vermoedelijk neemt de soort in de komende jaren toe, aangezien de recent aangelegde vennen nog in ontwikkeling zijn.

Reptielen en zonnedaauw

Er zijn tijdens de twee veldbezoeken geen reptielen waargenomen. Aangenomen wordt dat levendbarende hagedis en zandhagedis niet voorkomen. Groeiplaatsen van kleine of ronde zonnedaauw zijn momenteel niet in het plangebied aanwezig. De groeiomstandigheden op de droogvallende venoeveren zijn voor zonnedaauw geschikt. Het is mogelijk dat de soort in de toekomst wel in het gebied voorkomt.

Boomvalk (Jaarrond beschermde nestplaats)

De boomvalk is waargenomen in het gebied. Een nestplaats is mogelijk aanwezig ten noorden van het tracé. Het tracé maakt waarschijnlijk deel uit van het territorium.

Conclusie

Op het tracé van de masten 1 tot en met 3 bij Borssele komt een kleine populatie van de beschermde rugstreeppad voor. In het gebied is tevens een slaapplek van de kleine zilverreiger aanwezig. Mogelijk dat er in de nabije toekomst een broedkolonie vestigt. Nestplaatsen van de kleine zilverreiger zijn niet jaarrond beschermd door de Flora- en faunawet.

Op het tracé van de masten 320 tot en met 329 komt een populatie vinpootsalamanders voor. Buiten het tracé is een nestplaats aanwezig van een boomvalk. Het tracé maakt mogelijk wel deel uit van het territorium.

Bijlage

Kaart 1 Beschermde soorten Tilburg. Aangetroffen beschermde vinpootsalamander (oranje stip) en boomvalk (rode stip) en de bemonsterde vennen (gele vlakken).

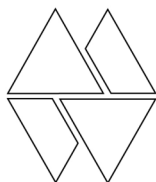
Kaart 2 Beschermde soorten Borssele. Aangetroffen beschermde rugstreepadden (oranje stip), het potentiële voortplantingshabitat van de rugstreepad (gele vlakken) en kolonie kleine zilverreigers en blauwe reigers (rode stip).

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Oranjewoud b.v.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl